

sehir

kültür sanat

ISSN 2548-0081

11

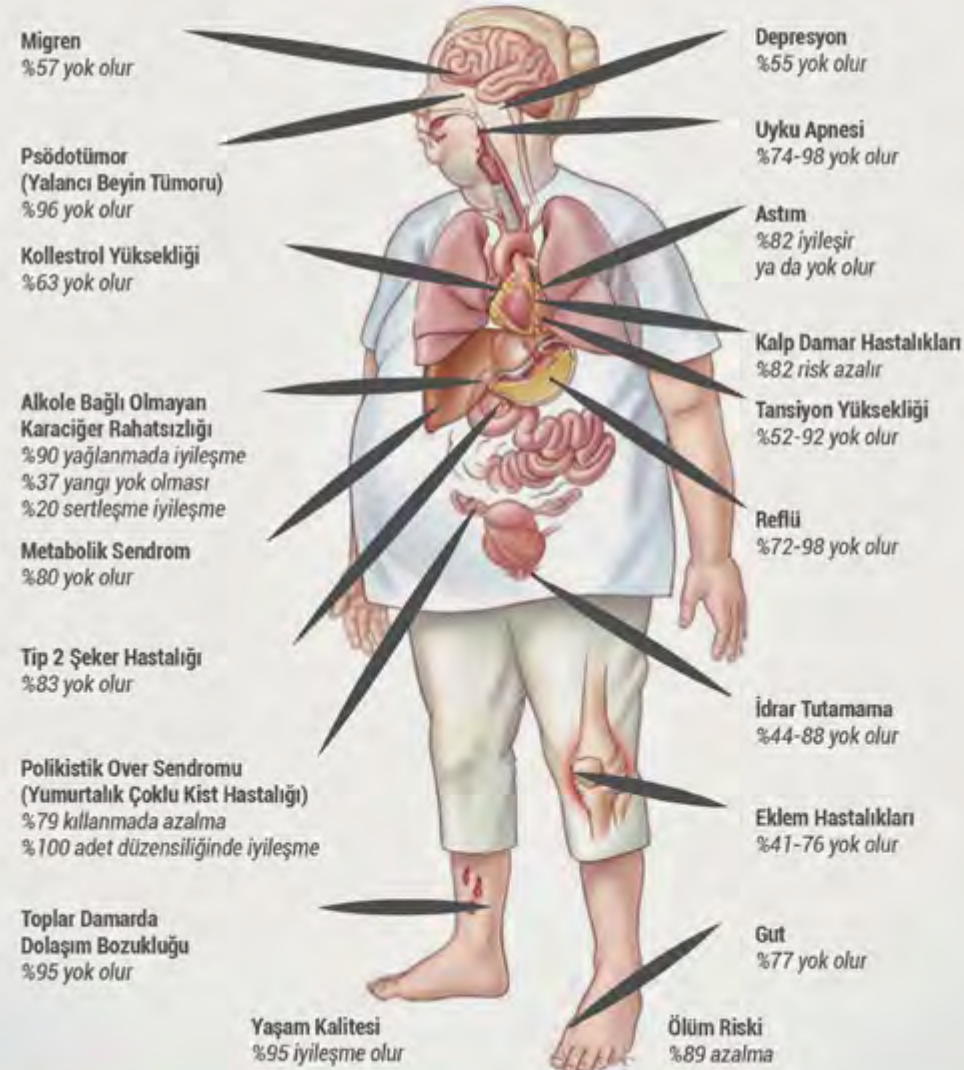
KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

www.kayseri.bel.tr

KAYIP RESSAM | KİTAP FUARI | CEMİL BABA

ZAYIFLAYIN HAYATA YENİDEN BAŞLAYIN

OBEZİTE VE METABOLİK (DİYABET) CERRAHİ KLİNİĞİ

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT

KASIM 2017 SAYI: 11

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın

ISSN: 2548-0081

E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI

Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU

Ahmet Selman AKYURT
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK
Dursun ÇİÇEK
Fehmi GÜNDÜZ
Mustafa İBAKORKMAZ
Dr. Faruk KARAARSLAN

Ayşe ÖNDER
Salih ÖZGÖNCÜ
Mehmet SARIÇİÇEK
Osman YALÇIN
Yusuf YERLİ
İlyas YILDIRIM

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN

Ali SARAÇOĞLU

KAPAK RESMİ

Nurettin ŞİMŞEK

İLETİŞİM

Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseri.bel.tr

şehir
kültür sanat

YAPIM

bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

BASKI

SALMAT BASIM
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
İskitler / Altındağ ANKARA
t: +90 312 341 10 20 (pbx)
f: +90 312 341 30 50
info@salmatbasim.com

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar
Ekim ayı Ekin ayı oldu...

Düşünen Şehir, Okuyan Şehir ve Okutan Şehir bilinci ile hazırladığımız 1. Kayseri Kitap Fuarı gerçekten de bizim için kitap ektiğimiz, fikir, sanat, düşünce, kültür biçtiğimiz bereketli bir ay oldu. Asıl hasadın uzun vadede ortaya çıkacağını ve bu konuda çok umutlu ve heyecanlı olduğumuzu bilmenizi isterim... Ekin'in rahmet ve bereket yönü ile birlikte, bir milletin kültürel birikimlerinin bütünü olduğunun idraki ile başladığımız Kitap Fuarımız günlük ortalama 65 bin kişinin katılımı ile gerçekten bir kitap harmanına, düşünce şölenine, fikir alışverişine dönüştü. Türkiye'nin en önemli ve büyük yayınevleri, Türkiye'nin en önemli ve önde gelen fikir adamları ile okuyan ve kitapla dost olan hemşehrilerimiz Kayseri Kitap Fuarında bir araya geldi.

Kayseri Kitap Fuarımız sadece insanların kitap alışverişinde bulunduğu bir mekân olmaktan öte, her fikirden insanların bir araya geldiği, kitap, kültür ve sanat ortak paydasında bir ve birlik olduğu bir mekân haline gelerek, şehrimizi kitapta birleştirdi. İlkokul öğrencisinden Üniversite öğrencisine, ev kadınından çalışan kadınlarımıza, esnafımızdan iş adamımıza, yazarlarımızdan sanatkârlarımıza bütün hemşehrilerimiz şehrimizi adeta kitaplaştırdı. Sadece Kayserililer değil yakın illerden gelen vatandaşlarımız da fuarımıza anlam kattı. Kayseri'nin sadece ekonomi ve ticaret bakımından değil kültür bakımından da bölgenin lokomotif ili olduğunun altı bu organizasyonla bir kez daha çizilmiş oldu. Kitabın bir okuma aracı değil aynı zamanda bir paylaşma, hediyeleşme, bir araya gelme ve bir arada yaşama aracı olduğunu da insanlar bir kez daha idrak etti. Okuyan Şehir çerçevesinde açtığımız her kütüphanenin, Düşünen Şehir çerçevesinde çıkardığımız her derginin ve kitabın ne kadar yerinde, gerekli ve anlamlı olduğunu ve okuyucular nezdinde karşılığını bulduğunu çok daha iyi görmüş olduk. Önümüzdeki senenin heyecanını şimdiden yaşadığımızı, eksiklerimizi tespit etmeye şimdiden başlayarak daha mükemmel bir kitap fuarı ile karşınıza çıkacağımızı söylemek istiyorum.

Fuar boyunca her gün 2000 adet dağıttığımız

Düşünen Şehir ve Şehir dergilerimize olan yoğun ilginin de altını çizmek istiyorum. Şehir dergimiz Kasım sayısı ile birlikte 11. Sayısına ulaştı. Bu sayıda yine, yeni konular ve sürpriz yazılarla karşınızdayız. Her sayıda ne sunacağız heyecanı bizi kitaba, kültüre ve sanata daha çok bağlıyor.

Kasım sayımızda Gürcan Senem bir resmin izinden giderek Kayseri'nin kayıp ressamının hikâyesini anlatıyor. Sembol isimlerimizde ise bu ay Mavi Boncuklu Cemil Baba var. Kendisiyle ilgili kıymetli bir kitabı da olan Veli Altinkaya yazdı. Kayseri önemli kültür mekânları ve tabiat hazineleri ile dolu bir yer. Bu sayımızda böyle yerlerden biri olan Erdemli Kaya Kiliselerini Oğuz Celiloğlu'ndan

okuyacaksınız. Kayserimizin önemli mahallelerinden Hacı Kasım Mahallesi'ne ise Ali Aslım yazdı. Kültür Daire Başkanımız Salih Özgöncü yazısında Kitap Fuarının genel değerlendirmesini fuara katılan yazarlarımızın ve kültür adamlarımızın izlenimleri çerçevesinde yaptı. Yazı gelecek yılki fuarın heyecanını da içinde taşıyor. Türkiye'mizin önemli tarihçilerinden Önder Kaya, Türkiye Selçuklularında Ticari ve Ekonomik Hayat başlıklı

yazısı ile dergimizde. Bünyamin Veysel Tanık'ın Evliya Çelebi'nin "Cennet Kokulu Şehir" tasvirinden yola çıkarak Siirt'ten Kayseri'ye gelerek yaptığı gezi ve bu gezinin izlenimleri keyifle okunacak türden. Kendi fotoğrafları ile de bezediği yazıyı kaçırmayın derim. Özellikle Kayseri'ye gelen misafirlerimizin bu tür yazı, fotoğraf ve izlenimlerinin bizim için çok önemli olduğunun altını çizmek isterim. Söyleşi bölümümüzde bu ay Suphi Saatçi var. Mimar Sinan ekseninde güzel bir söyleşi çıktı ortaya; Mustafa İbakorkmaz'ın kaleminden okuyacaksınız. Kültür Sanat bölümümüzde Muammer Yılmaz'ın Neşet Ertaş'ın Gönül Dünyasında Erciyes yazısı, Şehir ve Hafıza bölümümüzde Yusuf Kartal'ın Kuzucu Garajı, Şehrin Yüzleri bölümünde Alper Asım'ın Ahmed Emin Güven yazısı var. Büsam Akademiklerimizin etkinlikleri, hikâye yarışmamızdan bir hikâye, kitabiyat bölümümüz ve kültür ve sanat haberlerimiz yine dolu dolu.

Aralık ayında buluşmak dileğiyle, kitap, dergi, kültür ve sanat dolu günler diliyorum...

Mustafa ÇELİK

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

ŞEHİR VE SANAT

Kayseri'nin
Kayıp Ressamı
Gürcan Senem

➤ 6

İNSAN-PORTRE

Cemil Baba
Veli Altinkaya

➤ 14

DOĞA-MEKÂN

Erdemli Kaya Kiliseleri
Oğuz Celiloğlu

➤ 18

MEKÂN

Hacı Kasım Mahallesi
Ali Aslım

➤ 26

KİTAP EKİMİ

Kayseri 1. Kitap Fuarının Ardından
Salih Özgöncü

➤ 30

TARİH

Türkiye Selçuklularında Ticari ve Ekonomik Hayat
Önder Kaya

➤ 40

GEZİ

Cennet Kokulu Şehir
Bünyamin Veyssel Tanık

➤ 46

SÖYLEŞİ

Suphi Saatçi ile Söyleşi
Mustafa İbakorkmaz

➤ 54

KÜLTÜR-SANAT

Neşet Ertaş'ın Gönül
Dünyasında Erciyes
Muammer Yılmaz

➤ 60

EDEBİYAT

Hem Kadınım Hem Elif
Ayşe Ünüvar

➤ 64

ŞEHİR VE HAFIZA

Kuzucu Garajı
Yusuf Kartal

➤ 68

ŞEHRİN YÜZLERİ

Ahmet
Emin Güven
Alper Asım

➤ 72

KİTAPİYAT

Ümit Fehmi Sorgunlu
Hikâyeciliğine Genel Bir Bakış
Mustafa İbakorkmaz

➤ 76

SOFRA

Katmer
Şehir Kültür Sanat

➤ 79

BÜSAM- AKADEMİ

Bir Film Neden ve Nasıl Okunur?
İsmail Doğu

➤ 80

Büsam Şehir Akademi ve
Film Akademi'de Ders Başı

➤ 83

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat

➤ 86

Zeka Köşesi

Kelime Avı
Bulmaca
Sudoku

➤ 94

Bir Resmin ve Ressamın
Gizemli Hikayesi

Kayseri'nin Kayıp Ressamı

Gürcan Senem

Kayseri Koruma Bölge Kurulu toplantısında, Arkeoloji Müze Müdürü'ne gelen bir telefona kulak misafiri olmamla başlayan bir serüvenin hikâyesine hoş geldiniz. Bu metni kaleme almaya her teşebbüs ettiğimde popüler mi yoksa ağdalı bir dille mi ya da az da olsa akademik bir üslupla mı yazmam gerektiğine bir türlü karar veremedim. Ayrıca bu hikâyeyi kaleme alırken içerisinde kendime rol verip vermeme konusunda da bir hayli tereddütlerim oldu. Nihayet sonunda içimden geldiği gibi, kendim dâhil kimseye haksızlık etmeden, yaşandığı ve hissedildiği gibi katıksız yazmaya karar verdim. Bir de bu lüzumsuz girizgâhta şunu da belirtmeden geçemeyeceğim; tüm bu kronolojik olayların içerisinde anlatamadığım ve bende kalması gereken bazı sırlar dâ yok değil.

Kayseri Koruma Bölge Kurulu toplantısında kendimizce kentimizin tarihi eserlerini kurtarıırken Arkeoloji Müze Müdürü'ne bir telefon geldi. Kayseri'nin (adını söyleyemeyeceğim) bir mahallesinde hiyeroglif yazılı bir taştan bahsettiler. Ne zaman gidileceği ile ilgili karar verildi telefonda. Ben de bir arkeolog olarak hemen gelmek istediğimi belirttim müdür beye. Ama maalesef kısmet olmadı.

Ardından birkaç gün sonra müdür beyi arayıp en azından fotoğraflarını görmek istediğimi belirttim. “hayhay” dedi. Soluğu müzede aldım. Fotoğrafların gelmesini beklerken duvarda asılı duran bir tablo beni görür görmez etkiledi. Tablonun ana teması “Döner Kümbet”ti. Resmin sağ alt köşesinde Nurettin Şimşek ismi ve 1961 tarihi vardı. Tablo ve çerçevesi çok yorgun ve biraz da kirli durumdaydı. Müze müdürümüze, bu resmi kurumuma alıp alamayacağımı sordum hemen. O da bana, resmin müzenin demirbaşı olduğunu söyledi.

Daha sonra hiyeroglifin fotoğrafları geldi. Beraber fotoğraflardaki detayları değerlendirme fırsatımız oldu. Ancak benim aklım ne yalan söyleye-yim tabloda kalmıştı. Giderken tablonun fotoğrafını çekmek için izin istedim. Müdürümüz yine “hayhay” dedi.

Zaman olarak çok uzun olmasa da yoğun bir biçimde araştırma yapmama karşılık maalesef Nurettin Şimşek adlı bir ressam bulamamıştım. Ressamı bulma konusunda ümidim çok az kalmış olsa da en azından resmin Kayseri tarafından tanınmasını sağlayabilirim diye düşündüm. Kim bilir belki resmi ve ressamı tanıyan biri çıkar, bize bir kapı açabilirdi. Yukarıda belirtmiştim ya bazı anlatamayacağım hususlar var diye. Burada tablonun resmi yazıyla müzeden kurumumuza aktarılmasına kadarki süreci anlatmadan geçeyim en iyisi.

Müze müdürlüğüne resmi yazıyla tablonun konservasyonunun yapıl-

ması ve sergilenmesi için Melikgazi Belediye-si’ne demirbaşı ile naklini talep ettik. Talebimiz uygun görüldükten sonra tabloyu almaya gittim. Alır almaz doğru belediye başkanımız sayın Dr. Memduh Büyükkılıç’ın makamında aldım soluğu. Başkanım heyecanımı görünce biraz şaşırdı. Ben de hemen kendisine tablonun konservasyonu çalışmalarına bir an önce başlayacağımı belirttim. Tabloyu alıp odama çıkınca ilk işim çerçevesini temizlemek oldu. Akşam eve gitmeden önce fotoğrafladım. Sabah 9’da, doğru Milli Mücadele Müzesi’nde ofisi bulunan Yusuf Yerli hocamın yanına gittim. Heyecanla resmi göstererek o zamana kadarki hikâyeyi anlattım. Yusuf hocam hikâyeden olmasa da tablodan çok etkilenmişti. Bana; bunun hikâyesini yazmam gerektiğini söyledi. Başlık? dedim. O da; “Kayseri’nin Kayıp Ressamı” dedi. Mesajı almıştım.

Belediyeye doğru giderken çevremdeki en özel insanların ilki olan Mehmet Çayırdağ hocamın da bu resmi görmesi gerektiğini düşündüm. Hemen telefonuma sarıldım ve hocamı aradım. Kendisine acil belediyeye gelmesi gerektiğini ve ona bir sürprizimin olduğunu söyledim. Sağ olsun beni kırmadı ve o gün ilk fırsatta yanıma geldi. Resmi ilk gösterdiğimde beklediğim tepki şuydu: Aaaaa!! Çok güzel resim, kim yapmış, ne zaman yapılmış acaba, nerden buldun? vb... Ama hocamın sadece ilk tepkisini tutturabilmişim: Aaaaa!! Diğer tepkileri ise şöyle oldu: Bu resmin sende ne işi var? Almayı nasıl başardın? Ne zaman aldın?

Ben çok şaşırdım. Bir de unutmuşum Çayırdağ hocamın müze müdürlüğü yaptığını! Hocamın müze müdürlüğü döneminde de duvarında asılıymış bu resim. O da çok severmiş bu resmi. Hatta keşke demirbaş olmasaymış diye çok hayıflanmış içinden...

Ben hocama, Yusuf hocamın da gazıyla bu resmin hikâyesini yazacağımı söyledim ancak kim bu Nurettin Şimşek, bir türlü adamı bulamadık deyince, hocam; “Kayseri Lisesinde bizden bir sınıf üstteydi, 1961 yılında da 2. sınıfta olması lazımdı” dedi. Bir anda kendimi hazine bulmuş gibi hissettim. Hemen ardı ardına sorular sormaya başladım hocama. Hocam bana aslında Abdurrahman Akgün adında bir resim hocasının Nurettin Şimşek ve Mehmet Benli’yi keşfettiğini ve bir yıl gibi kısa bir süre eğitimin ardından bu resmi yapmış olduğunu söyleyince, aslında esas

hikâyenin şimdi başladığını fark ettim. Şu ana kadar beni etkileyen resmin perspektifi, üç boyut etkisi ve bunun dışında dillendiremediğim duygularıydı. Ama şimdi tabloya baktığımda, vasat şartlarda sadece 1 yıl süren eğitime rağmen dünya ressamlarıyla boy

■ **Erciyes resmi hala sizde mi diye sorduğumda; bir doktorun annesini tedavi için eve geldiğini, annesinin borcumuz ne kadar diye sorduğunda, “para falan istemem, sadece şu Erciyes resmini bana verin” deyip resmi kendisinden habersiz olarak götürdüğünü anlattı.**

ölçüşebilecek nitelikte umut vadeden bir eser görüyordum.

Hocamın gitmesi gerekti ve fazla durmadan çıktı. Ancak daha detaylı bilgi alabilmek için sözleştik. Ben de bu arada konservasyonu için araştırmalara başladım. Çok astronomik fiyatlar talep ettiler bu iş için. Merkezi İstanbul olan Tarihi Kentler Birliği adlı kurumda resimle profesyonel olarak ilgilenen bir arkadaşına durumu izah ettim. O da bana asgari olanaklarla esere zarar vermeden nasıl konservasyon yapabileceğimi anlattı. Aslında eserde boya eksigi ya da kayıp yoktu. Sadece aşırı derecede bir kirlenme söz konusu idi.

Ben de ilk önce şahsıma ait yağlıboya eserlerimde bu tekniği uyguladım ve olumlu sonuç aldım. Ardından dikkatle Döner Kümbet tablosu üzerinde etap etap uyguladım. Resim temizlendikçe ortaya çıkan renkler resmin etkileyiciliğini daha da artırıyordu.

Nihayet Mehmet Çayırdağ hocamla tekrar bir araya geldik. Resmi temizlenmiş görünce çok şaşırdı. Ardından konuşmalarını kayıt altına almaya başladım. Kayseri Lisesinde çok yetenekli bir resim hocasından bahsetti. Adı Abdurrahman Akgün imiş ve rahmetli olmuş. Bu hoca, 1. sınıf öğrencilerine ilk

dersinde masa üstündeki bir nesneyi çizdirir, yetenekli öğrencileri seçer ve onlarla mezun olana kadar özel olarak ilgilenirmiş. Çayırdağ hocam kendilerinden bir sınıf üstte olan Nurettin Şimşek ve Mehmet Benli’yi bu şekilde seçtiğini, onlara Kayseri Lisesi içerisinde özel bir oda tahsis edildiğini, malzemelerinin de okul tarafından karşılanarak eğitildiğini anlattı. Ayda bir okul panosunda ve okulun karşısında yer alan kilise binasında resimlerinin sergilendiğini belirtti.

Hocamın anlattıklarından sonra ben; “hah tamam, hikâyeyi buldum, başlayım artık yazmaya” dedim. Biraz

dille yazmaya başladım. Sonra kendi kendime; “Ya ben neden kayıp ressamı yazıyorum ki, yaşıyorsa bulmamam için hiç bir sebep yok, Çayırdağ hocam bana kocaman bir kapı açtı” dedim. Yazdığımı geri dönmeyeyim diye de hemen yazdıklarımı kalıcı olarak sildim ve bir Kayseri Liseli olarak bende de bulunan 3 ciltlik 100. Yıl Şeref Belgesi’ni açtım. Birinci cildinde ilk önce Abdurrahman Akgün hocanın resmini ve ardından Nurettin Şimşek’in kaydını buldum. Hemen fotoğraflarını çektim. Abdurrahman Akgün hoca Efkereliymiş. Nurettin Şimşek’in kaydında ise 1942 Bünyan doğumlu olduğu ve baba adının Ali olduğu yazıyordu.

Akşam olmuştu ve ben sabahı zor ettim. Sabah ilk işim Bünyan’daki arkadaşlarımı aramak oldu. Nüfus müdürlüğüne yönlendirdim. Nüfus müdürlüğündeki arkadaşlar şahsın sağ olduğunu, Kayseri’de yaşamadığını ancak daha fazla bilgi veremeyeceklerini söylemişler. Ben de en yakındaki nüfus müdürlüğüne gittim. Bana da bilgi verilemeyeceğini ancak resmi yazı getirirsek alabileceğimizi belirttiler. Yazıyı hemen yazıp elden takibini sağladım. Gelen bilgide A n t a l - ya’nın

merkezinde açık adresi verilmiş bir mahallede yaşadığı belirtiliyordu. Telefon numarası da vardı. Hemen telefona sarıldım. Ama maalesef telefon numarası düşmüyordu. Yine akşam olmuştu ve ben yine sabahı zor etmiştim.

Sabah olur olmaz hemen Google Maps’ten adresi girdim. Muhtarlık binası, Nurettin Şimşek’in evine yaklaşık 150 metre uzaklıktaydı. İlk önce mahalle muhtarını aradım. Muhtar, şahsı tanımadığını ifade etti. Israrla kendisine ulaşmasını rica etsem de beni geçıştiren cümlelerle telefonu kapattı. Ardından yine Google Maps’te Nurettin Şimşek’in evine 50 metre mesa-

fede bir apart otel buldum. Otel aradım ve durumu anlattım. “Tabi yardımcı olalım seve seve” dediler ama onlar da maalesef beni geçıştirmişlerdi. Ben atlayıp Antalya’ya gitmenin planlarını yapmaya başlarken hem Antalya’da hem Kayseri’de restorasyon işleri yapan bir arkadaşım aklıma geldi. Öğle saatleri olmuştu ve hemen onu aradım. Durumu anlattım ve adrese çabucak birini yollamasını istedim. “Tamam abi” dedi. Akşam beş gibi bir daha arayınca arkadaşının yoğunluktan o işi unuttuğunu söyledi. Ben de şimdi gidip bulsun deyince, bana tekrar “tamam abi” dedi. Saat 7 gibi telefon geldi arkadaşımından. Gönderdiği kişi evi bulmuş, zili çalmış ama açan yokmuş. Ben de “adamı bulmadan oradan dönmesin” dedim.

O kadar yaklaşmıştık ki!

Nihayet beni bu sefer görevlendirdiği arkadaşı aradı ve “Nurettin Amcanın yanındayız, telefonu ona veriyorum” dedi. Nurettin amca, tanımadığı için kapıyı açmamış, bina yöneticisinden yardım istemişler, o kapıyı çalınca açmış! Çocuk gibi sevindiğimi, bağıra bağıra konuştuğumu hatırlıyorum. Hayatına dair bir sürü şey sordum (Daha sonraki sohbetlerimizde de tekrar tekrar sordum aynı soruları her detayı öğreneyim diye). Hemen cep telefonunu aldım. Bana ramazandan üç-dört gün önce Kayseri’ye kardeşinin yanına geleceğini, Haziran ayının yedisine kadar orada olacağını ve bana uğrayacağını söyledi.

Telefonu ağzım ayrık bir vaziyette kapattıktan sonra hemen Çayırdağ hocamı arayıp müjdeyi verdim.

O da şehir dışındaymış ve o da çok sevindi. “Görüşür bizi” dedi. Bu arada hanım bana garip garip bakıyordu.

Biraz sakin olmamı söyledi. Yaklaşık on gün sonra Çayırdağ

■ Almanya'daki ikinci yılında Berlin’de dünyanın en önemli el yapımı porselen fabrikasına ressam arandığına dair bir gazete ilanı görmüş. Hemen başvurmuş ve “Königliche Porzellan Manufaktur”da işe alınmış. 3 yıl sadece eğitim almış. Yüzlerce tabağa çok ince detaylara sahip çiçek resimleri çizmiş tam 10 yıl boyunca.

hocam Kayseri’ye döndüğü sabah eve gitmeden direkt yanıma geldi ve hemen telefonla görüştüm. Çok mutlu oldu hocam. Uzun uzun konuştular. Hocam hemen yaşadıklarını öğrenmeye çalıştı. Mehmet Benli ortak arkadaşlarıydı. Görüşüp görüşmediklerini sordu. Liseden sonra görüşmemişler.

Ramazana birkaç gün kala odama kır saçlı, yaşlı ama diri bir bey geldi. Nurettin Şimşek olduğunu söyledi. Hemen içeri aldım. Nereden başlayacağımı bilemedim. Benim ona ulaşma hikâyemi mi anlatsam yoksa hemen onun hikâyesine mi geçsek derken

kendimizi tablosunun önünde bulduk. Hal hatırdan sonra şu ana kadar size detaylı olarak yazdığım hikâyeyi ona kısaca anlattım ve hemen ardı ardına sorular sormaya başladım.

Buraya kadar yazdıklarım benim hikâyemdi. Bundan sonrası sadece onun sanat hikâyesi. Ama yukarıdaki gibi lüzumsuz ve uzun bir hikâye beklemeyin. Çünkü uzun uzun detaylar vermeden genel ifadelerle konuştuk hep. Çok sağduyulu, keşkelerini bastırmamış ama kendini yaralamasına da izin vermemiş. Kaderin ona yaşattıklarını da büyük bir olgunlukla kabul etmiş.

İlkokula Bünyan'da başlamış. Resme yeteneği keşfedilmemiş. Ortaokulda Kayseri Lisesi'nin arkasında taş bir okulda okumuş. Orada da resme yeteneği keşfedilmemiş. Kayseri Lisesi'ne gelince Abdurrahman Akgün hoca yetenek testinde Mehmet Benli ile beraber ikisini keşfetmiş. Mehmet Çayırdağ'dan biraz daha farklı anlatıyor Abdurrahman hocayı. Nurettin Şimşek potansiyelini, yaptıklarını ve

yapacaklarını bilerek, şu anki mevcut birikimiyle değerlendiriyor hocasını. Kendisi üzerinde emeğinin olduğunu, genel çizim tekniği, malzeme ve çalışma ortamı konularında yardımcı olduğunu kabul ediyor. Ancak iyi bir ressam olmak için bunun yeterli olmadığını, usta çırak ilişkisi ile ressamlığın öğrenilebileceğini savunuyor. Haklı da!

Lise hayatı boyunca onlarca resim yapmış. Hemen hemen hepsini öğretmenleri cüzi paralara satın almış. Tabloları okul panolarında ve sergi salonlarında sergilenmiş. Şöyle de bir anısını anlattı; “Erciyes Dağı” konulu bir tablo yapmış. Dönemin belediye başkanı Mehmet Özates çok beğenmiş ve bu resmi alıp belediyeye asalım demiş. 500 lira para vereceklermiş. Serginin bittiği akşam resmi alıp eve götürmüş. Sabah belediyeye götürüp parasını alacakmış ama gecesinde darbe olmuş. Resim elinde kalmış. Okulda ise Adnan Menderes'e Kayseri'ye geleceği zaman hediye edilmesi için

yapılmış bir portresi ve Ziya Gökalp, Namık Kemal ve Atatürk'ün beraber yer aldığı bir tablosu varmış. Darbe olunca hocaları kimse görmeden bu tabloları yakmışlar. Erciyes resmi hala sizde mi diye sordumda; bir doktorun annesini tedavi için e v e

geldiğini, annesinin borcumuz ne kadar diye sorduğunda, “para falan istemem, sadece şu Erciyes resmini bana verin” deyip resmi kendisinden habersiz olarak götürdüğünü anlattı. Bu arada resmi alan doktor rahmetli Miraaddin Gülşen.

Nurettin abimize sordum; Döner Kümbet resminin hikâyesi? Bir gün mahallede bir çocuk Döner Kümbet'in resmini yapmış. Nurettin abimiz de görmüş ve “ben de yaparım” demiş. Sonra bu resmin kartpostalını bulmuş ve okula gitmiş. Abdurrahman Hoca o gün de çok kaliteli boyalar getirmiş ve o boyalarla bu resmi yapmış. Şunu da söylüyor, “biz çok kalitesiz boyalar kullandık resimlerimizde. Bu kümbeteki boyalar ise kaliteliydi. Eğer diğerinden kullansaydık oksidasyondan simsiyah olurdu” dedi. Daha sonra bu resmi dönemin Arkeoloji Müze Müdürü Ressam Halit Doral satın almış. Böyle bodoslama hemen sanat hikâyesine daldım değil mi? Soran oldu mu bilmiyorum tablosunun karşısına yıllar sonra geçtiğinde ne hissettiğini? Anlatacağım ama az daha sabır.

Lise bittikten sonra güzel sanatlarda okumaya cesaret edememiş parasızlıktan. Burslu bölümler aramış. En sonunda Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne gitmiş. (Bu arada yeteneğine yazık etmiş, harcamış kendini gibi yorumları sizin duygularınıza havale diyorum. Ben yorum yapmayacağım). Öğrenciliği boyunca da hiç resim yapmamış. Okulu bitirdikten sonra yüksek ihtisas yapmak için yurtdışına gitmeye karar vermiş. 1970'lerin başında Almanya'ya gitmiş. İlk önce Passau kentine yerleşmiş. Daha sonra Almanca öğrenebilmek için Essen civarında bulunan “Goethe Institut”e başlamış. Ardından da ikinci yılında Berlin'de dünyanın önemli el yapımı por-

Abdurrahman

Akgün

Efkere - 1938

Resim-İş

28.07.1959

25.09.1972

selen fabrikasına ressam arandığına dair bir gazete ilanı görmüş. Hemen başvurmuş ve “Königliche Porzellan Manufaktur”da işe alınmış. 3 yıl sadece eğitim almış. Yüzlerce tabağa çok ince detaylara sahip çiçek resimleri çizmiş tam 10 yıl boyunca.

Kendi ifadesiyle; en verimli çağının başındayken bir gün yine boyamak için eline bir tası aldığı anda tasın üzerinde bir kıl görmüş. Eliyle kılı temizlemeye çalışmış ama kıl bir türlü gitmiyormuş. Daha sonra aslında kıl olmadığını, sol gözünde bir problem olduğunu anlamış ve doktora gitmiş. Aşırı göz yorgunluğuna bağlı göz tansiyonu teşhisi

konulmuş. Damla tedavisine başlanmış ancak bu uygulama problemin daha da artmasına sebep olmuş. Doktorlar ameliyata karar vermişler (Nurettin

detaylar konuşuldu. Tabi bütün bu konuşmaların unutulmaması ve tarihe not olarak düşülmesi için Melikgazi Belediyesi Basın Yayın Müdürlüğü

■ Bir gün mahallede bir çocuk döner kümbetin resmini yapmış. Nurettin abimiz de görmüş ve “ben de yaparım” demiş. Sonra bu resmin kartpostalını bulmuş ve okula gitmiş. Abdurrahman hoca o gün de çok kaliteli boyalar getirmiş ve o boyalarla bu resmi yapmış.

Şimşek burada ameliyat yapılan hasta-neyle ilgili olarak mezbaha benzetmesi yaptı). Ameliyat sonrasında sol gözünü kaybetmiş. Sağ gözüyle de birkaç yıl çalışabilmiş ve daha sonra sağ gözü de aşırı yorgunluktan bozulma göstermiş. Ardından Türkiye'ye, kardeşlerinin olduğu Antalya'ya dönmeye karar vermiş 1996 yılında. Türkiye'ye döndüğünde ne kadar da Almanya'dan malzeme getirmiş olsa da resim yapamamış gözleri sebebiyle.

İşte Nurettin Şimşek o gözlerle baktı yaptığı tablosuna. Hiçbir detayı göremiyordu ama neşeliydi, mutluydu, hüzünlü görünmedi hiç. Tablonun konservasyonunu tamamlamış ve resme çok yakışan bir çerçeve taktırmıştım. Her şey tamamdı artık. Ardından Ramazan'ın son haftasında Melikgazi Belediyesi'nde Nurettin Şimşek ve Mehmet Çayırdağ'ı bir araya getirdik. Kayseri tarihinin duayeni Mehmet Çayırdağ'ın heyecanını canlı görmenizi isterdim. Nurettin Şimşek'in ağzından çıkan her kelimeyi dikkatle dinledi. Onu açacak ve anlayacak ardı ardına sorular sordu. Hayatına dair bütün

tarafından kayıt altına alındı.

Bizim amacımız, bu derece yetenekli ve potansiyeli yüksek bir kişiliğin Kayseri'nin yerel kimliğinde hak ettiği yeri alması. Bu örnek üzerinden böyle potansiyel sahibi gençlere sahip çıkılması ile ilgili görev artık kimin üzerine düşer ona da okuyucu karar versin. Mehmet Çayırdağ hocam ve bizden yani Melikgazi Belediyesi Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nden şimdilik bu kadar.

Son Söz: “Erciyes Dağı” tablosunun peşini bırakmayacağız. ■

Mavi Boncuklu

CEMİL BABA

Veli Altınkaya

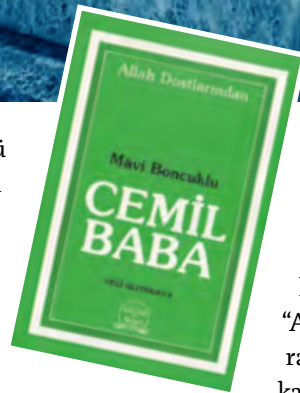
Son devir dervişlerinden (Kayseri, 1912 - Talas, 6 Kasım 1982). 1960'tan itibaren halk arasında "Boyacı Cemil", "Hacı Cemil", "Cemil Emmi", "Mavi Boncuklu Cemil" olarak tanınan "Cemil Baba"nın asıl adı Cemal Kazan'dır. Kayseri'nin Deliktaş Mahallesi 156 numaralı hanede dünyaya geldi. Babası "Kazancı" lakabıyla tanınan Hacı Mustafa Ağa, annesi Methiye Hanım'dır. Methiye Hanım, halk arasında "Melek Ana" olarak tanınır. Babasını I. Dünya Savaşı'nda kaybetti. Üç çocuğuyla dul kalan annesi, Talas'ın Harman Mahallesi'nde ikamete başladı. Kızkardeşi İkbâl genç yaşta bir hastalık sonucu hayatını kaybetti. Bir süre annesi ve diğer kardeşi Rifat ile birlikte yaşadı ve bu süre boyunca Talas Harman Meydanı'nın güneydoğusunda ayakkabı

boyacılığı yaptı. Bu arada annesi ve erkek kardeşini de kaybetti.

Bundan sonra yalnız ve menkıbelerle örülü yarı meçhul bir hayat yaşamaya başladı. Soyadı kanunundan sonra, babasının lakabı olan "Kazancı"dan yola çıkarak Kazan soyadını aldı. Nüfus cüzdanındaki kayda göre, Askerlik Kanunu'nun 164 sayılı hükmüyle "muvazaflık hizmetine tâbi tutulmayarak" askere sevk edilmedi.

Gençlik yıllarında ayakkabı boyacılığı yapan Cemil Baba ilerleyen yaşlarında "Hacı Cemil" olarak tanındı. Bu dönemde boyacılığı bırakan Cemil Baba, şehirde rastgele nazar ettiği kişilere verdiği mavi boncuklardan dolayı "Mavi Boncuklu Cemil Baba" olarak anılmaya başlandı. Kayseri'nin sevilen halk adamlarından olan Cemil Baba, halk arasında "deli", "veli"

ve “meczip” gibi sıfatlarla anılmaktadır. Sadece Kayseri’de değil İstanbul başta olmak üzere Türkiye’nin birçok belde-sinde çok sayıda seveni vardır.

Bazı halk şairleri, deyişlerinde onu ve kerametlerini konu almıştır:

*Libası hem yorgan, hem de yatağı,
Dünyaya meyletmez, yoktur metai,
Ne zevcesi var, ne de otağı,
Halleri başkadır Cemil Baba’nın.*

Halk arasında anlatılanlara göre vefatı şöyle olmuştur: 5 Kasım 1982’de

Talas belediye otobüsü ile cuma namazını eda etmek için şehre geldi. Otobüstekilere; “Anam beni çağırıyor yarın anama gideceğim” dedi. Bu tarihten bir hafta kadar önce de şehirde gördüğü tanıdıklarından helallik istedi. 5 Kasım’ı 6 Kasım’a bağlayan geceyi ibadetle geçirdi. Sabahın erken saatlerinde Seyyid Burhaneddin Türbesini ziyaret etti ve

uzun bir yolculuğa çıkacağı gerekçesiyle abdest aldı. 6 Kasım’da saat 15:30’da yeğeni Ali Felek’in Talas’taki evinde hayatını kaybetti. 7 Kasım’da “Anayasa Oylaması” olmasına rağmen, cenazesi büyük bir kalabalığın katılımıyla Talas’ta toprağa verildi. Defnedildiği mezarlık kendi adıyla anılmaktadır. Vefatından kısa bir süre sonra sevenleri mezarının üzerine bir kubbe yaptırdı. Cemil Baba zaman zaman Talas

CEMİL BABA'DAN SÖZLER VE MENKİBELER

İşte onun çevresindekilere söylediği sözlerden bazıları: "Beni benden alıp kendisine bağlayandan başkasına bağlanamam. Öyle âşık ol ki, âşıklar sana âşık olsun."

Zamane insanların cehenneme götürecek iki önemli şey var: Birisi söz söylemek. Öbürü ise yemek yemekte itiyat göstermemek.

Bizim yakınlığımız iman yakınlığıdır. Şunun bunun yakınlık dediği sadece uzaklıktır. Bu yola girenler için tek yakınlık vardır, iman yakınlığı. Bizim sabunumuz Tevhiddir.

İnsanoğlu meleklerden çok üstün bir varlıktır. Ona bu üstünlüğü Nefs bahşediyor. Meleklerde bu yoktur. Fakat bu insanı bulmak zordur. Nerede o eli öpülesi insan? Malınız-mülkünüz sizi gurura düşürmesin ki, onda dünyalık korkusu vardır. Kâinatı hükmü altında bulunduran Allah, bu eseriyle gururlanmazken, insana ne oluyor da küçük eserleriyle gururlanıyor?

MİNAREYİ GÖRMESEYDİN AKLIN BAŞINA GELMEZDİ

Kayseri’nin gönül insanı Cemil Baba merhum, sabahları çarşıyı boydan boya gezermiş. Esnaflar ona saygı ve sevgi gösterirler, izzet ikramda bulunurlar, bu konuda da birbirleriyle yarışarlarmış. O sırada çarşıya yeni bir esnaf gelmiş. Cemil Baba’ya esnafın bu ilgisini yadırgamış. Cemil Baba’nın kılık kıyafetine bakmış, beğenmemiş. Kirlide keramet mi olur demiş. Yüzünü başka tarafa çevirip Cemil Baba’yı görmezlikten gelmiş.:

- Şu kirlide herkes Cemil Baba deyip ayağa kalkıyor: diye de esnafı ayıplamış. O gece adam rüya görmüş.

Rüyada dört kişi adamı tuttıkları gibi, bir Camii Kebir’in minaresine, bir Kurşunlu’nun minaresine, bir Bürüngüz Camiinin minaresine çıkarmışlar ve “atalım mı aşağı” diye de adamı minareden sallandırıyorlarmış. Adam sabaha kadar ölüm kalm mücadelesi vermiş. Korkudan ölecekmış neredeyse. Sabahleyin kan ter içinde uyanmış, güç bela dükkânını açmış. Bakmış, karşıdan Cemil Baba geliyor. Hemen koşup sarılmış:

- Buyur baba bir çay, bir soğukluk ikram edeyim. Cemil Baba, adamın yüzüne bakmadan:

- Minareyi görmeseydin, aklın başına gelmezdi le? demiş.

Bir gün bir dostunun evine terzi elinde özel olarak dikilmiş, yepyeni bir elbiseyle gelir Cemil Emmi. Bir köşeye oturur, iğne iplik ister evin hanımından. Kadın, “Cemil Baba dikecek bir şey varsa izin ver ben dikeyim” diye rica etse de “yok” der Cemil Emmi. Ve yepyeni elbiseyi omuzlarından sırandan söker, sağından solundan yırtar ve bir çuvaldıza geçirdiği kalın, beyaz bir iple söktüğü yerleri alelusul yeniden diker. Bu durumu şaşkınlıkla seyredenlere “Ne güzel oldu değil mi? Aşkın iğnesiyle dikilen böyle güzel olur” der. ■

Belediyesince düzenlenen seminer ve toplantılarla anılmaktadır. Cemil Baba ile ilgili ilk yayın da tarafımızdan yayımlanan Allah Dostlarından Mavi Boncuklu Cemil Baba isimli kitaptır (1984). Ayrıca Ethem Cebecioğlu’nun 20. Yüzyıl Evliya Menakıbı adlı eserinde yer alan şahsiyetlerden biri de Cemil Baba’dır. ■

Oğuz Celiloğlu

ERDEMLİ
KAYA KİLİSELERİ

Kayseri sadece doğal güzellikleri değil, tarihten gelen doğası ile de özeldir. Modernitenin tüm tahrip edici etkilerine rağmen her bakımdan Türkiye'nin tarihi anlamda en önemli mekânlarını gizemli coğrafyasının içinde taşır. Sadece Kapadokya bu söylediklerimizin en önemli göstergesi ve delilidir. Kültepe-Kaniş bölgesi yine bu anlamda örneklik teşkil edecek mekânlar ve tarihi mirastır. Dolayısıyla Kayseri'nin doğasını gezerken aynı zamanda tarihsel bir doğanın da içinde gezersiniz. Tarih öncesinden kalmış patika yollar sanki sizi tarihin ötesine, hikâyeleri, masalları, sanatı ve edebiyatı ile alır götürür. Yeşilhisar ilçesi

sınırları içerisinde olan Erdemli Kaya Kiliseleri sözünü ettiğimiz bu tarihsel tabiatın en önemli göstergesidir.

Bir mekân menkıbesi ve hikâyesi ile önemlidir. Çünkü onun ruhunu ancak o yöre ile ilgili anlatılan menkıbe, hikâye, masallarda, çığırlan türkülerde bulursunuz. Kimi zaman bir türkü, kimi zaman bir menkıbe tarihi belgeden daha güçlü bir anlam taşır içinde. Erdemli'nin hikâyesi de buna benzer bir hikâye...

Battal Gazi Kayseri'ye yaklaşırken

■ **Battal Gazi Kayseri'ye yaklaşırken bugünkü Erdemli Köyü civarındaki bir yeri/sarayı kuşattığında, biraz zorlanır. Lakin bu zorlanma onu daha da cesaretlendirir ve askerine “eğer burayı alamazsam bana da er demesinler” der. Daha sonra orayı alır ve mekânın adı Erdemesin olur. Erdemesin de zaman için de dönüşerek Erdemli haline gelir. Mitoloji bitmez...**

bugünkü Erdemli Köyü civarındaki bir yeri/sarayı kuşattığında, biraz zorlanır. Lakin bu zorlanma onu daha da cesaretlendirir ve askerine “eğer burayı alamazsam bana da er demesinler” der. Daha sonra orayı alır ve mekânın adı Erdemesin olur. Erdemesin de zaman içinde dönüşerek Erdemli haline gelir. Mitoloji bitmez.. **Bölgede Saray denilen bir mevki var.** Burası Kayseri'deki Rum Kralı olan damadına aitti. Battal Gazi'nin Kayseri'yi fethedeceğini anlayan Kral

bütün altınlarını bu saraya göndermiş. Bu rivayete inanan insanlar da bu hazineyi bulmak için bölgeyi didik didik aramışlar ve ararken de yapıları tahrip etmişler. Kudret Kayası denilen mevkide sarayın izlerini görmek hala mümkündür.

Başta da dediğimizi gibi mekân isimleri menkıbesiz olmaz. Zaten mitolojik/geleneksel dili kaybettiğimiz oranda sekülerleşiyor ve modernleşiyor. Dolayısıyla tarihi mitolojik/

geleneksel okumak ile rasyonel/seküler okuma arasındaki kavga hiç bitmeyecek. Bu kavgaya Erdemli Kaya Kiliselerini gezerken de rastlamamak mümkün değil.

Bazı mekânlar gerçekten insanı derinden etkiler. Dağ ise dağlar, uçurumsa uçurumundan düşürür, vadi ise sonsuzluk duygusu verir, mağara veya yeraltı şehri ise ürpertir. Erdemli Kaya Kiliseleri de gerçekten insanı kimi zaman ürperten, kimi zaman da uçurumdan düşüren bir yer. Adeta iki kayayı ortadan

ayırmışlar, bir uçurum oluşturmuşlar ve kayanın iki yamacına evler, mabetler ve işyerleri yapmışlar. Vadinin giriş kısmını kamufle ettiğiniz zaman güvenlik açısından kimse- nin fark etme ihtimali yok.

Hristiyanlık tarihi açısından bu topraklar “ilk müminler”i yaşadığı yerler. Roma’nın gaza- bından saklanan insan- lar kimi zaman yeraltına saklanırken kimi zaman da böylesi vadileri tercih etmişler. Bu sadece baskı ve zulüm bağlamında söz konusu değil. Zaman zaman özgürlük dönemle- rinde bile Müslüman tekke ve zaviyelerinin dağ başlarında olması gibi, Hristiyanlar da vadi içlerini kendilerine inziva yeri seçmişler ve manastır- larını buralarda açmışlardır. Bu anlamda vadiye girdiğiniz zaman ilk Hristiyanların yaşadığı mekânlara benzer bir mekân hissi sizi kuşatıyor.

■ **Sultan Sazlığını ve Erciyes’i en güzel görebileceğiniz yerlerden birisi de Erdemli Kaya Kiliseleri. Vadinin yukarısına yürüdüğünüzde Erciyes ve Sultan Sazlığı bütün ihtişamıyla sizi karşılıyor. İçinizden “adamlar amma zevk ve keyf sahibiymiş” demeden edemiyorsunuz.**

Genel coğrafi hatları ile “Niğde -Kayseri yolunun batısında bulunan Erdemli, Yeşilhisar’ın 4 km. kuzeyinde ve Kayse- ri’ye 65 km. uzaklıktadır. Kayseri’nin Yeşilhisar ilçesi Erdemli Köyü sınır- larında bulunan Erdemli Vadisi ise, Erciyes Dağı’nın aktif bir volkan iken püs- kürttüğü lavların akarsu aşındırması sonucunda oluşan kanyon şekilli bir vadidir. Erdemli köyünde bulunan, Erdemli Vadi ‘sinde göz kamaştırıcı bir tabiat içerisinde manastır, kilise ve kaya mekânlar bulunmaktadır. Erdemli Vadisi’nin yaklaşık uzun-

luğu 10 km’dir. Erdemli Vadisi boyunca uzanan yerleşim alanında duvar resimleri içeren on bir kilise yer almaktadır. Bu kiliseler; Kilise Camisi, H. Eustathios Kilisesi, H. Nikolaos Kilisesi ve Şapeli, Mikhael Kilisesi, On iki Havari Kilisesi, Kırk Martir Kilisesi, Tek Nefli Kilise, Saray Manastırı Kili-

sesi ile Ayı Kilisesidir. Duvar resim- lerinde İncil, Tevrat konulu sahneler işlenmiş. Ayrıca bitkisel ve geometrik bazı süslemeler ile birlikte aziz, azize, piskopos, melek, havari gibi tek figürler de resimlenmiştir. Yapılar mimari ile birlikte duvar resimlerinin üslup, ikonografik ve kilise içindeki dağılım özelliklerine göre 10 - 13. yüzyıllar arasına tarihlenebilmektedir.”

Nilay Karakaya’nın verdiği bilgilere göre; bir vadi içerisinde kayalar oyularak inşa edilen köyde, toplam 3 manastır, 22 kilise-şapel, 138 konut, 48 sırahane, 9 fırın, 13 ahır, 2 keşiş hücrelerinden oluşan yapılar ile 2 güvercinlik ve 34 işlevi bilinmeyen yapı tespit edilerek belgelendi. Erdemli Vadisi’nde Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın izni ile 2002 yılında çalışmalara başlandı. Araştırma 2006-2008 yılları arasında TÜBİTAK tarafından da desteklendi. Araştırma sonucunda yerleşimin topografik haritası da çıkarıldı. Yine Nilay Hoca’ya göre yapılardaki mimarinin ve duvar resimle- rinin, üslup, ikonografi, resim programı özellikleri açısından genellikle 10-13. yüzyıllara ait. Kaya kilise-

lerinin duvar resimleri üslup, ikonografi ve resim programı gibi özellikleri ile Bizans resim sanatı içinde önemli bir yere sahip. Bizans resim sanatında krallığın o dönemki başkenti olan İstanbul’daki örneklerinde olan üslu- bunun Erdemli duvar resimlerinde de görülmesi önemlidir. Henüz değeri kavranmamış olan bu tarihi yerleşim yerinin en az Göreme, Ürgüp, Ihlara ve Soğanlı vadileri kadar önemi büyüktür.

Erdemli tarihten gelen doğal yapısı ve dokusu ile gerçekten görülmeye hatta yaşanmaya değer bir yer. Yürüdüğünüz her patikada bir korku, bir kaygı, bir çığlık duyar gibisiniz. İnancı için dağ- ları, kayaları delen insanların azmini, aidiyetini ve sadakatini başınızı kaldırıp baktığınız her yerde görebiliyor ve hisse- debiliyorsunuz. Sultan Sazlığını ve Erci- yes’i en güzel görebileceğiniz yerlerden birisi de

Erdemli Kaya Kiliseleri. Vadinin yuka- rısına yürüdüğünüzde Erciyes ve Sultan Sazlığı bütün ihtişamıyla sizi karşılıyor. İçinizden “adamlar amma zevk ve keyf sahibiymiş” demeden edemiyorsunuz.

Bu tür mekânları insanların piknik alanı olarak kullanmasından ve değer- lendirmesinden kurtarmamız gerekiyor. Çünkü piknik kültürü tabiatı her anla- mıyla sıradanlaştırıyor ve düzleştiriyor. Eğlencenin hafızası çok sığ. Çünkü eğlence bile artık içinde yaşadığımız çağda, bir gelenekten ve kültürel derin- likten çok uzak durumda. Bunun için de bu tür mekânları tarihle ve kültürle değerlendirmek, müze algısının da ötesinde mekânları tarihin anımsan- dığı ve hissedildiği mekânlar haline getirmemiz gerekmektedir. Özellikle böylesi yerlerin restorasyonu yapılır- ken tarihsel dokunun bozulmaması, tahrip edilmemesi ve bağlamından kopartılmaması çok önemlidir.

Bu tür alanların sadece turizm bilincinin ötesinde mekânla ilgili tarih- sel ve kültürel

■ **Erdemli Kaya Kiliseleri başta olmak üzere geçmişe, geleneğe ait böyle mekanların “mekan” olarak korunması ve geleceğe taşınması, insanın bu dünyadaki hikayesi ve seyr ü seferi açısından çok önemlidir.**

bilinç ile ele alınması ve mekânın taşıdığı tarih, kültür ve sanatın şuuruna varılması gerekiyor. Çünkü tarihi taşıyan kitaplar değil, mekânlardır. Tarih ve gelenek bir mekândaki izlerinden hissedilebilir ve öğrenilebilir. Mimar Sinan'ı anlatan en iyi kitap dahi, bir Şehzade Camii veya Selimiye Camiinden daha iyi anlatabilir

mi? Bu anlamda Erdemli Kaya Kiliseleri başta olmak üzere geçmişe, geleneğe ait böyle mekanların “mekan” olarak korunması ve geleceğe taşınması, insanın bu dünyadaki hikayesi ve seyr ü seferi açısından çok önemlidir.

Erdemli Kaya Kiliselerinden ayrı-
lırken ardımızda bıraktığımız, kayalara

sinmiş hüzünlü ve sessiz çığlıklar, Erdemli Köyünden gelen İkinci ezanının sesine karışıyor. Ve biz insanın “yalan dünya”daki hikâyesi ve yolculuğunu bu paradoksal gibi görünen fotoğraftan çok daha iyi anlayarak yolumuza devam ediyoruz. ■

XIX. Yüzyılda Kayseri’de Müslümanlar, Rumlar ve Ermenilerin Birlikte Yaşadıkları Tek Mahalle

HACI KASIM MAHALLESİ

Ali Aslım

1944’te doğup, 1968’e kadar yaşadığım Hacı Kasım Mahallesi Kayseri’nin en eski mahallelerinden biridir. 1989’da kurulan Melikgazi Belediyesi’ne bağlanmıştır. Mahallemiz, küçülen Alacamescid, Mükremin, İsağa, Hacıveled, Taceddin, Deliklitaş, Hasinli, Lalepaşa, Seyitgazi, Tutak ve Tos mahalleleri ile birleştirilerek Taceddin-i Veli Mahallesi adını almıştır.

Müslüman ve gayrimüslim unsurların birlikte yaşadıkları mahalle olan Hacı Kasım Mahallesi’nin ilk kaydı 1700-1730 tarihli sicillerde yer almaktadır. 1834 tarihli temettuat defteri kayıtlarında mahallenin ismi “Hacı Kasım Mahallesi cemaati” adı altında kaydedilmiş olup 97 hane nüfus ikamet etmekteydi.

1831-1860 tarihli Kayseri Nüfus Defteri’nden edindiğimiz bilgiye göre XIX. yüzyılda Kayseri’de 75 mahalle bulunmaktaydı. Bu mahallelerde; Müslümanlar, Ermeniler; Rumlar, Ermeniler; Müslümanlar, Rumlar beraber yaşarken; sadece Hacı Kasım Mahallesinde Müslümanlar, Ermeniler, Rumlar ortak yaşıyordu. 1872 tarihli nüfus defteri kaydına göre mahalle; Müslüman bölgesi, Ermeni bölgesi ve Rum bölgesi olmak üzere üç kısımdan ibaretti. Hacı Kasım İslam Mahallesi’nde 124 hane nüfus ikamet etmekte olup mahallenin Hacıhasan Mescidi, Hacı Abdullah Çıkmazı, Hacı İbrahim Çıkmazı, Yazıcıbaşı, Battalgazi, Yenicami, Çöplüoğlu, Çeşme ve Hozan Sokağı olmak

üzere dokuz sokağı vardı. Hacı Kasım Ermeni mahallesinde Caferbey Caddesi ve Gülabi Sokağı adlı iki birim bulunmakta olup 24 hane ikamet etmekteydi. Hacı Kasım Rumiyan mahallesinde ise 35 hane nüfus meskûn olup Battal Caddesi ve Eşikler Sokağı adlı iki birim bulunmaktaydı.

2000’li yılların başlarında birçok mahalle gibi Hacı Kasım Mahallesi de şiddetli bir depreme uğramış gibi yıkıldı. Kırık dökük evler, mahzun camiler, çeşmeler, sokaklar yapayalnız kaldı. Çok yoksul aileler ayakta kalan birkaç enkaz yığını evlerde hala yaşam savaşı vermekteler.

Mahalledeki isimleri değiştirilen iki sokaktan bahsetmeden geçemedim. Yeni Cami önünden başlayıp Battalaltına kadar uzanan kırık dökük parke döşeli dar sokağın adı Caferbey Caddesi iken Altun Sokağı diye levha takıldı. Kiçikapı’da; lisenin kuzey duvarının köşesinde bulunan beş altı fayton, bir kilometre kadar yol kat ederek bu cad-deden yolcu taşırlardı. Altun kelimesi yanlıştır. “Altın Sokağı” diye levhasının yazılması gerekliydi.

Hacı Kasım şehrin güney tarafında

bir kenar mahalleydi. Çok büyük alanı olan, yazıya çıkan Gülabi Sokağının adını halk Gilâburu Sokağı olarak telaffuz ederdi. Ermenice denilerek sokağın adı Belediye tarafından Çıkar Sokağı olarak değiştirildi. Ayrıca Şiremenli Caddesi, Kuzu, Ataman ve Yurttaş sokakları da vardı. Dış kalenin surlarının içinde olan İçerişar Kapan Mahallesinde doğup büyüyen babam, annemle evlenince 1930 yılında Hacı Kasım Mahallesi Kuzu Sokağındaki evimizi satın almış.

Mahallemizde ve sokağımızda Ermeni komşularımız vardı. Zararsız, çalışkan, dürüst, becerikli, yardımse-ver kimselerdi.

Sokağımızın ismi çok anlamlıydı. Rastgele konmamıştır. Bu ismin konma-sında gayrimüslimlerin dahil olmuştur. Hristiyanlar Hz. İsa’ya “kuzu” derler. İyi

■ **Yeni Cami önünden başlayıp Battalaltına kadar uzanan kırık dökük parke döşeli dar sokağın adı Caferbey Caddesi iken Altun Sokağı diye levha takıldı. Kiçikapı’da; lisenin kuzey duvarının köşesinde bulunan beş altı fayton, bir kilometre kadar yol kat ederek bu caddeden yolcu taşırlardı.**

bir lakaptır. Kuzu; sevimli, uysal, munis, elinden dilinden kötülük gelmeyen, tatlı, güzel, merhamet ve şefkat duygusu uyandıran, faydalı ve iyi bir canlıdır.

Mahallemizin en eski yapısı Çor-bacı Akkaş Camiidir. Halk arasında bu ismi kimse bilmez. Yeni Cami diye anılır, söylenir. Evliya Çelebi Kayseri’ye geldiğinde bu camiyi de görüp içini gezmiştir. Seyahatnamesinde: Akkaş Çorbacı Camii, yeni yapı bir cami diye bahseder. Çok irat ve akarları olduğunu yazmıştır. Maalesef; vakıf yağmasından nasibini almış olup vakıfnamesi de bulunmamaktadır. Hacı Akkaş isimli bir hayırsever tarafından yaptırılmış-tır. Hacı Kasım Mahallesi ile Hasinli Mahallesi arasında köşe başındadır. Yanında tarihi çeşmesi de vardır. 1727’de Halil İbn-i Tavi, 1848’de Sipahizade Hacı Osman Ağa tarafından tamir ettirilmiştir. 1962’de merhum babam ve mahallenin ileri gelenleri başış topladılar, yardım ettiler ve camiyi iyi bir şekilde tamir ettirdiler.

Mahallemiz düz arazi üzerindeydi. Yazı dediğimiz kırdan temiz hava gelirdi. Evimizin karşısındaki boş ve biraz çukur yerin yanındaki küçük

tepedeki eski kilise ev olarak kullanılı-yordu. Bezirhanönü semti mahallemizin batı tarafında ve kenarında idi. Burada çoğunlukla çingeneler otururdu. Tarihi semt; çeşmesi, berberi, halı işliğı ve üç tane bakkal dükkânı ile çok hareketliydi. Çingenelerin çalgı sesleri ve kıvrak oyun havaları duyulurdu. Bakkallardan biri de Çanakkale Savaşı’nda yedek subaylık yapmış olan Dondurmanın Mükremin Emmi idi. Yeni Cami’de fahri imamlık yaptı çok kere. Mükremin Emmi’nin dük-kânının bitişiğinde koca bir odun deposu vardı. Burada çingenelere kilo ile odun satardı. Bezirhanönü’nün arkasındaki boşlukta sucuk imalatçılarının sarımsak soyduklarını görmüştüm. Burada biraz ıslak toprak vardı. Bu toprağa ettoprağı derdik. İlkokula giderken arkadaşlarla baharın bu topraktan el kadar çok basit heykeller ve figürler yapar, bunları mayıs sonunda okulda sergilerdik.

Yazı dediğimiz kır, mahallemizin bitiminden başlayıpta 2. Hava İkmal Bakım Merkezine hatta Gediris bağlarına kadar uzayıp giderdi. Yazının başında kuyu vardı. Burada mahallenin inek-leri –çoğu ev inek beslerdi- sabahleyin evden çıkarılır, inekler kendiliğinden kuyunun başında toplanırdı. Sığırtaç bunları, yazıda yabanda akşama kadar yayardı. Akşam aynı yere gelen inekler kendiliğinden evlerine giderlerdi. Kapıda

bekleyen sahibi –çoğu kere kadın- ahıra girdirir, sütünü sağır isteyen komşulara satar, kendi biraz kullanır, süt artarsa yarım kiloluk kalaylı bakır taslara yoğurt çalıp üstüne çörek otu serpip bakkala götürürdü. Bu enfes yoğurdu biraz paralı olanlar satın alırdı. Satıştan ondalık alan bakkal da para kazanmış olurdu.

İp cambazları da gelirdi şehir dışın-dan senede bir iki sefer. Bunlar yazıda kurdukları ipin üstünde gösteri yaparlar ve fazla yüksek olmayan ipin üstünden yere atlayıp kirli, buruşuk şapkalarını ters çevirip para toplarlardı. Bu bahşisi vermemek için sıvışıp gidenler olurdu. Verenler de ufak metal para atarlardı. Fukara cambaz memnun olmazdı çoğun-lukla. Kıdemli aktris Hülya Darcan’ın babası da gezici ip cambazı imiş. Hülya Hanım’ın kızı ünlü oyuncu Bergüzar Korel bir söyleşide gazeteciye:

-Dedem Cambaz Osman’ın haya-tını film yapacağım dedi. Yaparsa çok dramatik ve ilginç bir film olur.

Şimdilerde ne yazı kaldı ne yaban; her taraf mahalle oldu, apartman oldu, ev oldu...

Hacı Kasım Camisi’nin yanında, Kiroğlu Mezarlığının karşısında iplik kıvratma işliğı vardı. Mezarlık ve işlik yıkılıp gitti. Yerlerine beton yığınakları dikildi. Ben 1950’li yıllarda bu işlikte çok çalıştım. Yaklaşık on beş metre

boyunda, yedi metre kadar eninde idi. Yarı karanlıktı. Toplam altı adet ufak tozlu, kirli pencereleri vardı. Kısaca berbat, sağlığı bozucu, iş güvenliğine elverişsiz yığma taş yapı, basık tavanlı köhne bir yerdi. Merhum Halit Ustam ara sıra bir ağıt tuttururdu. Alçak sesle yanık yanık. 1952’lerde duydum bu ağıdı ve hiç unutmadım. Adını Mehmed’in Ağıdı koydum.

MEHMED’İN AĞIDI

*Derevenk’t e biter yavşan
Arasında gezer tavşan
Kurbanın olayım Mehmed
Kara yerde olmaz akşam*

*Helâli yar helâli
Saçı boynumda dolalı
Döndüm baktım sağ yanına
Mehmed kefende dolalı*

*Ayakçaktan inemedim
Güllü nâli giyemedim
Mehmed’imin yarasına
Merhem olup konamadım*

*Dostlar cenazemi kılın
Baba düşmanımı bulun
Nişanlımı ele vermem
Kardeşim Ahmed’e alın.*

01.

Kayseri

KİTAP
FUARI

Kitap Ekimi

Kayseri 1. Kitap
Fuarı'nın Ardından

Salih Özgöncü

*Bundan böyle Kayseri için
Ekim Ayı Ekin Ayı olacak...*

MUSTAFA ÇELİK

Ekin ayı dendiğinde insanın aklına ilk olarak ekmeğimizin hammaddesi olan buğdayın tarlalara ekilmesi gelir. Ekim ayı bunun da vakt-i zamanıdır. Herklenmiş, ekime hazırlanmış tarlalar, tohumunu aldıktan sonra, yeni sancıları ve sızıları içinde taşırcasına baharı, yazı beklemeye başlar. Tohum tutacak, yeşerecek, toprak sancılanacak, bahar bereketi içinde taşıyacak, bulutuyla, karıyla, yağmuruyla beslenecek, rüzgârın türküsüne eşlik edecek ve yazı, hasat zamanını bekleyecek. Hasat vakti

geldiğinde alın teri emeğe karışacak ve yüzlerdeki umut Ekimde ekilen tohumun adeta yeni doğmuş bir çocuk cıvıltısına benzer şenliğinde şükür makamına ulaşacak...

Dolayısıyla Ekim hem ekim ayıdır hem ekin ayıdır... Ekin bizim geleceğimizde irfan, kültür ve medeniyet anlamına da gelir. Bir milletin eşya ve hadiselerle bakışını, zamanı ve mekânı okuyuşunu, hayata ve tarihe karşı duruşunu, kültürel ve sanatsal çabasını ve bunların bütünü de biz

İLBER ORTAYLI

Tarih bilincinin oluşması için kaynaklara gidilmesinin önemlidir. Bunun için de Arapça ve Osmanlıca bilinmesi gerekir. Özellikle sosyal bilimlerde yetişmiş kişilerin Arap harflerini öğrenmeleri gerekir. Bunu öğrendiğimiz takdirde kaynaklara inebiliriz. Bu harfleri okumadan Türk münevverinin üstün bir kapasiteye çıkması, milli vasıfları kazanması ve beynelmilel bir kişilik olarak ortaya çıkması mümkün değildir. Fuara bilhassa üniversite gençliği ve liselilerin alakası dikkat çekici. Gelecek yıllarda da bu fuarın büyüyerek devam etmesini diliyorum.

RASİM ÖZDENÖREN

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin tertiplelediği bu ilk kitap fuarını teşekkürle karşılıyoruz. Aslında kitap fuarları Türkiye'de okuma faaliyetlerinin de ne kadar iyi yönde geliştiğinin ifadesi olarak görünüyor. Bu kitap fuarının açılmasında emeği geçen büyükşehir belediyemize ve ekibini tebrik ediyorum. Bu faaliyetin bundan sonraki yıllarda da devamını umuyorum.

■ **Medeniyetin, kültürün ve sanatın en asli unsurunun kitap olduğunu, şehirlerin ancak kitaplarla anlamını ve ruhunu bulacağını bir kez daha görmüş ve anlamış olduk.**

ekin olarak tanımlarız. Kayseri'de ekim ayı ekin ayı derken, neyi ektiğimizi ve neyin ekin olduğunu bilerek yola çıktık. Ekim ayında insanımızın gönlüne, yüreğine, ruhuna, muhayyilesine kitap ektik. Her bir kitapta, tarih, edebiyat, sanat, şiir, hikâye, roman, masal tohumları taşıdık insanımızın ve özellikle de çocuklarımızın geleceğine. Yazarlarımız, düşünürlerimiz ve sanatkarlarımızla ekim ve ekinin ne olduğunu yeniden tasavvur ettik.

Kitap ekimimiz ve mana ekinimiz o kadar bereketliydi ki, bu bereketi çoğaltan insanımız bizi gelecek adına, kitap adına, kültür ve sanat adına gerçekten umutlandırdı ve heyecanlandırdı. İlk iki gün kitap ekimimize 110

KEMAL SAYAR

Pek çok şehirde kitap fuarı gördüm, İstanbul'da kitap fuarlarında bulundum. Ama Kayseri Kitap Fuarı'nın kendine mahsus bir canlılığı var. Geçtiğimiz yıllarda Kayseri'ye geldiğimde Kayseri'yi hep bir kültür şehri olarak görmüştüm. Kültüre, kültürel konulara, kitaba büyük bir alaka var. Bunun bir kitap fuarıyla taçlandırılması da Kayseri ve Kayserililer adına büyük bir kazanım. Gerçekten okumaya ilgili, okuduklarını hayatına geçirmeye çalışan, yazarlarla birebir diyalog içine girmek isteyen dinamik bir kitle var. Kayseri kitap fuarının çok güzel

bir giriş yaptığını düşünüyorum kitap fuarları dünyasına ve her sene etkisini katlayarak devam ettireceğini düşünüyorum.

HANEFİ AVCI

Çok geç kalmış ama çok iyi bir başlangıç yapılmış bir fuar. İnşallah bunlar büyüyerek devam eder. Ticaretiyle tarımıyla bilinen bir şehirde olması ise ayrı bir güzel. Anadolu'nun birçok şehrinde bu kitap fuarları yapılmaya başlandı. İnsanların pek çok sevdiği yerler vardır ama Kayseri benim pek çok dostumun olduğu şehirdir. Burada kitap fuarı olduğunu

duyunca hemen kabul ettim. Hem dostlarımı hem de şehri yeniden görmüş olurum dedim. Burası benim ikinci memleketim diyeceğim güzel bir yer.

NECİP TOSUN

Kayseri Kitap Fuarına ben ilk defa katılıyorum. Ama yazar portföyünü incelediğimde hem edebiyatın nitelikli yazarlarını hem de popüler yazarları bir araya getirmiş çok önemli bir fuar olarak görüyorum. Kayseri Kitap Fuarı'na katılmaktan çok mutluyum, keyifliyim. Kayseri kültür hayatına büyük bir canlılık getirmiş gördüğüm kadarıyla. Fuar cıvıl cıvıl ve çok kalabalık. Biz fuarları daha çok İstanbul ve Ankara'da biliyoruz. Ben daha çok Ankara ve İstanbul'daki fuarlara katıldım. Ama Kayseri'ye geldiğimde büyük bir kitap sevgisiyle karşılaştım. Doğrusu buna çok şaşırdım, çok sevindim. Demek ki Anadolu'da büyük organizasyonlar yapılabiliyormuş, insanlar kitapla karşılaştırılabiliyormuş, yazarlarla karşı karşıya getirilebiliyormuş. Bu anlamda bu organizasyona emek veren herkesi tebrik ediyorum. Bütün büyük yazarlarımızın da Kayseri Kitap Fuarına katılmalarını bekliyorum. Çünkü burada gördüğüm büyük bir ilgi ve çok büyük bir organizasyon. Kayseri'ye de büyük katkısı olacak sanat edebiyat kültür alanında. Kayseri halkına hayırlı olmasını diliyorum ve organizasyonu tebrik ediyorum.

ALİ URAL

Bunun birinci kitap fuarı olduğuna inanmak zor çünkü senelerce devam eden kitap fuarlarında görülmeyen başarıyı burada gördüm. Nasıl bir çağrıdır ki bütün Kayseri burada. Bütün yazarlar kitap imzalamaktan yoruldu- lar. Bu tatlı bir yorgunluk. Kutluyoruz. Çok büyük bir organizasyon. Burada gezenler gezmek için değil haki-

bin insan katıldı. Bu bereketin yansıması sadece bizim yüzlerimizde değil, yazarlarımızın, okurlarımızın ve özellikle de çocuklarımızın yüzlerinde daha yoğun ve daha anlamlıydı. Özellikle fuarımıza gelen yazarlarımızdaki o enerji ve kültürel coşku gerçekten tarifsizdi. Yarım saat olarak programladığımız bir söyleşi bir saati, bir saat olarak programladığımız bir söyleşi zaman zaman iki saati geçiyor, ne konuşan ne de dinleyen bunu fark bile edemiyordu. Çünkü bilgi harmanında hesapsız, kitapsız, kurgusuz bir kitap ve sevgi coşkusu vardı.

Nuri Pakdil bir gün içinde birkaç saat programladığı imza saatini iki güne çıkardı ve iki gün boyunca yüzlerce insana kitaplarını imzaladı, onlarla

sohbetler yaptı. Rasim Özdenören'in kelimelerindeki heyecan salonun duvarlarını titretiyordu. İlber Ortaylı binlerce kişinin dolu olduğu salona girdiğinde sanki şimdiye kadarki en güzel ve en anlamlı sınıfına girmiş gibi hissetti ve konuşmasını aynı heyecan ve coşku ile tamamladı. Tarihsel duruşu ve bakışı ile övgüleri ve eleştirileri ile yeni ufuklar açtı. Nurullah Genç ve Hayati İnanç o şiirsel ve edebi üslupları ile dinleyenlerine adeta canlı kitap yazdı. Bir edebiyat ve şiir ikliminde İslam coğrafyasının en gizemli ve en önemli mekânlarına aldı götürdü ve geri getirdi. Fuzuli'den, Baki'ye, Necip Fazıl'dan Sezai Karakoç'a kelime kelime, hece hece, harf harf yağdı, yağdı, yağdı...

katen kitap almak için gelen insanlar. Sadece meraktan gezelim diye gelmemişler. Biz kitap alacağız, kitap okuyacağız diye gelmişler, yazarlarla tanışmak için gelmişler. Ben Kayseri'nin sadece bir ticaret merkezi değil aynı zamanda bir kültür merkezi olduğuna inandım burada.

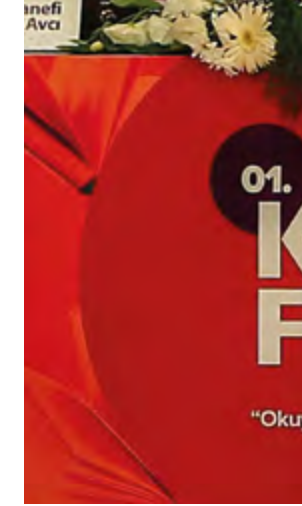
YUSUF KAPLAN

Bu organizasyonu yapan arkadaşlarımı tebrik etmek istiyorum. Sözün gelişi veya nezaketen değil bu, önemli bir iş yapılıyor burada. Orta Anadolu'da bundan sonra da yapılabilecek kültür faaliyetlerine, sanat faaliyetlerine, entelektüel faaliyetlere bu kitap fuarının örnek teşkil edeceğini düşünüyorum. Kültür faaliyeti, sanat faaliyeti nasıl yapılabilir sorusunun cevabını da bir şekilde vermiş oluyoruz burada. Aynı zamanda başka bir tarafı da özellikle dikkatimi çekti. Özellikle aileler, okullar genç kuşağı fuarı gezmeye getirmişler. Bence çok güzel

bir şey. İlk defa böyle bir şey duydum. Dolayısıyla Kayseri kitapla tanıştı. Kayseri aslında öncü bir şehirdir. Anadolu'da başlayan pek çok şeye öncülük etmiştir. Büyük Doğu hareketinin öncülüğünü Kayseri yapmıştır. Rahmetli Necip Fazıl üstat ilk konferanslar dizisini Kayseri'de başlatmıştır. Kayseri'nin hayırseverliği aynı zamanda kültür alanına da entelektüel alana da sanat alanına da nitelikli kültür alanlarına da yansımış oldu. Negatif Kayseri imajını da yıkan bir şey bu. Hem belediye başkanımızı tebrik ediyorum hem de bu organizasyonu düzenleyen gizli kahramanlar var, onlara da teşekkür ediyorum.

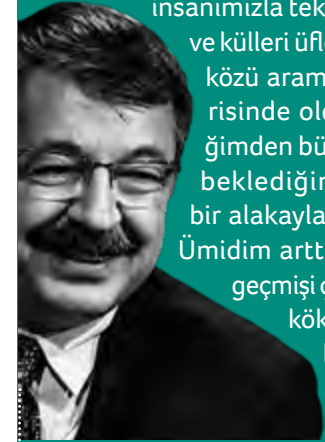
SİBEL ERASLAN

Kitapla, kelimelerle, kitap dostlarıyla buluşmak bizim için çok anlamlı. Bir yazar bütün ömründe kendisini okuyacak o tek kişiyi bekler zaten. Bu açıdan bizleri kitap dostlarıyla buluşturması adına çok sevindirici bir girişim. Ama daha büyük çerçeveden baktığımız zaman ilk emri “oku” olan bir büyük kitabın okuyucusuyuz hepimiz. Dolayısıyla Cenab-ı Allah’ın insanlığa emri ve teklifi olan oku’yu ihya ettiği için Kayseri Büyükşehir Belediyemize ayrıca teşekkür ediyoruz. Kayseri’nin Selçuklu ve Osmanlı mirası üzerine oturmuş olması ve Kayseri’deki kitap müdevvenatı, medeni birikim olarak bize aktarılmış kitaba ve edebiyata, bilime, ilme dair geniş birikim bizim için bir kıvanç. Sadece kıvanç değil biz bunu bir yol haritasına, rahmetli Akif Emre’nin de deyimiyle hatıradan hafıza çevirmek zorundayız. Bu misyonla bugün buraya geldik. Bütün okuduklarımız bize bir yol haritası çiziyor. Bu yol haritasını çizerken bize yardımcı olan, ışık tutan Kayseri Büyükşehir Belediyemizde teşekkürlerimizi sunuyoruz.

HAYATİ İNANÇ

Allah nazarlardan saklasın, Kayseri beni çok şaşırttı. Fuara da çok yoğun bir ilgi var. Kitaplarımıza da, konferansımıza da çok yoğun bir ilgi oldu. Biz, dedesinin mektubunu torununa ulaştırmaya çalışan bir elçiyiz. Ama görüyorum ki, bu mektup özlenmiş ve bekleniyor. ‘İstikbal köklerdedir’ dedik ve çeşitli yönlerden onu izah etmeye çalıştık. Bin yıllık maceramızı insanımızla tekrar paylaşma ve külleri üfleyip altındaki közü arama gayreti içerisinde olduk. Beklediğimden büyük bir ilgi ve beklediğimden büyük bir alakayla karşılandım. Ümidim arttı. Kayseri’nin geçmişi çok kuvvetli ve kökleri çok derinlere giden bir yer. Bunu büyük bir müjde olarak alıyorum. Belediyenin de çok büyük katkısı ve samimi bir desteği var. Kayseri Büyükşehir Belediyesi’ni de başkanının şahsında gönülden tebrik etmek istiyorum. Bundan sonrada Kayseri bizi ne zaman çağırırsa, burada olmak isterim. Kayseri’nin rengi pas-tırmadan ibaret değil. Herkese çok selam ediyorum, dualarını bekliyorum.

Necip Tosun ve Özcan Ünlü mana boyutunda bir insan muhayyilesinin şiirle, öykü ile, roman ile, sanat ve edebiyatla nerelere gidebileceğini gösterir ve hissettirirken, Hanefi Avcı, Yusuf Kaplan, Mete Yazar, siyasi zeminin, coğrafyanın önemine değinerek, vatan ve millet duygusunun olmadığı toplumların, sömürülen, esir edilen, işgal edilen toplumların, kültür, sanat ve edebiyat üretemeyeceğini ve anlam boyutunda bir şey yapamayacağını, siyasal bilincin de en az sanatsal ve kültürel bilinç kadar önemli olduğunu altını çizdi.

Talha Uğurluel ile mekan bilincinin nasıl olacağını ev ev, sokak sokak, cami cami, medrese medrese yeniden hissettik. Bir tarihin ve geleneğin mekân üzerinden nasıl bugüne taşınacağını ve bunun insan ve gelecek bakımından önemini yeniden anladık. Engin Noyan aşk olmadan hiçbir yolculuğun başarılı olamayacağını anlatırken sanki aşk atına binip sürmeli diyordu. Kemal Sayar ve Sibel Eraslan hikmet penceresinden bakarak, kitap ve hikmet ilişkisini birisi hayat ve insan üzerinden diğeri Rumeli üzerinden anlatıyordu. Ama her anlatım bir kitap oluyordu insanların muhayyilesinde.

Ahmet Şimşirgil tarihin medeniyet olduğunun altını çizerken, tarihin aynı zamanda kitap olduğunu ve tarih yazarların kitap yazarlar olduğunu

■ Kültepe'nin tabletlerinden Selçuklu'nun kitabelerine, Osmanlı'nın medreselerinden Cumhuriyet'in üniversitelerine sürekliliğin ve geleneğin ancak kitapla devam edeceğini bir kez daha kitap, yazı, kalem yeniden anlatmış oldu.

İsmi sayamadığımız onlarca yazar, şair, düşünür, sanat-kâr Kayseri'ye bir kitap, bir iz bıraktı. Kayserili yazarlarımız kendilerine ayrılan stantta her gün okurları ile sohbetler yaptılar. Kayseri'yi, bizim insanımızı bize yeniden bir kere daha anlattılar. Mustafa İbakorkmaz'dan Bekir Oğuzba-şaran'a, Muammer Yılmaz'dan Muhsin İlyas Subaşı'na, Ahmet Sıvacı'dan Yüksel Baykal'a, İncir Yayıncılık'tan Emel Demirezen'e, Nar Yayıncılıktan Vedat Sağlam'a adeta Kayserimizin bir yanını temsil eder gibi her gün okurları ile buluştular, kitaplarını imzaladılar ve kitabı, Erciyes'i, Kayseri'yi temsil ettiler.

Düşünen Şehir, Okuyan Şehir, Okutan Şehir düşüncesi ile yola çıktığımız Kitap Fuarı aslında bir kitap panayırı, kitap şöleni, yazı ve söz ekimi haline dönüştü. Kayseri'nin yarını için bize yeni ufuklar açtı, yeni umutlar yeşertti ve yeni projelere ışık yaktı. 580 bine yakın kitapseverin katıldığı fuarımız, her şeyin kitapla güzel ve anlamlı olacağını ve hiçbir şeyin kitapsız olamayacağını bir kez daha gösterdi. Kültepe'nin tabletlerinden Selçuklu'nun kitabelerine, Osmanlı'nın med-reselerinden Cumhuriyet'in üniversitelerine sürekliliğin ve geleneğin ancak kitapla devam edeceğini bir kez daha kitap, yazı, kalem yeniden anlatmış oldu.

Dolayısıyla şehir demek kültür ve medeniyet demekse, kültür ve medeniyet demek de kitap demektir. Medeniyet-in, kültürün ve sanatın en asli unsurunun kitap olduğunu, şehirlerin ancak kitaplarla anlamını ve ruhunu bulacağını bir kez daha görmüş ve anlamış olduk. Öyleyse kitap sadece okumanın değil, bir arada yaşamının, hediyeleşmenin, paylaşmanın, hatırlamanın da en önemli aracıdır.

Ekim ayı Kayseri'de ekin ayı oldu. Çünkü kitap ektik, düşünce ektik, fikir ektik, sanat ektik, sevgi ve saygı ektik. Ekinimizin ne olacağını ve ne olduğunu bildiğimiz için harmanımızdan ve hasadımızdan eminiz. ■

vurguluyordu. İnsan tarihe kitapla baktığı gibi, tarih, gelenek, kültür, irfan da bize kitapla bakıyor. Sema Maraşlı, Sinan Yağmur ve Serdar Tuncer aşk penceresinden bakanlardandı. Aşkın bir kitaba sığmayacağını ancak her şeye rağmen kitapta vücut ve anlam bulacağını belirterek, nasıl kalp insanın merkezi ise, nasıl gönül hayatın kalbi ise, kitap da kelimenin, kalemin, cümlelerin kalbi, evi, mekânı diyorlardı. Onlar da aşktan söz ederken kitaba çağırıyorlardı. Üstün Dökmen insan kitap ilişkisini ve bir bakıma kitabın insan yanını hayat üzerinden anlatıyordu.

Kayseri Büyükşehir
Belediyesi

Kayseri Kitap
Fuarı'nı
ziyaretleriyle
zenginleştiren
580 bin
kitapsevere
ilgilerinden
dolayı
teşekkür
ederim.

Mustafa Çelik

Kayseri Büyükşehir
Belediye Başkanı

01.

Kayseri

**KİTAP
FUARI**

“Okuyan ve okutan şehir”

Türkiye Selçuklularında Ticari ve Ekonomik Hayat

Türkiye Selçuklularının ticari amaçlı olarak inşa ettirdikleri kervansaraylar aslında dönemin Anadolusunun ticaret güzergahlarının da bir nevi haritasını çizer. Aksaray, Konya, Sivas, Malatya, Kırşehir, Erzurum, Diyarbakır, Denizli gibi önemli ticari merkezlerin yolları üzerinde kurulan kervansaraylar ekonomik hayatın can damarını teşkil etmekteydi.

Önder Kaya

Anadolu, coğrafi konumu itibarı ile çok eski devirlerden beri ticari açıdan önemli bir merkez olagelmıştır. Günümüzden yaklaşık 4000 yıl kadar önce Mezopotamyalı Asurlular, orta ve güney Anadolu'da ticaret kolonileri kurmuşlardı. Yine yarımadanın Ege sahilleri 3000 yıl kadar önce İyon şehir devletlerine ve onların muazzam ticaret ağına ev sahipliği yapmaktaydı. Anadolu kıyıları, zengin hinterlandı sayesinde pek çok ticari ürünün başka bölgelere pazarlandığı önemli merkezlere sahipti. Yine bölge, doğu-batı ve kuzey-güney ekseninde kervan yollarının geçiş güzergâhında yer alıyordu.

Romalılar zamanında da özellikle "Pax Romanum" ya da "Roma barışı" denilen devirde Anadolu'da pek çok zengin kente tesadüf olunmaktadır. Ancak imparatorluğun son dönemlerinde bilhassa Sasanilerle yapılan mücadeleler, Anadolu ticaretini olumsuz etkileyecektir. Ticaret açısından tek sorun bu da olmayacaktır. Bilhassa Hristiyanlığın 4. yüzyılda devlet dini olarak kabul edilmesi ile birlikte yaşanan mezhep kavgaları, 7. yüzyıldan itibaren bölgeyi etkisi altına alan İslam yayılması ve bunun bir sonucu olarak yaşanan çatışmalar da Anadolu'nun ekonomik yapısını olumsuz etkileyecektir. İlerleyen yıllarda Doğu Roma ya da meşhur adıyla Bizans'ın Anadolu'daki merkezi otoritesini yitirmesi bölgenin güvenliği meselesini gündeme

getirecek, Anadolu 1048'den sonra başlayan Türk akınları ve 1071'de gerçekleşen Malazgirt savaşı sonrasında bambaşka bir şehre bürünecektir.

Türkiye Selçuklu devleti hükümdarları, daha devletin temellerinin atıldığı ilk yıllardan itibaren Anadolu'nun coğrafi konumu ile de bağlantılı olarak bazı önemli merkezleri kontrol altına alma politikası takip etmiştir. Nitekim devletin kurucusu olan Kutalmışoğlu Süleymanşah, Antakya'yı aldıktan sonra kuzey Suriye'nin gerek ticari gerekse de siyasi açıdan en önemli şehri olan Halep üzerine yürümüş, fakat bu şehir önlerinde Suriye Selçuklu hükümdarı Tutuş'la yaptığı mücadelede hem savaşı hem de hayatını kaybetmiştir.

Türkiye Selçukluları sonraki yıllarda bir takım sıkıntılarla boğuşmak zorunda kaldıkları için ticarete gereken önemi verememişlerdir. Bu sorunların en önemlileri hanedan içinde yaşanan taht kavgaları, batıdan gelen ve Anadolu topraklarından geçerek Kutsal Topraklara varmaya çalışan Haçlılar ile diğer Anadolu beylikleriyle yapılan mücadelelerdir. Bunlara Bizans'ın Anadolu'da kaybettiği toprakları geri almak amacıyla zaman zaman yaptığı seferleri de ilave etmek gerekir. Haçlılar I. ve II. Haçlı seferleri sırasında Anadolu'dan geçmenin bedelini ağır ödemişler ve III. Haçlı seferinden başlayarak Kutsal Topraklara ulaşmak için daha çok deniz yolunu tercih etmişlerdir. Bizans imparatorluğu 1176'daki Mir-yokefalon savaşında ağır bir yenilgiye uğratıldığı gibi Anadolu beyliklerinin bir kısmı da bu tarihten itibaren kontrol altına alınmaya başlanmıştır. Dolayısıyla II. Kılıçaslan devri Türkiye Selçuklularının, Anadolu'da siyasi birliği sağlamaya başlamak suretiyle gerçek anlamda ekonomi alanında atılım yaptıkları bir dönem olarak kabul edilebilir.

Bu hükümdar zamanında, güneyde Selahaddin Eyyubi'nin sağladığı kısmi düzenin de eklenmesiyle Anadolu ticareti önemli atılımlar sağladı. Gerek doğu-batı ve gerekse de kuzey-güney istikametinde uzanan ticari güzergâh gelişim gösterdi. Selçuklu topraklarından geçen ve doğu-batı istikametinde uzanan ticaret yolu Türkistan'dan gelerek İran üzerinden Anadolu'ya giriyor, Sivas ve Ankara

istikametini takip ederek İstanbul'a ulaşıyordu. Selçukluların teşkil etmiş olduğu güven ortamı neticesinde, bu yol Sivas'tan ikiye ayrılarak Kayseri, Aksaray ile Konya üzerinden Antalya ve Alanya gibi Akdeniz limanlarına değin uzanıyordu. İkinci önemli güzergâh olan kuzey-güney yönünde uzanan yol ise Avrupa ile bağlantılı olarak Mısır ve Suriye'den başlıyor, buradan Akdeniz limanları vasıtasıyla

■ **Alaaddin Keykubad dönemi her açıdan olduğu gibi ekonomik merkezlerin kontrolü bakımından da Türkiye Selçuklularının altın çağını teşkil eder. Bu dönemde Alanya kontrol altına alınarak burada bir tersane yapılmış ve Akdeniz ticareti egemenliğinin pekiştirilmesi yoluna gidilmiştir.**

birinci yolla birleşerek Kayseri ve Sivas'a ulaşıyordu. Sonrasındaysa Karadeniz'in önemli limanları olan Sinop ve Samsun'a uzanıyordu. Yol buradan Kırım'ın Suğdak limanına geçerek daha kuzeydeki Kürk Yolu ile birleşmekteydi.

Dolayısıyla bu ticaret açısından hareketle esasen Türkiye Selçuklularının ilerleyen yıllardaki fetih politikasını tahmin etmek hiç de zor görünmemektedir. Bölgenin en önemli gücü olmanın yolu bu merkezlere hakimiyetten geçmekteydi. II. Kılıçaslan'ın oğlu I. Gıyaseddin Keyhüsrev bu amaçla önce Karadeniz kıyısındaki Samsun'u kontrol altına almıştır. Sonrasında ise Anadolu'ya gelen bazı tüccarların Antalya'da mallarına el konulduğunu öğrenince bu önemli liman kenti üzerine yürümüş ve 1207'de burayı Türkiye Selçuklu topraklarına katmıştır. Keyhüsrev'in 1211'de Alaşehir savaşında şehit olması planlı fetih politikasını sonlandırmamış, tam tersine tahta geçen büyük oğlu I. İzzeddin Keykavus, 1214'de Sinop'u hakimiyeti altına almıştır. Yine Keykavus, Hristiyanlarla olan ticari ilişkilerin artarak devamını da arzuladığından buraya Hetum adında bir Ermeni'yi vali olarak tayin ettiği gibi, Anadolu'nun farklı bölgelerinden pek çok tüccarı da buraya yerleştirmiştir. Sonrasında ise Selçuklu hakimiyetinin bir süreliğine dışına çıkan Antalya üzerine yürüyerek şehri yeniden kontrol altına almıştır. Aynı sultan 1218'de Eyyubilerin elinde bulunan Halep üzerine sefer yapacaktır. Ancak Kuzey Suriye'nin bu en önemli ticari kentini el-Cezire'deki Eyyubi nüfuzunun temsilcisi Melik Eşref ile giriştiği mücadelede uğradığı başarısızlık sonrasında elde edemeyecektir.

Alaaddin Keykubad dönemi her açıdan olduğu gibi ekonomik merkezlerin kontrolü bakımından da Türkiye Selçuklularının altın çağını

teşkil eder. Bu dönemde Alanya kontrol altına alınarak burada bir tersane yapılmış ve Akdeniz ticareti egemenliğinin pekiştirilmesi yoluna gidilmiştir. Ancak asıl önemli gelişme Kırım'daki Suğdak limanının kontrol altına alınması olmuştur. Bu liman daha önce de belirtildiği gibi kuzeydeki Kürk yolu ile güneyden gelen Mısır-Suriye ticaret yolunun kesişme noktasını teşkil ediyordu. Türkiye Selçukluları kara ticareti kontrolünü deniz gücü ile birleştirme yoluna giderek, bölgenin en zengin devletlerinden biri olacaktır. Bu dönemde Selçukluların bir diğer avantajı ise bölgede mevcut güç dengelerinin köklü değişime uğramasıdır. İstanbul 1204'te Haçlılar tarafından işgal edilmiş ve bu işgal sırasında onlara yardım eden Venedikliler şehrin ekonomik açıdan yeni efendileri olmuşlardır. Söz konusu durum Venedik'in en önemli rakibi olan Ceneviz'i harekete geçirmiş ve bu devlet Bizans'tan kaçan hükümdar ailesinden Teodoros Laskaris'in İznik'te kurduğu Rum devleti ile anlaşma yoluna gitmiştir. Dolayısıyla Cenevizliler, Venedik'in bölgedeki egemenliğine son vermek için fırsat aramaktadırlar. Karadeniz ise Venedik, İznik Rum, Ceneviz ve Trabzon Rum devletlerinin amansız mücadele sahasıdır. Bu nedenle kuzey Anadolu sahlinin en güvenli şehri olan Sinop ve karşı sahildeki Suğdak parlak bir devir yaşayacaklardır. Suriye sahillerinde ise Eyyubiler ile Haçlılar arasında

devam eden mücadele bilhassa Avrupalı tacirleri olumsuz etkilemektedir. Orta Asya'daki Moğol karmaşasından kurtulup gelebilen tacirler, kendilerini Anadolu topraklarına atmaya çalışmaktadırlar. Dolayısıyla Keykubad devri Anadolu bölgenin en istikrarlı devletine sahip bir konumdadır.

Türkiye Selçukluları ticareti pekiştirmek amacıyla başka tedbirler alma yoluna da gitmişlerdir. Bunlardan ilki tacirlere güven telkin etme politikasıdır. Bu amaçla I. Gıyaseddin Keyhüsrev Antalya'yı, I. İzzeddin Keykavus Sinop'u, I. Alaaddin Keykubad da Suğdak ve Alanya'yı fethettiklerinde elde ettikleri ganimet gelirlerinden bir kısmını bölgede zarara uğrayan tacirlerin mallarını tazmin etmeye ayırmışlardır.

Dönemin güvensiz ortamında sağlanan bu olanak, Selçuklu hükümdarlarının uzak görüşlülüğünün bir yansımasıdır. Batılı denizci devletleri Selçuklu limanlarına çekmek amacıyla bunlara ahidnameler verilmiştir. Bir nevi kapitülasyon olarak da tanımlayabileceğimiz bu belge-

ler, sultanın ihsan-ı şahanesi olarak verilir ve istenildiği zaman tek taraflı olarak kaldırılırdı. Söz konusu belgelerde düşük bir gümrük geliri karşılığında Venedik, Ceneviz, Pisa gibi İtalyan devletleri ile Kıbrıs Latin Krallığı gibi tüccar devletlerin ticari ortamı daha da hareketlendirmesi hedeflenmiştir. Ahidnameler tacirlere karada, denizde mal ve can güvenliği de temin ediyordu. Ölen tacirin malının aynen ülkesine iadesi de bir başka husustu. Bu dönemin feodal Avrupasında ölen bir kişinin malının o bölgenin senyörüne ait kabul edildiği düşünülürse uygulamanın çağının ne denli ilerisinde olduğu daha iyi anlaşılır. Ahidname geleneği Türkiye Selçuklularının 1243'te Moğol egemenliği altına girmesinden sonra bu kez Batı Anadolu'da kurulan Türkmen beyliklerince aynen devam ettirilecektir. Bilhassa Aydın ve Menteşe oğulları bu sayede Ayasuluk (Selçuk), Balat ve İzmir gibi limanlarını işlevsel bir hale getireceklerdir. Ülke, Moğol kontrolü altına girdikten sonra da Venedik ve Cenevizliler ülkenin iç kesimlerinde konsolosluklar kuracaklardır.

Türkiye Selçuklularının ticari amaçlı olarak inşa ettirdikleri kervansaraylar aslında dönemin Anadolu'sunun ticaret güzergahlarının da bir nevi haritasını çizer. Aksaray, Konya, Sivas, Malatya, Kırşehir, Erzurum, Diyarbakır, Denizli gibi önemli ticari merkezlerin yolları üzerinde kurulan kervansaraylar ekonomik hayatın can damarını teşkil etmekteydi. Etrafında sağlam surlar ve bu surların üzerinde de gözetleme kuleleri bulunan söz konusu yapılar, kervanların haydutlar tarafından yağma edilmesinin önlenmesini, kervan sahiplerinin her türlü ihtiyacının karşılanmasını ve gerek insanların gerekse de hayvanlarının dinlenmesini amaç edinen yapı kompleksleriydi. Nitekim kervansarayların içinde aşhane, mescit, berber, çarık tamircisi, nalbant, eczahane, erzak ve ticari mal depoları, yatakhane, ahır,

samanlık gibi birimlerin bulunması bu görüşü doğrular niteliktedir. Selçuklu hükümdarları kadar devlet adamları da devletin bekâsı için ticaretin önemini kavramış ve bizzat kendileri kervansaraylar inşa ettirmişlerdir. Mesela Vezir Sahip Ata İshaklı kervansarayını, Vezir Muineddin Pervane Durak Han'ı, Kırşehir emiri Cacaoğlu Nureddin de Kesikköprü Han'ı yaptırmışlardı. Tıpkı 2-3 asır sonra Fatih ve Osmanlı devlet adamlarının İstanbul'u bir kültür merkezi haline getirmeleri misali Selçuklu sultan ve devlet adamları da Anadolu'nun kalkınmasında elbirliği etmişlerdir. Tokat, Kırşehir, Erzurum, Konya, Sivas gibi Anadolu şehirleri en görkemli çağlarını yine Türkiye Selçukluları zamanında yaşamışlardır.

Selçuklularda ayrıca zaman zaman bölgesel panayır ve pazarların kurulduğunu, ticaret yolları üzerinde seyreden kervanların farklı bölgelerden getirdikleri bu malları gerek yerli halka, gerekse de yabancı tüccarlara buralarda sattıklarını da hemen belirtelim. Bu pazarların en önemlisi Faruk Sümer hocanın da bir kitabına konu olan Kayseri'nin doğusundaki Yabanlu Pazarı'ydı. Her yıl, bahar mevsiminde başlayan bu pazar yaklaşık 40 gün sürerdi. Kuzeyden getirilen kürkler, köleler, doğudan gelen ipekli kumaşlar, güneyden gelen baharat ve Şam işi kılıçların yanı sıra tüm dünyada rağbet gören Türkmen atları burada satılırdı. Yine bu dönem Anadolu'sunda başlangıçta küçük bir köy iken yakınlarında kurulan pazar sayesinde zamanla büyüyerek önemli bir merkez haline gelen Mardin'in güneyindeki Duneysir ya da bugünkü adıyla Kızıltepe gibi merkezler de bulunmaktaydı. Şehir meydanlarında kurulan pazarlara ilave olarak yine şehir yakınlarında göçebelerle yerleşikler arasındaki ticarete dayalı Türkmen pazarlarına tesadüf olunmaktaydı. Bu gelişmiş ekonomik sistem şehirlerdeki Ahi teşkilatı vasıtasıyla da sosyal hayata

■ **Türkiye Selçuklularının Moğol hakimiyeti altına girmesi ile birlikte ticaret ve ekonomi de bir gerileme devresine girer. Ticaretin merkezi Anadolu'dan, İlhanlıların kontrolündeki İran'a ve bilhassa Tebriz'e doğru kayar. Ancak Selçukluların temellerini attıkları pek çok kurum ve politikayı miras olarak devralan Osmanlılar ilerleyen yıllarda Anadolu'ya olan rağbeti yeniden arttıracaklardır.**

eklemlenmişti. Siyasi, ekonomik, dinî açıdan da ayrıca incelenmesi gereken bu teşkilat, Osmanlılardaki Lonca teşkilatının temellerini atacaktır. I. İzzeddin Keykavus örneğinde olduğu gibi bizzat Türkiye Selçuklu hükümdarları da bu teşkilata fahri olarak üye olacaklardır. Türkiye Selçuklularının Moğol hakimiyeti altına girmesi ile birlikte ticaret

ve ekonomi de bir gerileme devresine girer. Ticaretin merkezi Anadolu'dan, İlhanlıların kontrolündeki İran'a ve bilhassa Tebriz'e doğru kayar. Ancak Selçukluların temellerini attıkları pek çok kurum ve politikayı miras olarak devralan Osmanlılar ilerleyen yıllarda Anadolu'ya olan rağbeti yeniden arttıracaklardır. ■

Sirt'ten Kayseri'ye Yol gider

CENNET KOKULU SEHIR

Bünyamin Veysel Tanık

Kayseri'ye kaçınıcı gelişim bu? Artık saymayı bıraktım. Ne kadar gelsem de o kadar daha çok çağırıyor beni. Her gittiğimde ziyaret ettiğim birbirinden farklı ama bir bütünü tamamlayan parçalar gibi iç içe geçmiş ilçeleri, damaktan gitse de akılda yer eden lezzetleri ve en önemlisi her seferinde birkaçıyla tanışma bahtiyarlığına eriştiğim misafirperver insanları rapt oluyor aklıma.... Evliya Çelebi'nin de Seyahatnamesinde **"Seher vakti kalkan bir kimse (Kayseri'nin) havasını koklayınca, cennet rüzgârı koklamış gibi olur."** diye bahsettiği bu güzel şehri tanımamıza vesile olan, bize bu şehri sevdiren, bu şehrin derûnundakileri görmemize rehberlik eden bir Kayseri aşığı, bir Kayseri bilgisi olan Hayrettin

Oğuz'u ayrıca anmak gerekiyor. O olmasaydı Kayseri'yi bu kadar tanıyabilir, bu kadar sevebilir miydik, bilemiyorum.

Kayseri'den dönüşlerimden biriydi. Seyyah ruhlu birkaç arkadaşım ile bir meclisteydik. Kim bilir kaçınıcı defadır Kayseri'ye dair hatıralarımdan, izlenimlerimden bahsediyor, çektiğim fotoğrafları gösteriyordum çocuksu bir şevkle onlara. Anlatılan her hatıra geçmişe davettir. Mekândan bahsetmek, mekâna davet demektir. Seyyah ruhlu insanlar, bulaşıcı hastalıklara kolayca yakalanan çocuklar gibidir. Kısa bir süre sonra arkadaşlarıma bulaştı Kayseri muhabbeti, görmediklerini görmek, tadamadıklarını tatmak, bilmediklerini öğrenmek için ısrar etmeye başladılar...

Bir defa daha Kayseri'ye gidebilmek için bir bahane çıkmıştı karşısına fakirin. Yâre nâz mı olurdu hiç? Derhal seyahat planları yapılmaya başlandı... Derken kısa bir süre sonra üç arkadaş revân olduk Kayseri yollarına...

Uzuncaydı yolumuz. Gecenin içinde, kuvvetli bir mehtabın altında yaklaşıyorduk Kayseri'ye... Siirt, Diyarbakir, Elazığ ve Malatya'yı geçtik sırasıyla. Erciyes'in muhteşem manzarasını hayal ederek ilerliyorduk, adeta Sahabiye medresesinden gelen bir ney sesine doğru gidiyorduk...

Yol boyunca Kayseri'ye doğru okumalar yaptık. Kayseri'ye tepeden bakan Erciyes çıkıyordu şehre dair her okumamızda karşımıza. Ve sabahın ilk ışıklarıyla şehre vardığımızda da o karşıladı bizi olanca

■ **Uzuncaydı yolumuz. Gecenin içinde, kuvvetli bir mehtabın altında yaklaşıyorduk Kayseri'ye... Siirt, Diyarbakir, Elazığ ve Malatya'yı geçtik sırasıyla. Erciyes'in muhteşem manzarasını hayal ederek ilerliyorduk, adeta Sahabiye medresesinden gelen bir ney sesine doğru gidiyorduk...**

haşmetiyle. Hermann Hesse'nin hakiki bilgiyi bir nehirde bulan Siddartha'sını hatırladım birdenbire. Kayserililere kılavuzluk eden yüce Erciyes Dağı olmalı diye düşündüm gayr-ı ihtiyarî bir şekilde...

Ufak bir istirahatın ardından Hayrettin Oğuz ile buluşmak üzere Sahabiye Medresesi'ne geçiyoruz. Şehrin olağan ritminin dışına çıkmış bir mekân Sahabiye Medresesi. Eski kitap ve baharatlı çay kokularının üzerine sindiği taş duvarlar...

Kahvelerimizi yudumlarken dostlarla sohbet...

Üç gün sürecektir olan seyahatimize şehir merkezinden başlamaya karar veriyoruz. Şehir merkezinde bulunan ve sahafından ney ustasına, ebru sanatından, hüsn-ü hat ve kaligrafi ustalarına kadar kültür ve sanat faaliyetlerinin yer aldığı Hunat Medresesi ve Camii'ni ziyaret ederek başlıyoruz. Ardından hemen yakınında bulunan Selçuklu döneminin önemli eserlerinden biri olan Hacı Kılıç Cami ve Medresesi ile devam ediyoruz. Yol boyunca Sultan II. Abdülhamit Han döneminde yapılan Saat Kulesi, restore edildiği için içine giremediğimiz Kale ve Vezir Hanı, tamamen kitapçılardan

oluşan Sahabiye Medresesi, Gevher Nesibe Hatun Şifahanesi ve Kapa-lıçarşı'yı ziyaret ederek şehrin tarihî Cuma mescidi olan Cami-i Kebir'e geçiyoruz. Cami-i Kebir gerçekten de ismiyle müsemma bir cami. Daha içine girer girmez ibadet öncesi sizi sarıp sarmalayan bir ruha sahip. Her köşesinde sessizce Kuran okuyan orta yaş üstü insanlar, namaz kılan insanlar mekanın huzurunun da sahipleri...

TALAS

İlk günkü şehir merkezi turumuzun sonu et ve hamur işlerinin emsalsiz karışımından oluşan Kayseri mutfağı ile taçlandı. Ertesi günün ilk ışıklarıyla ise Talas'a doğru yola düşüyoruz. Türkiye'nin tarihî sivil mimari envanterinin en zengin olduğu bir ilçemiz Talas. Onun cihannümal, kitabeli, ahşap pencere perdeli, taş malzeme ile

inşa edilmiş evlerden oluşan eski mahallelerinde yürümek için sabırsızlanıyoruz. Talas'ın **eski evlerin dış kapılarını** dünya gözüyle tekrar görecektik ve **onların tokmaklarını** çalacak olmanın heyecanı ile alıyoruz yolumuzu...

Erciyes'in eteklerinde üç tepeden oluşan Ali Dağı'nın yanı başında bulunan Talas'a vardığımızda tarih kokan sokaklarda yürümeye başlıyoruz. Rum ve Ermeni ustaların Kayseri taşını kullanarak özenle inşa ettikleri bağ evleri, konaklar, camiler, kiliseler, okullar, mahalle çeşmeleri birer abide gibi karşımızda... Talas sokaklarında yürürken kendimizi adeta Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tablolarındaymış gibi hissediyoruz. Aşağı ve Yukarı Talas'ı gezdikten sonra restorasyonu biten Osmanlı Sokağı'na geçiyoruz. Cemil Baba'nın evinden önünde

geçerken önceki ziyaretimizde evlerine misafir olduğumuz ve hikâyesini torunlarından dinlediğimiz Cemil Baba ile ilgili anlatılanları hatırlıyoruz. Cemil Babayı rahmetle yâd ettikten sonra Osmanlı Sokağı'nı gezmeye devam ediyoruz. Osmanlı Sokağı'nı gezdikten

sonra Kayseri'nin birkaç satır, üç beş paragrafla anlatmakta zorlanacağı-mız yerlerinden Erciyes ve ardından Develi'ye gitmek üzere yola çıkıyoruz.

ERCİYES

“Kayseri denilince akla gelen ilk

mekân olan Erciyes, sadece Kayseri'nin değil, benim gönlümün kiblesi, gönlümün dağdır.” diyerek sözlerine başlıyor Hayrettin Oğuz, aşığı olduğu Erciyes'i anlatırken... Karşısında durup Kayseri'ye ruh veren bu eşsiz dağdan gelen rüzgârların getirdiği cennet

kokusunu içimize çekerken, Erciyes'i âşığından dinliyoruz:

“Erciyes.. Gönlümdeki dağ.. Ruhumun tecellisi ve tezahürü.. Kimisi için sadece kayak merkezinden öte bir anlam ifade etmeyen Erciyes, yaklaşık 200 km'yi bulan eteği ile hem tarihi hem de coğrafi zenginliklerin dolu

dolu olduğu bir mekân.

Erciyes'i anlamak gerek... Onu anlamak için de çiçeklerini koklamak, suyundan içmek, rüzgârına saçlarını ve yanaklarını vermek, kelebekleriyle kanat çırpıp görmek... Eteğinde alın teri döken köylünün halini bilmeden, onun duygularını güden bir çoban olmadan

anlamak mümkün değil Erciyes'i... Çünkü başaklar eteğine tutunur, çiçekler eteklerinde anlam bulur... Ondan gelmese bir nefha ne başak başak olur ne çiçek çiçek!.. Rüzgâr onun kokusunu getirir. Bulutlar ona sevdalanır.. O özlenir, zamanı ve mekân bilinmez gece ve gündüzlerde... Şiirler ona yazılır, kelimeler onun patikalarında cümleleşir. Vadilerindeki pınarlarla yarışır türküler... Erciyes kaf dağdır destanlara, yanık hikâyelere... O Gönüldeki dağdır gönül gözü olana ve gönlüyle bakabilene...”

DEVELİ

Tekir Yaylası'ndan geçerek Kayseri'nin en büyük ilçesi olan Develi'ye varıyoruz. Develi'nin taş evlerden oluşan güzel mahallelerinin içlerinden geçerken taşla konuşan ustaların, taşlara nasıl ruh verdiğine adım adım şahit oluyor ve bir başka zamanı yaşar gibi hissediyoruz kendimizi...

Develi'nin tarih kokan sokaklarından

meydana doğru ilerlerken Fatih Camii karşılıyor bizi... Kitabesinden öğrendiğimiz üzere 1828 yıllarında Ermeni Kilisesi olarak inşa edilmiş olan bu yapının, Develi'de Ermeni cemaatinin kalmaması üzerine restore edilerek 1978 yılında camiye çevrildiğini öğreniyoruz. Caminin civarındaki evlerin önünde bulunan mahallelilerle aramızda geçen ayaküstü sohbetin ardından tatlı yorgunluğumuzu atmak üzere çay ocağına doğru ilerliyoruz. Çay ocağında çaydan daha sıcak yürekli mahallelilerle yaptığımız muhabbetin ardından Sultan Sazlığına gitmek üzere yola düşüyoruz.

KEŞLİK VE SOĞANLI

Kayseri il sınırları içerisinde Yeşilhisar, Develi ve Yahyalı ilçelerinin oluşturduğu üçgen içerisinde yer alan Sultan Sazlığına giderken yol üzerinde bulunan Keşlik ve ardından Soğanlı Kiliselerini geziyoruz. Keşlik'te bulunan mağara ve sığınakları gezdikten sonra yaklaşık 50'ye yakın kaya kilise ve mağaranın yer aldığı Soğanlı 'ya geçiyoruz. Soğanlı'da yerleşik hayat süren halk, kayaları oyup evler, kiliseler yapmış, ziraat ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Soğanlı 'da İsa Peygamber ve havarilerinin resimlerinin yer aldığı kiliselerden en önemlileri olan Karabaş ve Yılanlı'yı gezerek yolumuza devam ediyoruz.

Soğanlı'dan ayrılmadan önce bölgenin sembolü olan el emeği göz nuru Soğanlı bebeklerinden almayı ihmal etmiyoruz. Onları satan güler yüzlü teyzelerle yapmış olduğumuz keyifli sohbetin ardından güneş batımını izlemek üzere Sultan Sazlığı'na geçiyoruz.

SULTAN SAZLIĞI

Doğayı sevenler için oldukça büyüleyici bir ortama sahip olan Sultan Sazlığı, Afrika, Asya ve Avrupa arasında göç eden kuşlara beslenme, üreme ve sığınmaları için ev sahipliği yapar. Yapılan son sayımlarda Sultan Sazlığı'nda 300'e yakın kuş türünün tespit edildiği

söylenmektedir. Bu durum Sultan Sazlığı'nı, kuş meraklısı insanların uğrak mekânı haline getirmiştir.

Güneş yavaş yavaş batarken hava hafif hafif kıvılcıllarla boyanıyor. Bulutların dağılmasıyla kızılılıkta gözleri kamaştıran karla kaplı zirvesi ile Erciyes beliriyor karşınızda. Adeta bir filmin sahnesini andıran bu görüntü karşısında fotoğraf çekmeyen biri bile ortamı gördüğünde bir kare fotoğraf çekmek isteyecektir.

Dönüş yolunda Develi'nin meşhur cıvıklısını tatmak ve gezinin tüm açlığını sonlandırmak üzere Erciyes Dağı üzerinde yer alan bir mekâna geçiyoruz. Seyahatin sonuna vardığımızda geriye dönüp geçirdiğimiz üç günü düşünüyoruz. Son üç günümüz bir film şeridi gibi geçiyor gözlerimizin önünden... Kayseri'nin üç güne sığdırılamayacak kadar zengin olduğunu fark ediyoruz üç günün sonunda... Daha ayrılmadan Kayseri'yi özlemeye başlıyoruz. Ve Kayseri'den ayrılırken, gurbete giden bir garibin memleketine olan hasreti sarıyor adeta içimizi... ■

Suphi Saatçi'yle Söyleşi

Medeniyetler Şehirlerde Oluşur

Mustafa İbakorkmaz

■ **Hocam, Suphi Saatçi'yi bir mimar olarak özellikle Mimar Sinan üzerine çalışmalarından tanıyoruz. Bize biraz Sinan'dan bahseder misiniz?**

■ Sinan'ı tanımak ve anlamak için öncelikle 16. Yüzyıl Osmanlı tarihini öğrenmeye çalıştım. Ondan dolayı kitabımın adını Bir Osmanlı Mucizesi Sinan koydum. Çünkü Sinan'ı Sinan yapan Osmanlı eğitim düzeni ve onun devlete kazandırılması. Evet, Sinan Ağırnas'tan devşirilmiş. Fakat Osmanlının büyüklüğüne burada insan hayran kalıyor. Devlet bir çocuğu alıyor, etnik yapısına, mezhebine, dinine bakmadan onu eğitip Mimar Sinan yapıyor. Burada mucize Osmanlı eğitim düzeni, devleti ve sistemidir. Bunu böyle kabul etmek lazım... Yoksa bunu doğru biçimde anlayamayız. Ben böyle anlıyorum doğrusu.

■ **Osmanlı o kalıcı eserleri oluşturan, taşları yontup da o kalıcı eserleri tasarlayan, inşa eden mimarları kendi medeniyet anlayışı doğrultusunda kendi evlatları arasından seçip yetiştiriyor diyebilir miyiz?**

■ Tabii her şeyi bir sisteme oturtmuşlar. Hassa Mimarlar Ocağı var. Orası aynı zamanda okul, mektep, üniversitedir. 400'e yakın mimar, mühendis, lağımçı, köprücü, nakkaş, çinici, marangoz, demirci, dökümcü, hâsılı mimarının bütün tamamlayıcı yan zanaatlarının öğretildiği, ustaların yetiştigi bir yer. Zaten bizde bütün sanatlar, bütün zanaatlar ordunun

içinde olurdu. Derler ya, biz ordu milletiz. Bizim bütün mekteplerimizi de ilk başta ordu kurmuştur. Mesela modern manada üniversiteler söz konusu olduğunda İstanbul Teknik Üniversitesinin de ilk kuruluşu Mühendishane-i Bahr-i Hümayun adıyla olmuştur. İstanbul Teknik üniversitesinin çekirdeği bu okuldu. Tersanelerde yapılan gemilerden tutun da ordu için bütün mühimmat, sefer boyunca yapılan yürüyüşlerde ordunun karşılaştığı zorlukları, suları aşmak için köprü yapımı vesaire gibi işleri hep biraz evvel bahsettiğim Hassa Mimarları Ocağı mensupları tarafından yapılırdı. Yani büyük bir okul ve devamlı uygulama içinde olan bir okul aynı zamanda.

Düşünün 120 bin tane asker gidiyor. Vurucu güç. 90 bin kişi bunların arkasında cephe gerisi hizmet veriyor. Bu askerlerin yemeleri, içmeleri, yıkanmaları, temizlenmeleri, çamaşırları, silahlarının ikmali, bakım onarımı, hepsi bu cephe gerisinin hizmetleri... Bu işler bir örgütlenme ile oluyor. Zaten Osmanlının dünya tarihi içerisindeki başarısı, çok iyi bir örgütlenmeye sahip olmasından kaynaklanıyor. Bu örgütlenmeyi sağlayabildiği için büyük zaferler kazanmış. Çok büyük sayıda ordulara karşı, az sayıda orduyla zafere ulaşmış. Bu da dediğimiz gibi sıkı bir örgütlenme sonucu meydana geliyor. Dolayısıyla Osmanlı hayatını, Osmanlı devletini düzenleyen eğitim sistemini kavramadan Sinan'ı da anlamak mümkün değildir.

Sinan da Müslüman bir Osmanlı vatandaşı olarak bu ortam içinde kendisine her türlü imkân verilerek bu şaheserleri ortaya koymuş. Ama kendi yeteneğini, okulda öğrendikleriyle uygulama imkânı bularak, kendini adım adım geliştirerek, her seferinde bir adım daha ileri giderek, sonunda kubbe mimarisinde evrensel bir mesaj vererek zirveye çıkmıştır. Bu tabii ki dahi olan bir kişinin göstereceği gelişmedir. O bakımdan Sinan'ı bir dahi olarak kabul ediyoruz.

Biraz önce söyledikleriniz aklı şöyle bir soru getiriyor. Osmanlı geneli ya da Mimar Sinan'ın eserlerini ele alırsak; hem askeri amaçlara hem sivil amaçlara hizmet ediyor. Aynı zamanda bir estetik gözetiyor diyebilir miyiz?

- Askeri amaç derken, elbette bizim hayatımız sadece askerlikle geçmiyor. Bu arada medeniyeti-

mizi de inşa ediyoruz. Biz 1071'de Malazgirt'ten girmişiz Anadolu'ya. 1453'te İstanbul'a gelmişiz. 382 yıl bir yürüyüş yapmışız. Bu yürüyüşü yaparken Erzurum'dan, Sivas'tan, Kayseri'den İstanbul'a kadar medeniyetimizi de örmüşüz. Kervansaraylarımızı, medreselerimizi, camilerimizi, hanlarımızı, hamamlarımızı döşeyerek gelmişiz. Anadolu'yu inşa etmişiz. Biz sadece çapulcu, vurucu, kırıcı, öldürücü bir güç değiliz. Biz dünyaya adaleti yaymak, Allah'ın ismini yüceltmek için çalışmışız. Osmanlı ordusunun en büyük başarısı da zaten Allah için verdikleri mücadeledir. Allah da bu durumu gözetmiştir. Yoksa 400 yıl bu kadar bölge, bu kadar büyük bir coğrafya nasıl mutlu ve asude hayat sürebilir? Osmanlı, İslam adına geniş bir şemsiye altına almasaydı, adil bir şekilde yönetmeseydi, bu kadar başarılı bir neticeyi alamazdı.

■ **Mimari çalışmalara yeniden dönersek, uygulamalı güzel sanatlar gibi eğitim verdiklerini söyleyebilir miyiz?**

- Tabii ki evet... Mektebin en büyük özelliği uygulamalı olması. Uygulaması olmayan mektepleri şimdi görüyoruz. Hiç bir sonuç alamıyoruz.

İnsanoğlu daha güzele doğru yaklaştığını kendi gözleriyle görür. Bu, uygulama yaparak olur. Yerinde oturup hayal kurarak olmaz. Sadece hayal yetmiyor. Uygulamayla hayal birleşince bir sonuca gidiliyor.

Elbette her sanat, her tasarım önce bir hayal, bir ütopya olarak doğar. Ama bunu uygularsan gerçek olur. Gerçekleşince o hayalin yanlış tarafını, iyi tarafını görüp düzeltme rötuş, tashih yaparak daha güzele taşıyabiliriz. Bu ancak tatbiki güzel sanatlar yoluyla mümkün olabilir. Ki bunda bizim milletimiz büyük başarı göstermiştir. Hat, çini, taş yontuculuğu, kalem işleri, süsleme sanatlarındaki tüm uygulamalar bu şekilde gelişmiştir. En güzel tezhipler bizde, en güzel hat örnekleri bizdedir. Harfler Arapların olmasına rağmen o yazıyı en güzel biz yazmışız. Araplara da hat sanatını biz öğretmişiz. Çünkü güzele karşı ilgi bizim milli özelliklerimizden biridir. Eski Uygurlarda bile güzel yazıya bir düşkünlük vardır. Çin sarayındaki katipler hep Uygur'dur. Çünkü yazıları çok güzeldir. Bizim milletimizin güzel sanatlara karşı büyük bir yeteneği ve eğilimi vardır. Çünkü duygusal, zarif ve ince düşünen, estetik arayış içinde olan bir milletiz biz.

■ **Sanırım biz neler yaptığımızı ve neler yapabileceğimizi bilmiyoruz. Sanki geçmişte şaheserler üretmemişiz, güzellikten anlamamışız gibi hissediyoruz.**

- Sinan bu bakımdan biraz önce söylediklerimizin bir zirvesi. Bütün sanatçıları bir güzel eserde toplamış ve ne yapmış? Çinici-sini de, hattatını da, taş yontucusunu da ölümsüzleştirmiş. Anonim çalışmışlar. Düşünün Sinan'ın birçok yerde eseri var. Hiç birinde imzası yok. Sadece Çekmece köprüsüne bir imza atmış. O kadar da mütevazî bir adam. Fakat ne yaptığını biliyor. Bu çok güzel bir şey.

■ **Günümüzde birbirinden habersiz uzmanlıklar var. Sanatçılar, sanat dalları ve bilimler birbirinden çok kopuk ve ilgisiz sanki.**

- Güzel sanatların birbirinden kopuk gelişmesi doğru değil. Bugün mimari projelerde de inşaat, makine, tesisat ve bütün mühendislik dalları bir arada çalışıyorlar. Bir mimari projede her şeyin doğru ve yerli yerinde olması için hepsinin uyum içinde bir arada çalışması gerekir. Bunun gibi güzel sanatların dalları da ancak bir arada gelişebilir.

İnşallah bu konuda daha bilinçli, daha örgütlü çalışmalarla Anadolu'daki şehirlerde de güzel gelişmeler olur. Çünkü buna milletin ihtiyacı var hem de bunu gerçekleştirmek için yeteneği var.

İnşallah yeniden Mimar Sinan'lar yetiştirebiliriz.

Neden çıkmasın? İnşallah çıkar. Ben hiç ümidimi kaybetmedim.

Yani o sistemi, eğitimi, örgütlenmeyi yeniden sağladığımızda önümüzde büyük bir engel yok diyebilir miyiz?

- Bir kere mimarlık eğitimini dört duvar arasından çıkarmak lazım. Alana inmek lazım. Ben öğrencilerimin köy mimarisini tanımasını istiyorum. Basit bir ev diyor-

Mektep bilgi verir. Ama oradaki bilginin sezgilerle ve gözlemlerle tamamlanması lazım. Mimar Sinan "Ben bir ayağım sabit dururken diğer ayağımla pergel gibi dünyayı dolaştım. Her viraneden bir ders aldım. Neden yıkılmış, nasıl yapılmış bunları gördüm." diyor. Mimari zaten

sun. Bir de bakıyorsun adam o kadar güzel detaylar yapmış ki hayran kalıyorsun bu zekâya, bu işçiliğe. Sıfır malzemeye yapmış evini. Daha ne olsun. Sıfır masrafla. Mesela duvarın içine bakıyorum, -ormanlık dağ köylerinde gördüm- iki cidarın arasına kozalak doldurmuş. Etraftaki malzemeyi kullanmış. Yalıtımı da sağlamış bu yolla. Bu bir akıl ürünüdür işte. Bir mimari mektebinde duvarı kozalakla doldurun desen gülerler adama. Ama adam evinde uygulamış. Anadolu'da bu tür birçok güzellik var. Tanımak lazım.

görgüye dayanan bir sanattır. Görerek öğrenilir ve icra edilir. Odaya kapanıp masada çizerek değil. Uygulanmış şeyleri görerek bir noktaya varılabilir.

Onun için önce Sinan'ı anlamalıyız. Sinan'ı anlamadan mimariyi de anlamayacağız. Benim görüşüm budur.

Mimar Sinan'ın eserleri kedisimizi tanımamız için bir ayna olarak duruyor. Fakat Sinan viranelerden ders aldığı halde biz onun şaheserlerinden ders alamıyoruz galiba.

- Evet ders alamıyoruz. Aslında

eserlerini görüp inceleme imkânı bir yana kaleme aldığı anılarında da çok önemli bilgiler var.

Hocam mimari ve şehircilik birbirinden ayrılmaz kavramlar. Şehirler ne kadar gelişmiş olursa, o kadar gelişmiş bir medeniyet söz konusu. Şehir ve medeniyet üzerine mimari açısından söyleyecekleriniz bizim için önemli. Çünkü hem Sinan'ın da memleketi olan kadim bir şehirde yaşıyoruz, hem de bu gün yapacaklarımız bir şekilde yarına kalacak. Dünü, bugünü ve yarını düşünerek şehircilik anlayışımız nasıl olmalı?

- Tabii medeniyetler şehirlerde oluşur, kırsalda oluşmaz. Zaten medeniyetlerin tarihi şehirlerin tarihi anlamına gelir. Mesela Mimar Sinan'ın uyguladığı şeylere bakıyorum. Menzil külliye-lerinden birisi Gebze'deki Çoban Musa Paşa. Sinan'ın Menzil Külliyesinden sonra Gebze bir şehir olmuştur. O kadar güzel bir merkez oluşturmuş ki bu gün şehri yöneten odur. Şehrin simgesi ve aynı zamanda başyapıtı... Süleymaniye zaten bir şehircilik çalışmasıdır. Sadece bir cami veya külliye değildir. Üstün nitelikli bir şehircilik anlayışıyla eserlerin dağılımını yapmıştır.

Doluluk boşlukları dikkatle ayarlanmıştır. Bugün şehirlerde bizim en büyük sıkıntımız doluluk boşluk oranlarını sağlıklı kuramayışımızdır. Yani yoğun bir yerleşmede çok yoğun bir açık alan ister. Bu yok bizde. Sadece yoğun yapılaşma var. Buna tekabül eden bir açık alan yok. Bu açık alanlar olmadığı için bu gün insanlar rahat yaşayamıyor. Bu bazıları kaale almadan şehircilik çalışması yapmak ve sağlıklı şehir-

ler üretmemiz mümkün değil. Rahmetli Turgut Cansever'in çok güzel belirttiği gibi, "mimarın görevi dünyayı güzelleştirmektir." Biz maalesef çirkinleştiriyoruz. Görevimiz adeta tersine dönmüş. Tabii ki bu önemli bir vurgu.

Sözlerinizi kesmek istemiyorum ama şunu sormazsak olmaz. Mimar Sinan sadece kendisine verilen siparişi yerine getiren bir mimar mı? Yoksa sorumluluk duygusu olan ve bunun farkında olarak, gerekirse bedel ödemeyi göze alabilen meslek erbabı mıdır?

- Sinan'ın zaten saygı duyulan en büyük tarafı, meslek ahlakıyla davranmasıdır. Kendisinden istenilen her şeye evet efendim uygundur demeyişidir. Doğrusu budur demesi ve gereğini, yani doğru bulduğu şeyi yapmasıdır. Hayatını tehlikeye atarak bile bunu yapmıştır zaten. İşte mimar budur. Sorumluluk hissiyle, meslek ahlakıyla ve

saygın duruşuyla kendini ayakta tutan adamdır.

- Günümüzdeki yöneticilerin ve sanatçıların birbirlerine bu şekilde yaklaşımları açısından Mimar Sinan ve Kanuni ilişkileri örnek teşkil ediyor herhalde. Hocam, yeniden Sinan gibi dehaların yetişmesi için kısa vadede yapılabilecek ama geleceğe yönelik bir yatırım anlamına gelebileceğini düşündüğünüz önerileriniz var mı?**

- Tabii ki bir eğitim planlamamız olması lazım. Şu anda ülkemizde 60'ın üzerinde mimarlık fakültesi var. Bunlar da iş bulamayan mimarlar yetiştiriyorlar. Dö-lomalı, mimar, işsiz... Yani okul sayısı artırıp çok sayıda mimar yetiştirmek yerine okul sayısını azaltıp daha kaliteli, daha yoğun, daha sağlıklı eğitim alan mimarlar yetiştirmek lazım. Birçok Anadolu şehrinde mimarlık fakülteleri var, proje hocaları bulamıyorlar. Orası öldü demek-

tir. Oradan mezun olan kimse iflah olamaz. Dolayısıyla bence mimarlık fakültelerinin niteliklerinin artması için sayılarının az olması gerekiyor. Özgün, düzgün ve seviyeli bir mimari eğitimi yerleştirmemiz gerekir. Bu durumu Kültür Şurasında, Mimari ve Kültür komisyonunda, sonuç bildirisinde bakanların huzurunda belirttim. Komisyon başkanıydım. Mimarlık okullarının fazla açılmaması, kontenjanların azaltılması gerektiğini ilgili bakana ilettim. Yani hukuk fakültesi dersleri 500 kişilik anfide anlatılabilir. Ama mimari bire bir hocayla, usta çırak ilişkisiyle gelişir. Bana 70 öğrenci verilirse, her biriyle ikişer dakika konuşsam 140 dakika ders süresi yetmez. Ama ideal mimar-

lar yetiştirmek için her hocanın 10-15 öğrenciyle ilgilenmesi lazım. Bunu sağladığımız an seviye bir kaç yılda artar ve hissedilir, gözle görülür gelişmeler yaşanır. Ama maalesef bunlara dikkat edilmiyor. Üzülen söyleyeyim.

- Hocam malumunuz, soru sormak için bile konuyla ilgili bilgi sahibi olmak lazım. Mimari de bir umman. Bizim bilgimiz soru üretmeye bile yetmiyor. Söyleşimiz sırasında bizim sormadığımız ama sizin söylemek istediğiniz sözler varsa son olarak onları alalım.**

- Benim değil de, Sinan'ın iletmek istediği şeyler var. Sinan diyor ki; bu kadar inşaa ettiğim camii, mescid ve diğer büyük yapıları bir kitapta topladım. Yani yazdım.

Mimarlık fakültelerinin niteliklerinin artması için sayılarının az olması gerekiyor. Özgün, düzgün ve seviyeli bir mimari eğitimi yerleştirmemiz gerekir.

Zamanın bitişine ve devran inkıraz edene kadar eserlerimi göreceğim, yani dünya durdukça eserlerimi göreceğim sağduyu sahiplerinin, çabamın ciddiyetini anlayacaklarını umarım. Daha şüphesi var bakar mısınız. Çünkü kime anlattıysa tartışmaya girmek zorunda kalmış. O zaman benim çabamın ciddiyetini anlayanlar, yaptığının ciddiyetini kavrayanlar beni hayırlı dualarla anacaklardır inşallah. Böyle güzel dileklerle bitiriyor kitabını biz de sohbetimizi bununla bitirelim. İnşallah Sinan'ı hayırlı dualarla analım.

Bu sohbette sizin vesilenizle önemli bilgiler edindik. Sinan'ın arzusunu da sizden öğrendik. Mimar Sinan'la ilgili çalışmalarınızdan dolayı Sinan'a yapacağımız dualara sizi de dâhil ettik. Bu güzel söyleşi için teşekkür ediyoruz.

- Ben teşekkür ederim. Sağ olun. ■

Neşet Ertaş'ın Gönül Dünyasında Erciyes

Muammer Yılmaz

1960 yıllarından itibaren ismi bağlama ile anılan, müzik çevrelerinde takdir ve hayranlıkla dinlenen Neşet Ertaş, söylediği türkülerle her kesimden insanın gönlünde taht kurmuştur. Merhum romancı Yaşar Kemal bu ölümsüz Usta'ya "Bozkırın Tezenesi" demiştir. Yoksulluğun, acının, kavrulmuşluğun simgesi olan bu tabir, Neşet'i belki de en güzel anlatan ifade, tanımdır. Neşet Ertaş bugün yaşı 70 ve üzerinde olan bizim kuşağı sazı ve sesi ile etkileyen ve zirvede kalan bir dönemin efsanesi idi. Ölümüne kadar da sesi, sözü, mütevacizliği, o güzel şivesi ile gündemde kalmasını bildi.

Çocukluğumuz ve gençliğimiz Neşet Ertaş'ın, Hacı Taşan'ın, Niğdeli Ali Ercangibi âşıklarının yanında Ahmet Sezgin, Nuri Sesigüzel, Yıldray Çınar vb. Anadolu'muzu kasıp kavuran türkü ve bozlaklarını taş plaklarda, sonra da radyolarda dinlemekle geçti.

Neşet Ertaş'ın en belirgin özelliklerinden bağlamayı kendine mahsus bir özellik ve güzellikte çalmasıydı. Öyle ki kendi yüreğinin sevinç ve acılarını sevgili sazının teline ve göğsüne aktarmasıydı. Acıların ve çilenin koynunda sabahlayan Bozkırın Tezenesi; gani gönüllü, güler yüzlü, tatlı dilli, hoş sohbetli, yardım sever idi. O güzel şivesi ile hayranlarının kolayca gönlüne girer ve oradan hiç çıkmazdı. Hiçbir mezhebe, parti ve etnik kimlik çağrışımına prim vermedi. Dertlerini, hicranını, yalnızlığını sevgili bağlaması ile paylaştı, türkü ve bozlaklarını tamamen kendisine has bir tavır üslupla çalıp okuyan, Neşet Usta'nın kendi gibi mahlası da garipti. Bu garibin gönlü ise çok zengindi. Bozkırın Tezenesi, düğün, konserler verdiği ve adım adım dolaştığı başta Anadolu olmak üzere pek çok yörenin türküsünden etkilenmiş ve ayrıca

türkülerin bazılarını kendisine has çalıp okuyarak, zaman içinde adeta Neşet Ertaş türküsü haline gelmiştir.

Neşet Ertaş'ın hayatını üç devreye ayırabiliriz: Doğumundan 1950'li yılların sonlarına kadar süren çocukluk ve ilk gençlik yıllarını içine alan dönem. Kırşehir'in kendisine dar geldiğini anlayıp, sazı elinde büyük şehirlere, İstanbul ve Ankara'ya kendisini attığı ikinci dönem. Hayatının üçüncü dönemi Almanya yılları. Neşet Usta'nın hayatında ve sanatında çok önemli gelişmelerin olduğu dönemdir.

Büyük Usta Almanya'da iken Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından verilen "Devlet Sanatçısı" unvanını, "Halk sanatçısıyım, alırsam diğerlerine haksızlık olur" diyerek kabul etmedi. Vatan hasreti, dau's-sıla duygusu Bozkırın Tezenesi'nin sanatına müspet etki yaparak, memleketinin kurduna, kuşuna,

dağına, taşına, insanına hasret ve özlemle dolu pek çok türküsünün doğmasına neden oldu.

Neşet Ertaş ömrünün 30 senesini yurt dışında geçirdikten sonra, hasretine dayanamadığı vatanına dönüp İzmir'e yerleşti. Ege'nin incisinin özelliğini ve güzelliğini saf ve temiz yüreğinde mısra mısra, dantel dantel işledi. Güzel Melike İzmir Üstadın son durağı oldu. 2012'de İzmir'de yalancılar kahvesine veda etti. Bağrında yetiştirdiği ana (ata) toprağı Kırşehir'de toprağa verildi. Vefatından önce söylediği ve iki kıtasını aldığımız şu güzel şiiri, aslında yel gibi gelip geçen 74 yıllık çileli hayatının bir bakıma özeti, bütün insanlara bir mesajı, vedasıydı:

*Tükendi ömrümün çoğu gidiyor
Cahil ömrüm geldi geçti yel gibi
Sevdiğim uzaktan seyir ediyor
Beni görüp bakıyor el gibi*

*Geçti günler, yıllar, ömrümse doldu
Giden gitti bilmem geri ne kaldı
Ömrümün baharı sarardı soldu
Yandı garip bağrım çöl gibi*

Gönül telimizi titreten ve pek çok türkü ve şiire (söze) imzasını atan Neşet Usta; dağların hası, Kayseri-mizin sembolü, Türk'ün eğilmeyen başı Erciyes'imize, gönül gözüyle hitap etmekten büyük bir zevk duymuştur. Bozkırın Tezenesi kışın bir yana Ağustos'ta kar isteyen divane gönlüne sitemler yağdırır. Diğer yandan da sevgiden, aşktan, vefadan, tatlı dil güler yüzden bahsederek, sözü garipliğine getirir:

*Erciyes'ten kar istersin
Dost bağından nar istersin
Gönül bilen yar istersin
Divane gönlüm*

*Ağustosta kar mı olur
Has bahçe de nar mı olur
Gönül bilmez yar mı olur*

Divane gönlüm

*Sevgi her şeyden ezeldir
Sevgi her şeyi düzeltir
Sevince her şey güzeldir*

Divane gönlüm

*Aklın alan bir çift gözdür
Bir tatlı dil güler yüzdür
Garibe dost olan azdır*

Divane gönlüm

Gönül, hem küçük hem de büyük dünya olan Yüce Yaratı'cının evi, Hakk'ın ta kendisi olan kutsal makamdır. Allah aşklarının da ilk konağı olan gönül; yüce ve hassas olduğu için de cam gibi çabuk kırılır, demir zincir de olsa kopuverir. Manevi varlığın ve bütün duyguların odak noktası gönül kıran iki cihanda mutsuz olacak, bir bakıma Yaratana da asi olacaktır. Onun için kırmak değil, Yunus Emre'mizin nefis ifadesiyle Yaratana'ın tahtgahı olan gönüle girip gönüller yapmaktır. Kalp yerine de kullanılan gönül bir hitap yeridir. Bilhassa aşık(lar) zaman zaman gönülleriyle konuşur dertleşir. Neşet Usta gibi çoğu zaman da gönül atına (kuşuna) binip dağların (Erciyes'in) zirvesine, mavi bulutların üstüne çıkarlar. Karacaoğlan; kimi zaman aware olan ve daldan dala konan, gam

EMİR KALKAN HİKÂYE YARIŞMASI
MANSİYON ÖDÜLÜ

Hem Kadınım Hem Elif

Ayşe Ünüvar

Sustu! Zamanın rengi gönülsüzlüğe gebeydi. Mor dağların tütsüsü yıkayınca hor görülen gönülleri, insan kendine içinin taa içine sığınırdı. Öyle yaptı sustu. Derin bir derya vardı içinde... Adın ne diye sordum ne bileyim pervasızlık ettiği mi? Bilemezdim çok sonraları bildim... Çok sonraları bildi her kadın! “Kadın” dedi... Yüzüne baktım. Soru mu anlamadığını ya da biraz ne bileyim işte derbeder falan olduğunu düşündüm. Derbeder! Neydi derbeder? Nereden biliyorum ben derbeder kelimesini? Neden bu kadar derin bir yara oluştu kalbimin içinde, bu kelime zihnimden geçer geçmez... Kimi, neyi, hangi zamanı hatırlattı paslı kilidi kırılmış anılarımın? Nerde eskittim zamanı zaman kendini eskitmeye kıyamazken? Gözlerimin ardındaki ebedi saklıyı gördü. Bende ben de ne gördüğünü anladım. Gülümsedim ben de gördüğünü kör etmek için ve “Adın, adın! Adın ne?” Dedim. Sesim çatalı çıktı. İstemeden oldu biliyordum. Ama sakladığım kendimden utandım. “Kadın” dedi yine ve “Hem kadını hem Elif” dedi bu sefer. “Hem kadını hem Elif” demek ne demektir. Torosların zirvesinde puslu alaca mor bir zamanda bilen kadın, bilmeyen bildiğini zanneden kadınla dalga mı geçiyordu kendince... “Adın Elif mi yani” dedim. “Kadın” dedi. “Anladım kadınsın ama Elif mi adın” dedim. “Önce Kadın sonra Elif, sen önce Kadın değil misin? Kadınlığın adının önünde değil mi? Önce kadınlığına bakmaz mı herifler? Önce kadınlığına bakmaz mı çoluk çocuk, önce kadınlığını görmez mi kadın erkek el âlemin hepsi? Öyle helbet! Önce kadınlığın görünür önce kadınlığın tıpkı senin ben de aradığın ama benim sen de görmediğim gibi...” “Neydi bu şimdi? Bir dağın zirvesinde keçileri emiştiren yaşlı ama yaşlanmamış bir kadın kendi felsefesini mi yüklüyordu kendini taşıyamayan omuzlarına?” Sustum ben de! Sustu zaman. Sustu insan. Sustu kelimeler. Sustu umut. Hakikatinse susmaya gönlü yoktu taa ezelden ve ki Âdemden... “Ovadan gelen bilmez” dedi sessizliğin ardından. “Ova mı?” Yerleşik hayat demek istiyordu ki işaret parmağıyla kara çadırı gösterdiğini fark ettim. “Ovalı yuvalı öyle ya!” dedim. “Değil! Kadın var Kadın yok” dedi. “Sen kadını dedin ya kadın neden yok şimdi” dedim. “Adı var

sanı yok. Sanı var adı yok. Bak!” dedi hiç krem değmemiş buruşmuş yarılmış kemreleşmiş elleriyle kızıl meşelerin altında ki sağılır kınalı kıl keçilerden birine ve “Sarı Kabak gel aha buraya” Geldi keçi. Hem Kadın Hem Elif olanın al kadife şalvarına sürtündü, nazlandı, yalandı. Nasırlı eller al şalvarın cebine uzandı pazen bir kese çıkardı. Kesenin düğümünü çözüp boğumlu ağzını açtı avucuna ak billur tuzu doldurup Sarı Kabak’a uzattı. Yalandı nazlandı keyiflendi kıl keçi göğüsleri dolu dolu süttü. Dibinde oturduğumuz meşe dalından bir uğur böceği düştü kolumun tam üstüne ölmüştü. Silkeledim yere düştü. Ayağımın tam ucuna. “Bak adı var sanı yok şimdi” dedi kanadının biri ezilmiş benekleri sarı uğur böceğine kara bulutu andıran gözlerini dikerek. Ok gibiydi bakışları. Kınında beklemekten sabrı tükenmiş bir deli ok gibi. Kınalı saçlarının kırışmış aklaşmaya yüz tutan bir tutamı, gelin oyalı mor çekisinin altından şakaklarına salınmıştı. Yüzünde. Yüzünün her yerinde derin bıçakla kesilmiş kadar derin ve anlamlı çizgiler vardı. Aramaya gelmişken aranıyor, bulmaya gelmişken bulunuyor, sormaya gelmişken soruluyordum. Gitti keçi. Kınalı kınalı. Bir diğeri geldi sonra. “Kısır ala” dedi. “Kısır” dedim. “Kuzulamamış. Adı var sanı yok!” dedi. “Yavrusu mu yok yani?” “Yok!” “Sadece kadın yani-kısır kadın- dölsüz kadın. Dölsüz avrat mısın, kadınsın zağar. O vakit adın var sanın yok işte!” “Çocuğu olunca mı değerli olunuyor göçerlerde, sizin dilinizde Sarı keçili Yörüklerinde.” “Senin geldiğin yerlerde değerli mi kadın yoksa sadece adı sanıyla mı var? Dedi. “Kadın elbet değerlidir modern yaşamda şehirlerde yerleşik hayatta. Okur. Okutulur. İş hayatında yer alır. Misal ben mesleğimle alakalı buradayım, yerleşik hayata geçmemiş göçerlerin yaşamlarını yazıyorum” “Okuyabiliyor musun bari?” “Okuma yazmayı biliyorum elbet. Gazeteciyim” “Yazıyı okuyorsun tamam. Ya yazılanı! Onu da okuyabiliyor musun?” Sustum kaldım. Yemin ederim biri benimle dalga geçiyordu. Yazılanı okumak kimin harcıydı ki benim olabilsin. “Aha şu mor dağların Torosların eteği kırk yıldır saklar bizi suyunu serer yıkar gönlümüzü, diken besler kuzumuzu, kızı adam eder oğlumuzu, toprağı sarar yaramızı, çiçeği unutturur acımızı,

kınamızı karar pınarından çıkan gamzeli su, kayalardan başka duyan mı var aşığın acısını- kadının acısını-ölümün acısını- dölsüzlüğün/dilsizliğin/elsizliğin acısını... Okumak hayatı okumaktır benim dilimde. Elin yazdığını gözünle sürmelemek değil. Okumak yazılanı gönle sürüp hakikat suyuyla çitilemek ve içe sindirmektir. Okumak; Her şeyin aşk ipliğiyle düğümlendiğini fark edip öylece yaşayıp gitmektir... Dölsüz ve elsiz olsan bile!

Duru bir su bulandı içimde. Kuytularında kayboldu ümit viran olmuş gönlümün. Kınalı ellere kor düştü yine. İçimin kırık dallarına tünemiş tüm serçe kuşları uçup gitti gelmeyen yâre doğru. Sakladığımı açık etti bilmeyen. Bilmediğini düşündüğüm ama benden önce bilen. “Sevdin mi” dedi. “Sevdim” dedim. “Öldü mü” dedi. “İçimde öldü” dedim. “Benim içimde hep yaşar. Yaşatırım. Başka el bilmez elim” dedi. “Ölmedi o vakit” “Öldü. Ben de yaşar. Yaşatırım. Hatta tüm obada yaşar. Dölsüzüm. Elsizim. Ama ersiz değilim şükür. Erim yüreğimde. Yüreğim toprağın derininde her vakit çiçek olur kekik kekik kokar sevenlerin duasında” “Ondan mı çocuğun yok” dedim. “İçimde büyüttüğüm cümleler çocuğum benim. Türkü olup yakıldığı günden beri her türkü çocuğum benim. Ondan sebep el dölsüz görse de ben dölsüz değilim. Kaya çiçeği, ayı gülü, navruz, çiğdem, akça bardak, nergis, öksüz sümbülü, mor salep, börük, ana tüter de benim çocuğum. Ceylan, kurt, tilki, geyik, canavar, ayı, tavşan, sincap, porsuk, yılan, kertenkele, el öpen, mal bekçisi, gözsüz, börtü, böcek, yaralı karga, ala karga, saksığan, ibibik, barı serçesi, keklük, dağ güvercini, kırlangıç, kartal, doğan... da benim çocuğum. Çam, ladin, ardıç, yağlı ardıç, kokar ardıç, mavi ardıç, meşe, şimşir, kasnak, geyik elması, böğürtlen, karamuk... da benim çocuğum... Şu gördüğün ardı arkası kesilmez kara kıl çadırlarda büyümüş er avrat olacak her canın hayalleri, ümitleri, rüyaları, kınalı elleri, kokulu mendilleri, ağıtları, ucu yanık mektupları... da benim çocuğum... Sorsan dölsüzüm. Sorsan elsizim. Ama diyemezler ersizim. Erim var benim. Erim gönlümde gonca bir gül tarlası. Dağda gül açmaz bilir misin? Ondan derim gül tarlası dey. Taşların kınası olur bizim buralarda bilir misin? Bilmezsin helbet nereden bileceksin! Kına yakarlar gelin olacak kıza, al bağlarlar çadır direğine oğlanlar mutludur erliğim tamam olacak dey. Kızlar mutludur döl tutacak erim süt verecem yavruya dey. Üç etekler giyinir gelinler. Damatlara da al bağlarlar. Al sevincin bayrağıdır obamda. Kara yazma bağlar ölüsü olanlar, şehit verenler, mürüvvet görmeyenler. Ben bilmem kara. Bağlamamda. Bilmem karayı. Mordur rengim benim. Mor severdi dengim benim. Al bağlamayı al giymeyi de severim. Erim ölmedi erim yüreğim de al gül tarlasıdır benim. Öyle ya! Deyiversene sevdin mi? Sevdin

helbet öyle dedin demin. İçinde ölmüş. O zaman sevmemiştir sevmemiştir derim. Sevilen ölmez ki. Bakidir aşk Hak yarattığından beri. Bir okuyan bilir aşk ipliğinin düğüm edildiğini. Okumamışsın sen okuyamamışsın. Okudum. Yazdım. Bilirim dey gezinme. Yazarsın. Bilirsin ama gördüm ki okuyamazsın çünkü aşk değmemiş yüreciğine. Yüreğine aşk değmeyenler heriflikte avrathlıkta erlikte dişilikte döl tutmada ararlar sevdâyı. Bilmezler ki aşk sırdır bağlar kördüğümle iki yüreği ebede kadar. Sonra derler ki ardım sıra; Delidir! Ne yapsa yeridir. Ve dağlara salarlar seni. Adın çobandır! Adın Elif! Adın yalnızlık! Adın mektupçu! Adın KADIN! Adın YOK! Ve Adın ELİF! Bilmezleri bilen. Arayan kovalayan, içine saklayan, sevenleri birbirine beleyen, el bilmesede kendini bilen. Âşıkların arayıcısı, bir âşıklarca yüreği tam bilinen. Kınasını gülünür diye değil de taşlarını yüreğinden bildiğinden, kına taşından deren. Ele göre deli! Kalbime göre ben! Delilikse sevdiğinin kekik kokusunu son nefesine kadar içine gizlemek evet deliyim. Evet kadını. Evet Elif'im ben. Kadın mısın sen! Adın ne! Sanın olmadan kadınlığın mı önde! Sevmiş misin sen seydiysen söylesene şimdi sevdiğin nerede? İçine saklayamayanlar, örfü töreyi ad edip yüreğine kıyanlar sevdim demesin ulu orta öyle. Ne kadın ne erkek insanız böylece bir bilen bir anlayan gerek bize. Moderen dünyanızda var mı böyle; Sevdiğini ruhuyla seven kalbini gergef edip ölmeyenine söz söz mektup dizen. Er değilsin başında er olmalı dendiğinde, kalbimde erimledir nikâhım diye gezen! Ölümü öldürmeyen ölenin kınasını elinde gezdiren...!!! Yoktur elbet. Var desen de inanmam. Şimdi aşkıma talibim demenin suç sayıldığı yer mi moderen dünya! Bitti diyen kadın mı okumuş? Kendinden kalbinden kalbindeki kalpten vazgeçmek mi yenilik çağdaşlık o vakit! Hayır! Asıl bilen kadın kendinden, duygularından, istediklerinden, inançlarından, sanı olmadan adından ve aşkıdan vazgeçmeyen bunun için el âlem denilen obanın sözünün önünde söz söyleyip yalnızlığının gergefine aşkı nakşeden kadındır. Deli denilse de aldırmayan kendi doğrularının peşindeki hürlüğüne hiçbir şeye değişmeyen kadındır... Kadınlık ne analıktır ne ana olmamak. Kadınlık sana verilen gönül hürlüğüne bayrağını indirmeden yaratılanı kendi gönlüyle okuyabilmektir. Kadınlık; Kadını, anayım, bilirim demeden yazılanı okuyabilmektir. Kadınlık; Aşk ile yazılanı aşk ile okuyup yeni neslin gönlünü ilhamla dokuyabilmektir...

Sustu kadın! Sustu Elif! Sustum ben de. Bir türkü duyuldu kayaların en zirvesinde;

Kadınlık! Hanımdın! Elifin! Sevdim!

Ne kadınlığını ne Hanımlığını!

Ben senin yalnız Elifliğini sevdim diye öldüm... ■

Bu ülkenin hayallerine destek olmaktan daha değerli ne olabilir?

Bazı değerler vardır, rakamsal karşılığı yoktur.

Sevdiklerimize ulaşabilmek, sesimizi duyurmak.

Sevinci ve kederi dostlarla paylaşmak...

Ya da gelecek hayallerimize bir ortak aramak...

Finansal veriler, sayılar bizi Türkiye'nin en değerli markası*

yapıyor olsa da, bizce asıl büyük değer,

ülkemizin küçük büyük tüm hayallerine destek olabilmek.

Gönül rahatlığıyla, "sen yeter ki hayal et" diyebilmek.

*Brand Finance'ın yaptığı
"En Değerli Markalar" araştırmasında
Türkiye'nin en değerli markası
Türk Telekom (2017).

Brand Finance®

Türk Telekom

Kuzucu Garajı

Yusuf Kartal

■ Kale'nin hemen güneyinde; şimdiki Ziraat Bankası'nın ve Divan Pastanesi'nin arkasında, bir yüzü Bankalar Caddesi'ne bakan, bir yüzü de Mevlevi Caddesi'ne bakan bir yerdi Kuzucu Garajı.

Şehirlerarası terminalin olmadığı dönemlerde şehir içinde şehirlerarası yolculuk yapmak için yolcuların ve otobüslerin toplandığı bir yerdi Kuzucu Garajı... Kale, Kayseri'nin merkezi olduğundan genelde bu tür yerler kendiliğinden Kale'nin yanında boy göstermiş, yıllardır bazen mutluluk dolu yüzler, bazen de ayrılığın verdiği yüz ifadeleriyle dolup taşmıştı. Kale'nin hemen güneyinde şimdiki Ziraat Bankası'nın ve Divan Pastanesi'nin arkasında, bir yüzü Bankalar Caddesi'ne bir yüzü de Mevlevi Caddesi'ne bakan bir yerdi Kuzucu Garajı. Osmanlı döneminden kalma Mevlevihane yıkılmış, ondan kalan boş arsanın tam üzerindeydi. Şimdilerde sarraflık yapan rahmetli Mehmet Kuzucu ve ortaklarının kurduğu bir garajdı. Kale ile Kuzucu Garajı'nın arasında sadece Bankalar Caddesi vardı. Garajın iki giriş kapısı vardı. Otobüslerin girip çıktığı kapıları gösterişli bir büyük renkli kemerle süslüydü. O dönemde en ünlü otobüs şirketleri Erciyes Turizm, Kent Turizm ve Kuzucular Seyahat'ti.

Erciyes ve Kent Turizm, İstanbul ve Ankara'ya giderken, Kuzucular da genelde Sivas, özellikle de Şarkışla ve Doğu'ya giderdi. Kuzucuların asıl en büyük ve önemli özelliği ise Hac mevsiminde Kayseri'den Hacca otobüs kaldıran tek firma olmalarıydı. Hac mevsiminde Haccagidecek akrabaların komşuların ilk kalkış yeri burasıydı. Kuzucu Garajı'nı ilk defa komşumuz Mustafa Amca Hacca giderken görmüştüm. O dönemin en son model Magirus Apollo otobüslerine binip gitmişlerdi. Tüm komşu ve akrabaların doldurduğu garajda kafileler olarak yola çıkıldığından Hacca gidenlerin çocuklarında ya da torunları ellerinde Türk bayraklarıyla garajı doldururlardı. Hacıların eşyaları tek tek otobüsün üzerindeki bagaja yük-
lendikten sonra son olarak bayrak dikilirdi. Kafil yola çıkmadan, mübarek yolculuğa başlamadan önce o zamanın ünlü hocaları dualar okur, gözlerden

yaşlar aka aka hacca gidemeyenlere de "dârisi sana kardeşim" diyerek hacılar yollara düşerdi.

Bizim için çarşıda, Kuzucu Garajı'nda olmak büyük heyecan ve mutluluktu. Aynalı ve horozlu şekerler alırdı en çok sevdiğim elmalı şekerleri de orada yerdik. Simitler, gazozlar orada olurdu. Esnafın en hareketli olduğu yerdi. Hacılar uğurlandıktan sonra herkes evine dönerken alışveriş yapıldı, çocukların istedikleri alınmazsa annelerinin elinde ağlaya ağlaya giderlerdi. Bazen annelerin sabrı taşar "sus gebermiyesice yiter gayrı" diye bağırıldığını duyardınız.

Zaman zaman özellikle Ankara ve İstanbul'a giden Erciyes ve Kent Turizm rekabet ederlerdi. O zamanın parasıyla 5 liraya Ankara'ya götürmeye başlamışlardı.

Büyükler hadi Ankara'ya gidelim bir kahve içip gelelim diye birbirlerine latife ederlerdi. İşte böyle bir zamanda

babam bizi Ankara'ya amcalarımı ziyarete götürdü. Benim için büyük bir olaydı. Mahallemizde ve kalenin içinde arkadaşlarım arasından ilk defa Ankara'ya giden bendim. Nasıl sevindiğimi şimdi bile çok iyi hatırlıyorum. Yeni elbiseler ve ayakkabılar alınmıştı. Ben yolculuğa hazırdım, tüm arkadaşlarım bana imrenerek bakıyorlardı. Her türlü hazırlık yapıldıktan sonra Kuzucular Garajı'na gelmiştik. Garajın o şaşalı görüntüsü hep beni büyülerdi ve Kayseri'den ilk defa ayrılma heyecanını yaşıyordum. Erciyes Turizm'in Apollo otobüslerine bindiğimizde annemle, babamın arasında koltukta yolculuğa başladık. Bir müddet sonra sıkıldığım için uyukum geldi uyudum, uyandım ama biz hala yoldaydık. Babamların arasında koltuktan kalkıp otobüsün motor kısmı içeriye doğru olduğundan şoförün yanında sanki bir sandık varmış görüntüsü vardı. Gittim oraya oturdum ve yola baka baka gidiyordum. İlk yol heyecanı ile bir an önce Ankara'ya varmanın telaşını yaşıyordum. İlk mola yerimiz Kaman'dı. Lokantaların olduğu ışıklarla süslenmiş bir yerdi. İsteyen yemek yiyor, çay içiyordu. O zamanlar çaylar şirkettendi. Tuvaletlere gidiliyor, namaz kılanlar da abdest alıp mescitte namazlarını eda ediyorlardı. Ankara'ya vardığımızda

Kuzucu Garajı'ndan daha büyük bir yere geldiğimizi görünce daha da çok şaşırdım. Kuzucu Garajı'ndan on misli daha büyük bir yerdi Ankara Terminali. Çünkü Türkiye'nin her yerinden otobüsler geliyor ve Türkiye'nin her yerine otobüsler kalkıyordu.

Kayseri'ye tekrar döndüğümüzde Kuzucu Garajı gözümde biraz küçüldüyse de yine de bizim için büyük bir yerdi. Garajın Mevlevi Caddesi'ne bakan taraflarında otobüs yazıhaneleri vardı. Biletler oradan alınır ve yolcuların oturması için de oturma yerleri vardı. Yazıhanede bilet kesenlere

Kuzucu Garajı bizim dönemimizde çok insanın geçim kapısı olmuştur. Böyle bir kapının kapanmasıyla çok esnaf da eski günlerini arar oldu. Yıllar sonra Vakıflar, garajın yerine büyük bir işhanı yaptırdı ama şimdi bile eski günlerini arayanlar gibi iş hanı da sesiz ve soluksuz.

yolcular bazen valizlerini de emanet ederlerdi. Hemen karşısında Erciyes Lokantası vardı. Sonradan ünlü olan Mehmet Usta gibi aşçılar hep buradan yetişmişlerdi. Lokantanın yola bakan köşesinde pala bıyıklı dönerci ustasının çok lezzetli dönerini yemeğe herkes gelirdi. O zamanlarda en ucuz yemek kuru fasulye, pilav, çorbaydı. Döner yiyemeyenler onları yer, ağzında kürdanla çıkarlardı ki döner yedi desinler diye. Garajın hemen yan tarafındaki Divan Pastanesi'nin katesini yemek ve o dönemde yaş pasta yemek de büyük bir şeydi. Herkesin bütçesinin yetmediği zamanlardı ama bir şekilde insanlar Kuzucu Garajı'na geldiklerinde

en azından bu iki yere uğrarlardı.

İçeceklerin en ünlüleri Kırınardı gazozuydu, sonra ayran ve limonataydı. Bu içecekler her yerde olmazdı. Kuzucu Garajı'nda bunların yanı sıra elbiseciler ve tuhafiyeciler çoktu. Bir insanın tüm giyim ihtiyaçları burada bulunurdu. Şimdiki alış veriş merkezleri gibiydi. Ama soğuk ve cansız değildi her yerde hareket vardı. Garaj, Vakıfların malıydı. İşletmecisi ise şirkete adını veren Mehmet Kuzucu'ydu. Uzun boylu, güler yüzlü, hoş sohbet bir insandı, iyi esnaftı. Sizi gördüğünde "Gel bakalım babanın

koçu" diye seslenirdi.

Kendisiyle yapılan bir röportajda kendinden şöyle bahseder. "1927 yılında Kayseri Güllük Mahallesi'nde doğdum. Annem 14 yaşında gelin olmuş. 18 yaşına kadar çocuğu olmamış. 18 yaşına geldiğinde: "Yarabbi, bana bir erkek evlat ver de, yeter ki kekeme konuşsun" diye dua etmiş. Derken 5 sene sonra ben dünyaya gelmişim ve kekeme konuşmuşum. Eskiden hiç konuşamazdım. Konuşamadığım için ayağımı yere vururdum, sinirlenirdim. İki çocuğum da kekeme. 4 çocuğum, 10 torunum var. İlkokulu Bozath Paşa İlkokulu'nda okudum. 4. sınıfta bitirene kadar Hacı Saki Mahallesi Saat Sokak'ta ikamet ettik. Sonra babam Şarkışla'ya iş dolayısıyla gitti. Biz de okul

tatil olunca babamın yanına gittik. Ortaokulu okumak için ben tekrar Kayseri'ye geldim ve Kayseri Lisesi'nde ortaokulu okudum. 1944 yılında mezun oldum. Daha sonra babam: "Oğlum benim iş yerinde elemana ihtiyacım var, okuduğun yeter, Şarkışla'ya gel" deyince ortaokuldan sonra okumayıp Şarkışla'ya döndüm. O seneler ortaokul mezunu parmakla gösterilirdi. Babam

Kazandığı kadar kazandırmayı da seven etrafındaki herkese maddi manevi faydası olan bir adamdı.

Şarkışla'da 20 sene esnaflık yaptı; hububat, bakkaliye, hırdavat, züccaciye malzemesi alıp, satardık. Dükkânımız büyüktü. Etraftan gelen köylü istediği yiyeceği heybesine koyar, kasaya gelince aldıklarını söylerdi. Biz de heybesine bakmadan, müşterinin sözüne inanır hesabı yazardık. Dükkân komşularımız her hafta: "Kuzucu, bu hafta batacak" derlerdi. 20 sene Şarkışla'da yaşadık. Babam: "Siz Şarkışla'da ben öldükten sonra durmazsınız" dedi ve 1956 yılında vefat edince, biz 1958 yılında Kayseri'ye tekrar döndük. Şarkışla'da iyi paralar kazandıktan sonra Kayseri'ye döndük. Belediyeden bir arsa aldık ve Cumhuriyet Mahallesi'ne bir otel yaptırarak. Otelin altındaki dükkânı da nakliye ambarı yaptık. Parayı Şarkışla'da kazandığımız için nakliyenin ismi Şarkışla Nakliye oldu. Gelen şoförleri de otelde ağırladık. Senelerce bu işi devam ettirdik. Sonra bir otobüsle bir kamyon aldık. Bu araçlar Şarkışla'ya gidip gelirlerdi. Sonra işi büyüttük. 1963 yılında komşularla beraber Hacca gittim. Medine-i Münevvere'de ikinci namazından önce Beytullah'ı ziyaret ettik. Orada: "Yarabbi, bana otobüs ihsan edersen, yolunda çalışırım" diye dua ettim. Duam kabul oldu. Bir sene sonra Kuzucu Seyahat

adını koyduğumuz yolcu otobüsü işletmeciliğine başladık. 3 otobüsle Hacca gittim. O zaman Hac seferlerinde iyi hizmetler verilmiyordu. Şoförler yaşlı insanlardı. Ben en gençleriydim. Hacıların mektuplarını yazardım; zenzem sularını, hurmalarını alırdım. 1963 yılından 1976 yılına kadar Hac Seferleri yaptık. Hac Seferlerimiz çok meşakkatli geçti. 14 günde Medine'ye ser

giderdik. Her taraf çöldü. 120 km'lik çölü 3 günde geçerdik. Yol yoktu. İlk sene acemilik yaşadık. Kumsal yere kaç kere girdik, arabayı kuma batırırdık. Arabaların üzerinde kalaslar vardı, kalaslarla kurtulurduk. Çok sıkıntı çektik. Sonradan acemiliğimiz çıktı. Siyah taşlı yerlerden gidip gelemeye başladık. Çok

Kuzucu Garajı bizim dönemimizde çok insanın geçim kapısı olmuştur. Böyle bir kapının kapanmasıyla çok esnaf da eski günlerini arar oldu.

garibanı Hacca götürdüm. Bu işte başarılı olmadık. İşe 10 kuruşla başladık, sıfır kuruşla ayrıldık. Çünkü hep borçla, taksitle bu işi yürütmeye çalışıyorduk, yapamadık. Arabalar da eskiydi. Bu iş yürümeyince bir arkadaşım: "Dükkânı böl, çocuklarına sarraf dükkânı aç. Buradaki Şarkışlalılar sizi tanır, sizden alışveriş yapar" dedi. Ben de 3 oğluma iki tane sarraf dükkânı açtım. Öylelikle hiç bilmediğimiz, sarraf işine de girmiş olduk. Bu arada oteli iş hanına

çevirdik, bölüm bölüm kiraya verdik. Halen de işlerimiz böyle devam ediyor. Yalnız bu zamana kadar hep ortak olduğum işlerde zarar gördüm. İşler yüzde doksan beş ortağın elindeydi, yüzde beş benim elimdeydi; ama o yüzde beş herkesi solladı. Yüzde doksan beşten hiç hayır görmedim. Ortakçılık mı, görme yüzünü..."

Kazandığı kadar kazandırmayı da seven etrafındaki herkese maddi manevi faydası olan bir adamdı. Belediye yeni terminali yaptığından beri yavaş yavaş bu sektörden ayrılarak oğullarıyla birlikte sarraf ve otel işine devam etmişlerdi. Bir müddet sonra otelciliği de bırakarak Kuzucu İşhanı olarak otel binası avukat ve muhasebecilerin iş hanı olmuştur. Mehmet Kuzucu esnaf arasında Kuzucu Hacı Baba olarak tanınırdı.

Kuzucu Garajı bizim dönemimizde çok insanın geçim kapısı olmuştur. Böyle bir kapının kapanmasıyla çok esnaf da eski günlerini arar oldu. Yıllar sonra Vakıflar, garajın yerine

büyük bir işhanı yaptırdı ama şimdi bile eski günlerini arayanlar gibi iş hanı da sesiz ve soluksuz. Mevlevi Tekkesi'nin üzerinde olması da ayrı bir acı. Kuzucu Hacı Baba sarraf işini oğullarına devrettikten sonra artık elini ayağını çarşıdan keserek Talas'taki bağ evinde vaktini geçiriyor... ■

Ahmet Emin Güven

Alper Asım

Modern dönem insanları artık kimseyi şaşırtmıyor. Daha doğrusu şaşırtamıyor. Çünkü sıradanlık ve tekdüzelik tüm çağa, zamana, mekâna ve insana hâkim oldu. Sıradışı bir duruş, sıra dışı bir tutum veya bakış açısı bulabilmek neredeyse imkânsız. Belki de bu sıradanlığı aşabilmek için artık ileriye değil geriye gitmek gerekecek. Zamansal anlamda bu elbette ki imkânsız. Ancak bunun mümkün olduğu tek alan sanırım zamansal anlamda sizden çok önceleri bu dünyaya gelip hala çağa (çağın yabancılaşma sürecine) ayak uyduramayan insanlarla karşılaştığınızda anlaşılır. O insanlarla karşılaşmak bir anlamda onun yaşadığı zaman dilimine geri gitmeye benzer. Adeta zamanda bir yolculuk yaparsınız. Sadece mekânsal anlamda mı? Elbette değil. Diliniz, eşya ve hadiselerle bakma biçiminiz, algılayışınız, olayları yorumlama biçiminiz birdenbire değişmeye başlar.

Bizim bu anlamdaki tarihe yolculuğumuz ise İzmir Havaalanına inişimizle başladı. Karşımızda 91

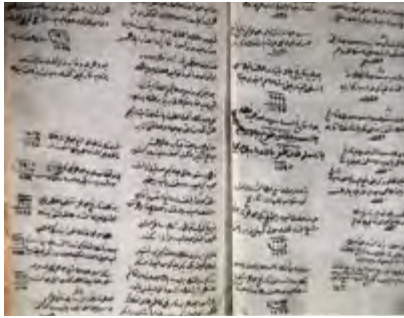
AHMET EMİN GÜVEN'İN ÇALIŞMALARI

- 1993 Kayserili Şâir Rûzî, Kendi Yayını
- 1993 Şâir Kâmi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
- 1994 Zillî-zâde Şâir Emin Efendi, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 1996 Kayserili Râgıp Bey'in Harp ve Esâret Anıları, Serbest yayın
- 1999 Şâir Hisarcıklızâdeler, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2000 Kayseri'de Yazma Mecûalar, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2001 Şâir Belîğ, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2005 Şâir Remzî Dîvânı, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2006 Kayserili İki Şâirimiz Âlim- Hilmi, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2007 Şâir Süleyman Hayri Bey, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2009 Şâir Şeyh İbrahim Efendi, Kayseri Enstitüsü Kültür Yayınları
- 2011 Çağdaş Üç Şâirimiz, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları
- 2011 Âşık Seyrânî, Kendi Yayını
- 2013 Âşık Dertli, Kendi Yayını
- 2013 Şeyh M. Sâdık Baba, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları
- 2015 Son Armağanım, Erciyes Üniversitesi Kültür Yayınları

yaşında olduğu söylenen ancak Osmanlı İstanbul'unun veya Cumhuriyet'in ilk dönemi İstanbul'unun Üsküdar'ından çıkıp gelmiş bir delikanlıyı hatırlatan, duruşu dimdik, bakışları hala öteleri gören biri ile karşılaşınca başlıyor şaşkınlık ve tarihe yolculuk. Sanki havaalanından bindiğimiz araba bizi tam 90 yıl hatta 150 yıl öncesine götürüyordu. Ama bu götürüyordu dememe bakmayın. 91 yaşındaki Ahmet Amca şoför koltuğunda ve arabayı ortalama 160 km hızla kullanıyor İzmir Selçuk arası yolda. Mehmet Çayırdağ, Atabey Kılıç ve öğrencilerimizin arabadan indiklerindeki yüz halleri tarihe yapılan hızlı yolculuğun izlerini taşıyordu.

Ahmet Emin Bey sadece araba kullanışındaki mahareti ile değil elbetteki asıl zihnindeki berraklık, dilindeki sadelik ve asalet, kaygı ve tedirginlikteki insanlık ile bizi şaşırtıyordu. Saatlerce konuşması asla sizi yormuyor ve konuştuğu her konu, okuduğu her şiir veya yazı sizi alıp tarihe ve geçmişe götürüyordu. Babasından, dedesinden anlattığı her hatıra, onlardan kalan her belge ve yazı bizi bu gizemli yolculuğa daha da bağlıyor ve gerçekten de zamanın ve mekânın dışına gitmek istiyorduk. Burada en iyi anladığım şey tarih insansız gerçekten anlamsızdır.

Tarihi Ahmet Emin gibi insanlar taşıyor bir bakıma. Öyleyse tarihi ve geçmişi sadece zaman ve mekan üzerinden değil, bunlarla birlikte insan üzerinden okumak da ayrı bir öneme sahip. Ahmet Emin Beyin bakışlarında, duruşunda, jest ve mimiklerinde geçmişten açılan bir pencere bizi yine geçmişe giden bir yola sokuyor ve alıp götürüyordu tarihin derinliklerine...

O konuştukça içimizdeki yaşlılar nöbetleşe uyurken Allahtan aramızdaki gençler titizlikle notlar alıyor, sohbetini kaydediyorlardı. Gitmeden hemen ertesi günün planını yapıyor, o andan itibaren ertesi gün konuşacakları ve bizi alıp götüreceği tarih yolculuğunun heyecanını bizatihi kendisi yaşıyordu. Onun bu halinde ve tavrında sadece bir insanın değil, aslında zamanın ve tarihin de yalnızlaştırdığını hissedebiliyorsunuz. Modern süreç bugünü

öylesine tüketti ve geleceği öyle derin dogmatikleştirdi ki, geçmiş sadece bir “fossil ve antika eser” muamelesi görüyor ve aidiyet anlamında çoğumuz için bir anlam ifade etmiyor. Geçmişini ilkel kabul eden insandan başka hangi varlık var? Oysa tarihi yalnızlaştırmak bizatihi insanın kendini, bugünü ve geleceğini yalnızlaştırmasından, anlamsızlaştırmasından başka bir şey değil. İçinde yaşadığı zamanı ve mekânı tarihten soyutlayan insan kendini çıplaklaştırdığının ve çoraklaştırdığının farkında bile değil.

Kimdi Ahmet Emin Güven? Kendi dilinden dinleyelim..

“20 Ocak 1927 Kayseri doğumluyum. Müftülük, nakîb'ül-eşraf'lık, tapu, vakıf gibi kurumların arşivlerindeki kayıtlara göre ailem beş yüzyılı aşkın bir zamandan beri Kayserilidir. Çocukluğum Kayseri'de geçti. Babam merhum Râgıp Bey'in işleri dolayısıyla ilkokul 1.ci sınıfı Ankara'da “Necatibey İlkokulunda, 2.ci sınıfı Burdur Gâzi İlkokulunda, 3-4. sınıfları Kayseri'de Cumhuriyet İlkokulunda, 5. sınıfı da İstanbul Kadırga İlkokulunda okuyup mezun oldum.

1941 Yılında Kayseri'ye nakil olduk. Ortaokul ve Liseyi Kayseri Lisesi'nde tamamlayıp 1947 yılında mezun oldum. Bu arada tatil zamanlarında Kayseri Tayyare Fabrikası birinci kısım atölyeler mühendisliğinde kâtip olarak memûriyette bulundum.

Mezûniyet sonrası İstanbul'a gidip Hukuk Fakültesi'ne kayıt oldum. Bir yıl

kadar Fakülteye devam etmiş isem de, babam merhûmun hastalığı nedeniyle Hukuk öğrenimini terk edip Kayseri'ye âilemin yanına geri döndüm.

1950 yılı sonlarına doğru Spor ve Gençlik Bakanlığı İl Müdürlüğüne bağlı olarak Ekim 1951'e kadar Erciyes Dağ Evi'nde Müdürlük yaptım. Ve o yıl babam vefat etti.

Artık askerlik zamanım gelmişti. Şubeme mürâcaat ettim. Yapılan nazârî-amelî yoklamalar sonucu Motorlu Nakliye Sınıfı'na ayrılarak İzmir Gâziemir Motorlu Nakliye Okuluna gönderildim. 31 Ekim 1951 târihinden itibaren gerekli kurstan sonra İstanbul Hoşdere 61. Tümen Oto Bölüğü'nde Ulaştırma 34. dönem Asteğmen olarak göreve başladım. Görev sonu 30 Nisan 1952'de terhis edildim.

O Yıllar merhum Süleyman Demirel Su İşleri Genel Müdürü idi. Memleketimizde de Sarıyer, Seyhan ve Kayseri'de “Ürgüp Damsa Barajı” yapımları başlamıştı.

Ben de işsiz kalmamak, bir meslek sahibi olmak arzusuyla bu barajlarda çalışmak için Bayındırlık Bakanlığı Su İşleri 32. Şube Müdürlüğüne başvurdum. Kısa bir müddet yevmiyeli olarak çalışmam sonucu durumum kabul gördüğünden “Zemin Mekaniği Uzmanı” yetiştirilmek üzere önce Ankara Karayolları laboratuvarında staj görmeye, sonrasında da İstanbul Teknik Üniversitesi Zemin Mekaniği kürsüsü emrine gönderildim. Muvaffakiyetli bir staj sonu “Bayındırlık Bakanlığı Su İşleri Reisliği 13.3.1953 Tarih, Sayı: 8 – IV/3107 teşekkür ve tebrikleriyle şûbeme (Su İşleri 32. Şûbe) iade edildim ve Damsa Barajında göreve başladım.

Bu sıralar toprak barajlar sisteminin Amerika'da Missisipi River Comision isimli kurul tarafından yürütüldüğünü öğrenince yüksek lisans için durumumu anlatan bir dilekçe ile mürâcaat ettim. Şahsen yaşam koşullarım gereği tarafıma âit olmak üzere öğrenim isteğim

kabul edildi. Vakit geçirmeden durumu o zaman Süleyman Demirel'e arz ettim. “Benim bu konuda yetişmiş tek elemanımsın müsaade edemem” cevabını alınca, henüz edindiğim mesleğimden istifa edip ayrılarak serbest ticaret hayatına atıldım.

1980 yılına kadar sürecek bu dönemde 12 yıl Ankara Ticaret Borsası Başkanlığı, Ankara Ticaret Odası Denetim ve Bütçe Komisyonu Başkanlıkları, TOBB'ni temsilen bir dönem Türk Standartları Enstitüsü Yönetim Kurulu mâlî üyeliği, ayrıca ICC kollektif üyesi sıfatıyla Belgrad, Manilla, Rio de Janeiro, Viyana, Orlando uluslara-

senecek boyuttaydı. Sahip olduğu mal varlığı ile ilgili Kayseri'ye kimsesizler için bir barınak/sığınak/yaşlılar evi yapılmasını istemesi ve bunu yetkililere duyurmamızı tenbihlemesi ve bundaki samimiyeti gerçekten neleri kaybettiğimizi hatırlatır derinlikteydi. Vermeye, paylaşmaya alışmış bir gelenektengelen bir insanın sanki son yakarışlarıydı.

Kimsesizlerin hali ve elindeki belgelerin kitap haline getirilmesinden başka hiçbir kaygısı olmayan bir insan Ahmet Emin Güven. İbrahim Tennuri'den, Seyrani'ye, Aşık Dertli'den, Sadık Baba'ya akan bir pınar gibi... İnsanlığının derinliğini ve samimiyetini

■ Kimsesizlerin hali ve elindeki belgelerin kitap haline getirilmesinden başka hiçbir kaygısı olmayan bir insan Ahmet Emin Güven. İbrahim Tennuri'den, Seyrani'ye, Aşık Dertli'den, Sadık Baba'ya akan bir pınar gibi... İnsanlığının derinliğini ve samimiyetini asıl anladığımız yer ise 20 küsur yıllık yatalak hasta olan eşine gözü gibi bakması...

rası toplantılarında bulundum. Yine TOBB'nin İsveç, Libya, Irak ve Pakistan eşdeğer ve ilgili makamlarıyla A.T.B. Başkanı sıfatıyla temsilen bulundum. İstanbul'da Sastaş A.Ş. ve Ankara'da Ankara Değirmencilik A.Ş. gibi kurumların mâlî müşavirliğinde bulundum. 1983 Yılından itibaren bu gibi uğraş ve sıfatlarımdan ayrılarak emeklilik yaşantıma başladım. Bu süreçte boş durmadım. Küçük yaşımdan beri merak ederek öğrendiğim “Eski yazıyı okuma, yazma bilgimi çürütmemek için, tamâmen fahrî olarak, Cumhuriyet öncesi Türk kültürü, Özellikle Kayseri yöresel kültürü üzerine araştırmalara başladım.”

Böylesine dolu dolu bir insanın dedesinin, babasının notlarını okurken gözyaşlarına gark olması, samimiyeti ve gelecekle ilgili kaygısı gerçekten önem-

asıl anladığımız yer ise 20 küsur yıllık yatalak hasta olan eşine gözü gibi bakması... Bu anlamda özellikle Kayseri kültürü ve tarihi açısından dedesinden ve babasından kalan malzeme çok önem arz ediyor. Atabey Kılıç hocam ve talebelerinin bu konudaki gayretleri, Mehmet Çayırdağ'ın Kayseri ile ilgili nerede bir ışık görse fedakarca koşuşturmaları bizler için hala umut ve güç kaynağı.

Ahmet Emin Güven'e veda ederken onun yeni yazacağı kitabının heyecanını yaşadığını gözlerindeki ve gönlündeki sancıdan anladım. Bu tarihe ve topraklara olan aidiyetini derin bir biçimde hissettim. O nefes aldığı sürece Erciyes'in anlam pınarlarından aldıklarını, kitap ve yazı olarak bizlere bırakmaya devam edecek. ■

Ümit Fehmi Sorgunlu

Hikâyeciliğine Genel Bir Bakış

Mustafa İbakorkmaz

80'li yıllarda yayımladığı ilk kitabı “Acılar Nerede Başlar”da topladığı hikâyelerin yazıldıkları dönem itibarıyla 1970’li yıllara dayandığı şüphesiz. Zaten kitabı oluşturan hikâyeler okunduğunda 70’li yılların hem ideolojik, hem sosyal hem de edebi özelliklerini yansıttığı rahatlıkla görülecektir. Bu ilk kitabıyla Ümit Fehmi Sorgunlu’nun dönemi itibarıyla dikkate değebilecek bir başlangıç yaptığını söyleyebiliriz. Nitekim kitap yayımlandıktan sonra olumlu eleştiriler almış. Fakat dediğimiz gibi ilk kitap olması nedeniyle bazı teknik sorunlar da gözden kaçmıyor. Bu sorunların en belirginini bazı kalıpların hem hikâyelerin kendi içlerinde hem de kitaptaki diğer hikâyelerde dikkat çekecek biçimde tekrarlanmasıdır. “hırsla yerinden kalktı” veya “ince dudaklarına bir sigara yerleştirdi” gibi bazı cümleler daha ilk okumada yukarıda belirttiğim yargıyı doğrular nitelikte. Üstelik bu tür klişelerin daha çok film sahnelerini andıran bir özellik taşıdığını söylemeliyim. İkinci kitabı Yağmur Yağmuyordu’nun ilk hikâyesi olan Acılar Sevgiyle Biter’de ise yazar, birinci kitabın adı üzerinden sorduğu sorunun yanıtını, bir başka bağlama taşıyarak yine kendisi vermektedir.

Ümit Fehmi Sorgunlu’nun sanat anlayışının doğrudan hikâyelerine yansıdığını söylemek fazla iddialı olmayacaktır. Sorgunlu

için sanatçının sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar daha çok toplumsal bir alana yöneliktir. Sanatçı bu sorumluluğu yerine getirebilmek için çaba sarf etmeli, eserinde bu görevi yerine getirdiğini hissettirmelidir. Bu açıdan baktığımızda hikâyenin temel özelliklerinden biri olan hikâye kişileri arasındaki çatışmayı Sorgunlu’nun bu sorumluluk duygusu üzerine kurguladığını görürüz.

Ümit Fehmi Sorgunlu’nun hikâyelerinde kişiler arası çatışma genellikle ideolojik ve ideoloji kaynaklı sosyal karşıtlıklara dayandırılır. Kötü kahramanlar daha çok gelenek dışı, töreleri yadırgayan davranışlar sergiler. Öte yandan esas kişiler söz konusu kötü kişilerin davranış ve sözlerinden incinir ve tepki gösterirler. Örneğin ramazan ayında, babasının karşısında oruç yiyen üniversite öğrencisi bir oğulun saygısızlığı, Almanya’dan yeni ve yabancı bir eşle dönen duyarsız kocanın yaptığı haksızlık, ya da karısının sözünden çıkamadığı için annesini mezarlığa bırakıp kaçan bir hayırsız evlat Sorgunlu’nun hem hikâye anlayışını, hem de ideolojik bakışını yansıtmaktadır. Öyleyse bu kurgu biçiminin Ümit Fehmi Sorgunlu’nun hikâyelerini genel hatlarıyla belirlediğini düşünmek çok yanıltıcı bir yargı olmayacaktır. Bu veriler doğrultusunda bakıldığında Ümit Fehmi Sorgunlu’nun hikâyeleri için toplumcu gerçekçi sanat adına üretilen metinlerin tam karşıt cephede üretilen biçimi de denilebilir.

Sorgunlu’da gözlemlenen ideolojik yaklaşımdan söz edince bir konuyu açıklığa kavuşturmak gerekir sanıyorum. Sorgunlu’nun hikâyelerinde ideoloji propaganda malzemesi değildir. Daha çok benimsemediği, hoş görmediği bir dünya görüşünün eleştirisi bakımından bir ideolojik söylem geliştirdiği söylenebilir. Aslında bu eleştirel yak-

ÜMİT FEHİMİ SORGUNLU

1949 Yılında Kayseri’de doğdu. Sanat hayatına 1969 yılında şiirle başladı. Meçhuller (hikâye) ve Adımlar (şiir) antolojilerini hazırladı. 1976 yılında “DOĞUŞ” edebiyat dergisini çıkardı. 1995 yılında “ÖNCÜ” edebiyat, kültür ve sanat dergisinin genel sanat yönetmenliğini yaptı. Akın Günlük ve Hâkimiyet gazetelerinde “DİVİT SANAT” adında bir kültür, sanat eki hazırladı. 1982’de KASD (Kayseri Sanatçılar Derneği) hikâye teşvik, 1984 Kayseri Olay Gazetesi hikâye, 1987 Kayseri Gazeteciler Cemiyeti röportaj, 1991 Basın Yayın Genel Müdürlüğü röportaj, 1992 Kayseri Akın Günlük Gazetesi Türk Edebiyatına Hizmet Ödüllerini aldı. 1970 yılından beri Hisar, Eğitim ve Kültür, Bilim ve Düşünce, Doğuş (Ankara) , Yağmur, Dergâh ve Türk Edebiyatı gibi birçok edebiyat dergisinde şiir ve hikâyeleri yayınlandı.

Vefatına kadar “Berceste” kültür sanat ve edebiyat dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Dört çocuk babası olan Ümit Fehmi Sorgunlu, 26 Haziran 2010’da vefat etti.

ESERLERİ

Meçhuller

(Şiir-Sanat Yayınları 1975)

Adımlar

(Şiir-Sanat Yayınları 1976)

Acılar Nerede Başlar

(Hikâye-Ocak Yayınları 1983)

Yağmur Yağmuyordu

(Hikâye-Se-Da Yayınları 1987)

Eylül Vurgunu

(Hikâye-Geçit Yayınları 1997)

Gülün Müjdesi

(Hikâye 2005)

laşımı klişe semboller kullanmak yerine (oruç yiyen öğrenci gibi) daha inceltilmiş bir üslupla dile getirilse inaniyorum ki hikâyelerinde çok daha başarılı olabilirdi.

Acılar Sevgiyle Başlar adını taşıyan hikâyesinde yazarın değişik bir boyuta doğru önemli bir eğilim gösterdiği saptanır. Bu hikâyede yine yazarın hikâye anlayışı gereği bazı ideolojik mesajların varlığı hikâyeyi rahatsız etse bile, söz konusu hikâyede kahraman çevre ile çatışmamakta, çatışma ve gerilim daha çok hikâye kişinin kendi içinde gerçekleşmektedir. Hikâye kişisi daha kişisel, daha insani duygular içerisindedir. Bu anlatım biçimi Ümit Fehmi Sorgunlu'yu olay hikâyesinden, durum hikâyesine doğru bir adım yaklaştırır ve onun hikâyeciliği için bir dönüm noktası oluşturur. Çünkü bu hikâye ile toplumun içinde bulunduğu durum biraz olsun kenara bırakılmış, insanın duyguları ve toplumun değer yargıları arasında bir çatışma meydana getirmiştir. Sorgunlu şayet yakaladığı bu damarı takip etmiş olsaydı hikâyeciliğini çok daha farklı yerlere götürebilirdi. Ne yazık ki sözünü ettiğim hikâyedeki duygusal boyutundan bir süre sonra uzaklaştığını, yeniden kesin hatlarla belirlediği hikâye anlayışına döndüğünü görüyoruz.

Ümit Fehmi Sorgunlu'nun hikâyelerinde dikkat çeken bir diğer kurgu problemine daha özellikle değinilmelidir. Sorgunlu'nun hikâyelerinde yukarıda belirttiklerimin dışında en önemli kurgu özelliklerinden biri de; bir yere kadar normal seyrinde ilerleyen olayların sonunda yani hikâyenin çözüm bölümünde hiç beklenmedik bir rastlantının ortaya çıkmasıdır. Hikâye kurgusunda rastlantılardan elbette yararlanılabilir. Fakat hikâyede yer verilen rastlantının kurguya yedirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Oysa Ümit Fehmi Sorgunlu'nun hikâyelerini sonlandıran rastlantılar, genellikle hikâyeyi yazarın istediği biçimde bitiren rastlantılarınmış gibi bir yargının oluşmasına yol açıyor. Mesela; ağıtçı bir kadının verilen ücreti beğenmeyip beddua ettikten hemen sonra oğlunun kaza sonucu ölmesi gibi ya da hayırsız oğlun mezarlığa bıraktığı annenin Allah'tan yardım dilediği anda

mezarlıkta bir adamla karşılaşmasını bu yargıya örnek olarak verebiliriz. Hikâyelerinde bu tür rastlantılara yer vermesi Sorgunlu'nun kurgu üzerinde yeterince düşünmediği, tesadüflerle hikâyesini istediği sonuca ulaştırmaya çalıştığı izlenimini uyandırıyor.

Sonuç olarak, genel bir bakışla Ümit Fehmi Sorgunlu hikâyeleri üzerine elbette çok daha farklı bir yaklaşım geliştirilebilirdi. Örneğin dil konusundaki duyarlılığı, seçtiği konuların genel karakteristiği ve buna dayanarak yazarın dünya görüşü ve edebiyat anlayışı üzerine daha birçok şey söylemek mümkün. Ayrıca Ümit Fehmi Sorgunlu'nun hikâyecilik serüveni boyunca içerisinde yer aldığı edebiyat ortamı da ayrıntılı bir incelemede dikkat edilmesi gereken konulardan biri olmalıdır.

70'li yıllarda ideolojik gerginlikler, 80'li yıllarda 12 Eylül öncesinin muhasebesi ve insanlar üzerinde bıraktığı izler, 90'lı yıllar boyunca ise Türkiye'nin derinden hissettiği güneydoğu sorunu (ki, Ümit Fehmi 90'lı yıllara dair tanıklığını üçüncü hikâye kitabında dile getirmiştir.) yaşadığımız, hislerimizi de belirleyen toplumsal olaylardı. Bütün bu süreç hatırlandığında, Sorgunlu'nun yaşadığı çağa kendi değerleri doğrultusunda tanıklık ettiğini ve toplumun büyük bir kesiminin duygularına, hikâyeleriyle tercüman olmayı üstlendiğini söyleyebiliriz.

İki binli yıllarda ise önümüzde sonuçlarını bilmediğimiz bir savaştan başka, sosyal, siyasal, ekonomik, etik ve estetik bir yığın belirsizlik var. Doğrusu bu günler geçip gittikten sonra dönüp baktığımızda neler göreceğimizi merak etmemek elde değil. Sanatçı ise kendine has duyarlılığıyla bu günlerin çetelesini elbette tutmaya devam etti. Ü. F. Sorgunlu yıllar süren hikâyecilik macerasını küçük fırça darbeleriyle çok daha farklı mecralara taşıyabilirdi. Aktif bir dergici olarak içerisinde yer aldığı Berceste Dergisi üzerinden, yaşayan edebiyatla yakından ilgiliydi. Elbette bunun için gerekli olan altyapıya ve donanımına da sahipti. Ömrü vefa ettiği sürece edebiyatın içinde yaşayan Ümit Fehmi Sorgunlu hikâyeciliği ve dergiciliği ile çok şey kattığı şehirde, hatırlanması ve unutulmaması gereken bir değer olarak sevenlerinin, okurlarının gönlünde yaşamaya devam ediyor. ■

Sofra

katmer

HAZIRLANIŞI

Hamur yoğurma kabının içinde su ile tuzu karıştırın. Unu azar azar ekleyerek yumuşak kıvamda bir hamur elde edene kadar yoğurun. Hamurdan 3 eşit beze hazırlayın ve bezelerin üzerlerine örtün. Oda ısısında 20 dakika dinlendirin.

Tereyağını eritip ıltın, üzerine tahini ekleyip karıştırın. Dinlendirdiğiniz bezeleri un serpilmiş tezgahın üzerinde yufka büyüklüğünde açın. Açılan birinci yufkanın üzerine tereyağlı tahini her tarafına gelecek şekilde, bolca sürüp yayın. Tahinli yufkanın ortasını elinizle açıp ortasından başlayarak dışa doğru çekiştire çekiştire sarın ve uzun bir rulo elde edin. Ruloyu tezgahın üzerinde iki ucundan tutarak ters yöne döndürün. Rulo hamuru ucundan içe doğru sararak portakal büyüklüğünde bezeler yapın. Kalan iki adet bezeye de aynı işlemi uygulayın. Sarılı bezelerin üzerlerine örtüp 30 dakika dinlendirin. Bezelerin üzerlerine un serpin, elinizle hafifçe bastırın ve oklava yardımıyla pasta büyüklüğünde, 1/2 cm kalınlığında olacak şekilde açın. Açılan katmer hamurlarını bezin üzerinde biriktirin. Katmer hamurlarını kızgın sacın üzerinde çevirerek üzerleri göz göz kızarana kadar pişirin. Pişen katmerleri üst üste yerleştirin, sıcak servis yapın. ■

Malzemeler

2 bardak su
1 tatlı kaşığı tuz
6 su bardağı un

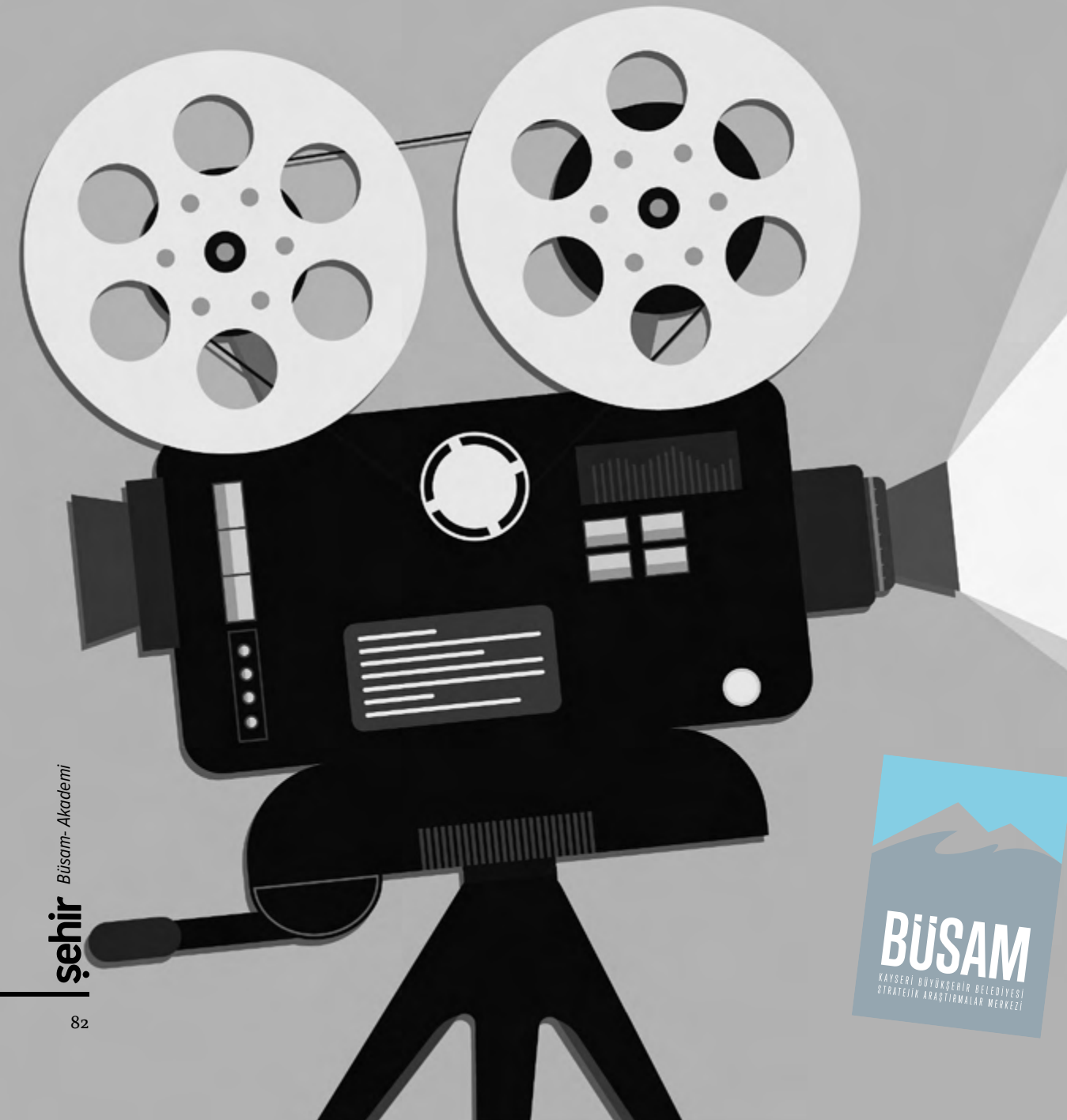
Aralarına Sürmek İçin:

300 gr tereyağı
1 çay bardağı tahin

afiyet olsun...

Bir Film Neden ve Nasıl Okunur?

İsmail Doğu

Okuma edimi denilince ilk akla gelen kitap yani yazılı nesnelerdir. Hâlbuki okuma edimi, gayet şümüllü bir anlamı içerir. Bu kapsamı en merkezden aldığımızda konuyu daha iyi açıklamış oluruz. Okumak kelimesinin kökü “ok”tur. Ok ise malum olduğu üzere, yay ile atılan ve ucu sivri olduğu için onunla hedefin vurulması istenen bir silah çeşidinin adıdır. Bu isimden türetilen oku-mak fiiline geçmeden önce, ok kelimesinin çağrışımları üzerinde biraz daha duralım. Zira bu çağrışımlar, bize oku-mak fiilinin anlam haritasını ortaya çıkartacak ve bir filmin neden okunacağına dair önemli ipuçları sağlayacaktır.

Bir silah çeşidi olan ok, tanımdan da anlaşılacağı üzere atılan bir silah çeşididir ve bir mermi gibi kendisini uzağa fırlatan bir nesneye matuftur ve muhtaçtır. Oku atan olmadıkça ok, tek başına bir değer taşımaz. Oku atan nesneye yay denir ki bu yazmak fiilinin köküdür. Yaz-mak fiili, söz ya da düşünceyi özel işaret ve harflerle ifade etmek demektir. Bu ise kökü yay olan kelimenin anlam çağrışımlarıyla birebir uymaktadır. Zira yay, ok atmanın esas aracıdır. Bu halde yay olmaksızın nasıl ok atılamazsa, yaz-mak olmaksızın oku-mak gerçekleşmez. Bu meyanda okumak, bir kavrama, bir çözme işidir. Türkçenin etimolojik sözlüğünde geçen bu ilginç kök ve bağlantı, evrende var olan her şeyin yazılı bir metin gibi olmasını, dolayısıyla da her birinin bir metin tarzıyla okunmasını salık verir. Kâinatın aslında bir kitap olduğunu ve insanın onu sürekli bir biçimde okuması gerektiğini söyleyen kadim geleneğin kökeninde de kanaatimce bu yatmaktadır.

İnsan yazarken de aslında okuyandır. Başka bir ifadeyle yazdığını okur. Yazması ise aslen bir okuma ediminden kaynaklanmaktadır. O halde yazmak ve okumak iç içedir; artzamanlılığı göz önüne alındığında kimin önce hangi-

sinin sonra olmasının önemi yoktur.

Bu girişten sonra konumuzun başlığına dönersek aslında film çekmek bir okuma biçimidir. Okuduğu oranda yönetmen bir film çekmeye niyet eder. Dünyayı, insanı nasıl görüyor ve ilişkileri nasıl kuruyor, böylelikle bir dünya görüşü ve yaşam biçimi elde ediyorsa, bu okuyuşunu film yoluyla başkalarına göstermek ister; tıpkı resim yapan ressamın, heykel yapan heykeltıraşın, bina yapan mimarın, roman yazan yazarın durumu gibi. Böylelikle yayıyla bir ok atmak ve kendince hedefi tutturmak istiyordur. İşte nasıl yapıtı gerçekleştiren sanatçı/yazar da aslında bir okuma eyleminde ise aynı şekilde bizatihi onu izleyen/seyreden kişi de okuma içindedir. O da ister yazarın/sanatkârın okunun nereye yöneldiğini görmek istesin, ister kendince bir hedef belirleyip yönünü o tarafa doğru meylettirsin, fark etmez. Bu karşılıklı okuma biçimi çakışabildiği gibi çatışadabilir.

Okumak edimi üzerindeki bu etimolojik çağrışımdan sonra fark edileceği üzere her doğal ya da suni yapıt, öyle ya da böyle bir imgesellik taşır. Okuma edimi de işte bu imgeselliğin deşifre edilmesi, anlamlı hale getirilmesi, demektir. Özellikle her şeyin görselleştirildiği günümüz dünyasında okuma edimi daha da özel ve öncelikli hale gelmiştir. Zira seyretmek, müşahedeye dayandığı ortamda, imgeselliğin anlaşılmasını olanaksızlaştırır. Seyreden kimseler, imgelerin simülasyonu etrafında bir asimilasyona uğrayabilmektedirler. Dolayısıyla okuma yapılmaksızın bir ok ile vurulabilmektedirler. Okumak, hedeflenen oktan kendini kurtarmaktır bir bakıma.

Aslında seyr kelimesinin kökenine baktığımızda da önemli bağlantılar yakalayabiliriz. Siret ve suret kelimelerinin de aynı kökten geldiğini düşündüğümüzde seyr de aslında başlı başına bir okuma biçimidir. Unutmayalım ki, insanlar

daha konuşmaya başlamadan görmeye başlarlar ve görmek onların konuşması için çok önemli bir araçtır. Zira insanlar gördükleri şey üzerine konuşurlar. Lakin zamanımızda bu kelime, bir siret ve suret oluşturmaktan ziyade başkasının siret ve suretine bürünerek seyredilenin içine düşme ve orada kendini eritme haline dönüştürüldüğü için okuma terimi öne alınmış ve revaçta olmuştur. Bu yüzden olsa gerek, Roland Barthes, metinlerin olduğu kadar resimlerin, hatta kentlerin ve insan yüzleriyle hareketlerinin de okunması gerektiğinin altını ısrarla çizmektedir. İslam sanatında yer eden minyatürlerin –ki asıl adı nakıştır- ve Hristiyan dünyasındaki ikonalar ile fresklerin yapılış amacı düşünülürse, zaten onların okuma gerekçeleri de kendiliğinden ortaya çıkar.

Bir filmin neden okuma edimi ile beraber zikredildiğinin açıklamasını sanırım yeterince yaptık. Sıra nasıl okunacağı sorusuna geldi. Öncesinde şöyle sorular soralım kendimize: “Bir filmi izlediğimizde ne anlıyoruz, dahası doğru anlıyor muyuz?” “İzlediğimiz filmlerin anlamaya değer tarafı var mı ve bunu nasıl belirliyoruz?” “Anlamaya

değer filmleri mi izliyoruz ve bu tür filmleri izlemek sıkıcı mı yoksa anlamlı mı geliyor?” Bu ve bunun gibi sorular, bizlere filmin niçin okunmaya değer olduğu kadar nasıl okunacağına dair önemli ipuçları verir.

Sinemanın yedinci sanat olarak nitelenmesi, kendisinden önceki tüm sanat dallarını uhdesinde meczettiği içindir. Buyöndensinema hem bileşendir hem sonuç. En klasik sanat dalı olan resimden başlayarak, en son geliştirilen fotoğraf sanatına kadar edebiyattan, tiyatrodan, müzikten ve özellikle de mimariden önemli ölçüde pay alır. Bir filmi yapan unsurlar, kendinden önceki sanat dallarından beslendikleri/beslenmeleri gerektiği için, filmi okurken bunları göz ardı etmek anlamlı değildir; bu tür okumalar yarımılık arz edeceğinden dolayı eksik kalırlar. Bu demektir ki, bir filmin kalitesi ilk elden, yaslandığı sanat dallarıyla ölçülür. O vakit film, aslında çok boyutlu bir resim ya da uzun bir şiir gibi telakki edilebilir. Zaten film içerik açısından en çok resim ve şiire yatkındır. Ancak hem kurgu hem kişilerin mekân üzerindeki konumlandırılması bakımından da tam bir mimari örnektir.

Genel olarak sinema filmi hakkında şimdilik bunları söyleyebiliriz. Bu açıklamalar, hangi gerçeklik algısına dayanırsa dayansın, her dönemde ve her ülkede her yönetmen için olmazsa olmaz kurallar bütünüdür. İşin bir de özel bir boyutu daha vardır ki, bu da filmin, yapıldığı ülke açısından oluşturduğu dile işaret eder. Bir ülkenin sinemasından söz ederken bahsi geçen önemli nokta, o ülkenin kendi tarihi ve kültürel mirasını film diliyle aktarabilme becerisidir. Kendi geleneğine yaslanan ve kültüründeki öz kaynaklardan beslenen bir film, kendi dünya görüşünce

bir eleştiri sunma ve yön verme konusunda olsa dahi toplumuna yabancı, dışardan ve düşman olarak bakmaz. Aksine durumlar sinemasal açıdan bir değer taşısa da, film dili açısından hiçbir anlam ifade etmez. Bu tıpkı,

■ **Bir filmin kalitesi ilk elden, yaslandığı sanat dallarıyla ölçülür. O vakit film, aslında çok boyutlu bir resim ya da uzun bir şiir gibi telakki edilebilir. Zaten film içerik açısından en çok resim ve şiire yatkındır. Ancak hem kurgu hem kişilerin mekân üzerindeki konumlandırılması bakımından da tam bir mimari örnektir.**

türküyü yasaklayıp Anadolu şehrinde klasik müzik konseri verdirmek kadar “zulümkar” bir hadisedir. Tabi ki klasik müzik, başka dünyaların tınısını tanımak, belki de ondan faydalanmak açısından icra edilmeye ve dinlenmeye değer bir müziktir. Ancak bu kendi geleneğinde var olan türkülere yabancı ve düşman olmak adına yapılmaktaysa, o vakit, hem müziğin kendisi hem toplumun bireyleri rahatsızlık duyacak ve geleceğe bir şeyler taşıyamayacaktır. Tabi bu ifade, az önce verilen örneklerle devam edecek

olursak, geleneğe yaslanmak adına filmde türkü söyletmek değil, türkülerini film diline aktarabilmektir. Zira filmde türkü söyletmek, türküyü önemsetmeyi sağlamaz. Bunun için film yapmaya da gerek kalmaz. Ancak türküyü film diline aktarabilme becerisi, filmi dinlerken türkü dinler gibi kendisinden görme ve türkülerin işaret ettiği noktalar gibi filmin imgesel bütünlüğü içinde o noktaları hatırlatmaya dayanır. İçinde bir tek türkü melodisi geçmediği halde film eğer, örneğim bir bozlak havası veriyorsa, o havayı solutuyorsa işte başarı çift yönlüdür: sinemasal açıdan başarı ve kendi geleneğine yaslanmış bir film dili oluşturma başarısı. Bu örnekleme biçimini her sanat dalından verebiliriz.

Film yönetmeni film çekerken eğer kendini bahsedilen bu noktalara dayarsa, başarılı bir film çekmiş olur ve seyirci bu filmi izlerken bunlara dikkat ederse filmi anlamış, hem de doğru anladığı gibi anlama katılmış olur. Bu anlamda ok yerini bulmuş, okuma bihakkın gerçekleşmiştir. Buna dikkat ederek çekilen filmi seyreden kişiler bu okumalardan mahrum kalırsa film anlaşılamaz olur. Bu kez de ok yerini bulmamış, okuma gerçekleşmemiştir. Film bu öğelere dayanmaksızın çekildiğinde de eğer filmi seyredenler buradan katılım anlamı çıkartıyorsa ya o filmin niçin çekildiğini ve ne içerdiğini hiç anlamamış ya da anladığı gibi kendisi de toplumuna kültürüne yabancı kalmak istemiştir. Burada da ok yerini bulmuştur ancak bu yer diriltiren değil öldüren bir okuma biçimidir. Belki de bir çeşit kafaya konmuş elmayı vurma adına alınma ya da kalbine isabet durumu söz konusudur ki tarihe sadece malumat diye geçecektir. ■

Büsam Şehir Akademi ve Film Akademi’de Ders Başı

Büsam Şehir Akademi ve Film Akademi seminerler ve atölyelerle yeni döneme başladı. Şehir Akademi’nin açılışında konuşan BÜSAM Genel Koordinatörü Yusuf Yerli yeni bir yapı olmamıza rağmen Şehir Akademi’nin ve

mi’nin amaçlarından bahsetti. Şehir Akademi’nin önemli çalışmalar yaptığını dile getiren Yerli, “Şehir Akademi, temelde bir şehir okumasının nasıl yapılması gerektiğini göstermeyi amaçlayan bir kurumdur. Geçen dönem panel ve seminerler vardı, bu dönem ayrıca 10 ayrı atölye açtık. Şehir Akademi öğrencileri bu atölyelerde yer alacaklar ve konular daha derinlemesine ele alınacak. BÜSAM’da bu çalışmaların yanında şehir araştırmaları da yapıyoruz. Kayseri’deki Suriyelilerle ilgili iki ayrı araştırma yaptık” dedi.

faaliyetlerinin Kayseri’de karşılık bulduğunu söyledi. Geçen yıl başlayan seminerler ve düzenlenen panellerin yanı sıra “Şehir Kültür Sanat” ve “Düşünen Şehir” adlarıyla iki ayrı dergi çıkardıklarını hatırlatan Yusuf Yerli, Şehir Akade-

Şehir Akademi’de Prof. Dr. Celal Türer ve Yusuf Yerli Varlık seminerlerini yaptı. Celal Türer düşünce tarihimizdeki varlıkla ilgili tasavvurları anlatırken, Yusuf Yerli ise Mito- loji, Felsefe ve Din Dili Açısından Varlık-Bilgi-Değer-Za- man-Mekân-Siyaset okuması başlıklı sunumunu yaptı.

Diğer taraftan Film Akademisi atölyeleri çerçevesinde Akademimize gelen Burçak Evren film ve fotoğraf oku- maları konusunda Akademi öğrencilerine seminer verdi. Bakış, görme, göz, görüntü kavramları ekseninde bir filmin, görüntünün ve fotoğrafın nasıl okunacağı ile ilgili fotoğraflar üzerinden örnekler verdi.

Burçak Evren atölyeyi iki bölüm halinde gerçekleştirdi. İlk bölümde yirmi fotoğraf üzerinden sanatın iki temel ögesi olan içerik ve biçimden söz etti. Sanat ve sinemada içerik kavramını dert, tema, muhteva ve ana fikir olguları üzerinden aktardı. Biçim kavramını ise altın oran üzerinden detaylandırdı. İlk bölümün sonlarına doğru bu iki kavramı birleştirerek sinemada içerik ve biçim, uyumlu ve güçlü kullanılmazsa ortaya doğru eserin çıkamayacağından söz etti. Atölyenin ikinci bölümünde ise bir kısa filmi iki defa izlettirdi. İlk seferinde kısa film baştan sona izlenirken, ikinci seferinde sahne sahne detaylı şekilde bir izleme yapıldı.

Bu kısımda biçim-içerik uyumunun öneminden, karakter oluşturmaktan, kamera açılarından, müzik kullanımından, kurgudan ve göstergebilimden söz etti.

Atölye katılımcıların konuların içine çekilerek, soru cevap şeklinde gerçekleşti. Toplamda iki buçuk saat süren atölyenin son kısmında sinemanın bir hobi değil yaşam biçimi olduğunu söyleyen Burçak Evren, ev hanımından, bankacıya, memurdan emekliye kadar günümüz teknolojisi ile derdi olan herkesin sinema yapabileceğinin mesajını verdi. ■

EV ve anlamı

Prof. Dr. Vacit İMAMOĞLU

KONFERANS

4 KASIM

Cumartesi
SAAT: 14.00

KCETAŞ
[Elektrik Şirketi]
KONFERANS SALONU

www.kayseribusam.com

Talas Erguvan Restaurant
Tablakaya Mh. Demirkalaç Sk. No:10/2 Talas/Kayseri
www.kaytur.com.tr
Rezervasyon: (0555) 892-97 67

 kayturkayseri
 kayturkayseri
 kayturkayseri

Kültürden...

Kitap Fuarı İçin Muhteşem Konser

Büyükşehir Belediyesi 14-22 Ekim tarihleri arasında Kayseri Dünya Ticaret Merkezi'nde gerçekleştireceği Kitap Fuarı'nın tanıtımı için Erciyes Üniversitesi'nde muhteşem bir konser düzenledi. Popüler müziğin önemli isimlerinden İlyas Yalçıntaş ve Buray'ın katıldığı konseri başta üniversite öğrencileri olmak üzere on binlerce kişi izledi.

Mustafa Çelik, Kitap Fuarı'nın tanıtılması ve Erciyes Üniversitesi'nin yeni eğitim ve öğretim yılının açılışı nedeniyle üniversite öğrencilerine unutamayacakları bir hediye verdi. Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği konserle özellikle gençlerin hayranlık duyduğu iki önemli sanatçı Kayserililerle buluştu.

Erciyes Üniversitesi Marianne Molu Anfsi önünde gerçekleştirilen konserde sahneye ilk olarak İlyas Yalçıntaş çıktı. "İncirler Olana Kadar" adlı parçasıyla ismini duyuran ve kısa zamanda Türkiye'nin en popüler sanatçılarından olan İlyas Yalçıntaş, muhteşem bir performans

gösterdi. Genç sanatçı tüm parçalarını dev izleyici korusu ile birlikte söyledi.

İlyas Yalçıntaş konseri sonrası Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Salih Özgöncü ve Erciyes Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Karamahmet Yıldız sahneye çıkarak genç sanatçıya çiçek vererek teşekkür ettiler. Daire Başkanı Özgöncü, gençlere Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in selamını ve yeni eğitim-öğretim yılına ilişkin başarı dileklerini iletti.

Daha sonra konserin ikinci bölümüne geçildi ve sahneyi yine son dönemin en popüler isimlerinden Buray aldı. Genç Sanatçı "Mecnun", "Aşk mı Lazım", "Seni Sevmiyorum Artık" gibi sevilen parçalarını alanı dolduran hayranlarıyla birlikte seslendirdi. Uzun süre sahnede kalan Buray, hareketli parçalarıyla gençleri coşturdu.

Bilim Şenliği'ne Büyük İlgi

Kayseri Bilim Merkezi tarafından bu yıl ikincisi düzenlenen Bilim Şenliği'ni üç günde 15 bini aşkın kişi ziyaret etti. Bilim Şenliği için 19 atölye çadırı kuruldu ve bu çadırlarda 68 ayrı etkinlik gerçekleştirildi.

Sadece şehrimizin değil Anadolu'nun Bilim Merkezi olan Kayseri Bilim Merkezi, bu yıl Kayseri Bilim Şenliği'nin ikincisini düzenledi. Üç gün süren etkinliğe çevre illerden de katılım oldu. Çeşitli bilimsel aktivitelerle bilimi Kayseri gündemine getiren Bilim Şenliği 15 bini aşkın kişi tarafından ziyaret edildi.

Kayseri Bilim Merkezi'nde gerçekleştirilen şenlikte, 19 farklı atölye çadırında 68 etkinlik yer aldı. Şenlik süresince fildişi macunu deneyi, sıvı azot, kuru buz gibi bilimsel şovlar da yapıldı.

Bilim Merkezi'nde Yeni Atölyeler

Bilimsel bilgiyi geniş toplum kitlelerine aktarmak hedefini ilke edinen ve Anadolu'nun en kapsamlı bilim merkezi olan Kayseri Bilim Merkezi'nde yeni dönem atölye çalışmaları başlıyor. Her hafta sonu ücretsiz olarak gerçekleştirilecek olan atölye çalışmalarında eğlenceli ve eğitici bilimsel etkinlikler yer alacak.

Sadece Kayseri'nin değil Anadolu'nun bilim merkezi olan ve çevre illerden de büyük ilgi gösterilen Kayseri Bilim Merkezi, yeni dönem için yeni atölyeler

açtı. Ziyaretçilerin yaparak ve yaşayarak bilimi öğrenme şansı yakalayacağı tematik atölye çalışmaları gerçekleştirilecek. Kayseri Bilim Merkezi tarafından, Kendin tasarla, Robotik Kodlama, Doğadan Tasarım, Şifreli Kanatlar, Mikrokozmosik Dünya, Gizemli Köprü, Denge Oyunları ve Astronomi olmak üzere sekiz ayrı atölye açılacak. Tematik atölye çalışmaları ile katılımcılara gözlem ve uygulamalarla disiplinler arası bir bakış açısı edindirmenin yanı sıra bilim ve bilimsel süreçler konusunda farkındalık kazandırılması amaçlanıyor.

Selçuklu Uygarlığı Müzesi Ziyaretçileriyle buluşuyor

Selçuklu medeniyetinin başkentliğini yapan şehrimizde, ülkemizde sahasında ilk ve tek olan Selçuklu Uygarlığı Müzesi ziyaretçilerini ağırlamaya devam ediyor. Yurtiçi ve Yurtdışından bir çok misafir Selçuklu Uygarlığı hakkında bilgi sahibi oluyor ve müzede sergilenen Selçuklu eserlerini hayranlıkla izliyor.

Ekim ayı içerisinde şehrimizdeki kültür sanat etkinliklerinin yoğunluğu sebebiyle bir çok yazar ve aydın da Selçuklu Müzesini ziyaret etti. Tarihi romanlarıyla hepimizin tanıdığı ve sevdiği yazar Yavuz Bahadıroğlu, şair ve yazar Özcan Ünlü, yine televizyon ekranlarından tanıdığımız yazar Erhan Altunay Selçuklu Müzesi'ni ziyaret ettiler ve sergilenen eserler hakkında bilgi aldılar.

Erciyes Üniversitesi Eczacılık bölümü

öğrencileri, Küçükçalık Anadolu Lisesi, Çetin Şen Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri ve KKTC Kurtuluş Lisesi öğrencileri de müzenin genç misafirleri oldular.

Gençlik Spor İl Müdürlüğü'nün Kültürlerimiz, yörelerimiz projesi kapsamında Şehit Muzaffer Can Ersoy Kız Anadolu İmam Hatip lisesi ve Minik Eller Tarihiyle Buluşuyor Projesi kapsamında Hayalimin Evi Anaokulu öğrencileri de Selçuklu Uygarlığı Müzesini gezerek bilgiler aldılar.

Mimar Sinan Uluslararası Proje Olimpiyatları Gerçekleştirildi.

Çevre ve Şehircilik Bakanı Mehmet Özhaseki'nin Onursal Başkanlığını yaptığı Mimar Sinan Uluslararası Proje Olimpiyatları Kayseri'de yapıldı. Proje Olimpiyatları ve Ödül Töreni'nde konuşan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa

kitabesinde "Yüzden artuk ömür sürdü, âkıbet kıldı vefât" ifadeleri yer alır. "100 yaşından fazla ömür sürdü; ama niha-yet oda vefat etti" denilmektedir. Evet, Mimar Sinan da bir faniydi ve her fani gibi bu dünyadan ayrıldı. Ayrıldı; ancak eserleri O'nu ölümsüzleştirdi. Bu toplantı vesilesiyle bir kez daha andığımız Mimar Sinan elbette çok önemli bir değerdir; ancak yeni Mimar Sinan'lara ihtiyaç duyduğumuz da bir gerçektir.

Çelik, şehirlerin kimliğini ortaya koyan en önemli unsurların başında mimarının geldiğini belirtti ve genç mimarlara Sinan'ın "Yaptığın işi gönlünde hissedersen, ırmaklar çağlar içinde" sözünü hatırlattı.

Çevre ve Şehircilik Bakanı Mehmet Özhaseki ve Vali Süleyman Kamçı'nın da katıldığı programda bir konuşma yapan Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, Kayseri'nin en önemli değerlerinden birisi olan Mimar Sinan adına böyle bir organizasyonun yapılmasını takdirle karşıladıklarını belirtti.

Mimar Sinan'ın sadece Kayseri'nin ve sadece yaşadığı dönemin değil insanlık tarihinin en önemli değerlerinden birisi olduğunu ifade eden Mustafa Çelik, "Bu yüzden de ölümünün üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen hala yad ediliyor ve edilmeye de devam edecek. Türbesinin

Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan "Bize, bizim tarihimize bir tek Sinan yetmez" ifadelerini kullanmıştır. Yeni Sinan'lar yetiştirememiş olmamız nedeniyle bugün en çok tartıştığımız konulardan birisi kimlikli şehirler konusudur. Çünkü, şehirlerin kimliğini ortaya

koyan en önemli unsurların başında mimari geliyor" dedi.

Bir taraftan tarihi değerlerimizi korurken bir taraftan da şehir kimliğini yansıtan binalar yapmamız gerektiğini vurgulayan Başkan Çelik, "İşte bu bilinçle Büyükşehir Belediyesi olarak şehrimizdeki tüm tarihi eserlerimizi korumak ve yaşatmak için büyük gayret gösteriyoruz. Şehrimizin kimliği olan eserlerimizi gelecek yüzyıllara taşımanın çabası içerisindeyiz. İşte Kayseri Kalesi bunlardan birisi ve restorasyon çalışmalarımız devam ediyor. Restorasyon çalışmalarına 20 milyon lira harcayacağız. Kale İçi Kültür Merkezi projemizin de yakında açılışını yapacağız. Kayseri Mahallesi yine geçmişi geleceğe taşıma amacıyla yaptığımız en önemli projelerden birisi. En önemli tarihi eserlerimizden Gevher Nesibe Medresesi'ni Selçuklu Uygarlığı müzesi yaparak, Taş Mektep olarak da bilinen Tarihi Kayseri Lisesi binasını Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi yaparak halkımızın hizmetine sunduk. Yine tarihi Meryem Ana Kilisesi'nin restorasyonunu tamamladık. Elbette bir taraftan tarihi değerlerimizi gözümüz gibi koruyacağız; ama bir taraftan da gelecek nesillere yeni eserler bırakacağız. Bu noktada iş mimarlarımıza düşüyor. Bakanlığımızın proje olimpiyatlarını Kayseri'de yapmış olması yeni Mimar Sinan'ların yetişmesine de vesile olacaktır diye düşünüyorum. Çünkü bu vesileyle şehrimize gelen mimarlarımız, Mimar Sinan'ın içtiği sudan içerek, kokladığı havayı koklayacaklardır. En önemlisi de Koca Sinan'ın ilham kaynağı olan Erciyes'ten ilham alacaklardır. Ve Mimar Sinan'ın şu sözünü de akıllarından çıkarmayacaklardır. Koca Sinan der ki; 'Yaptığın işi gönlünde hissedersen, ırmaklar çağlar içinde.' Mimar Sinan Proje Olimpiyatlarının ve Mimar Sinan'ın şehri Kayseri'nin herkesin içinde ırmakların çağlamasına vesile olmasını diliyorum" diye konuştu.

Başkan Çelik, sözlerinin sonunda proje olimpiyatlarında ödül alan mimarları tebrik etti.

Milli Mücadele Müzesi

Milli Mücadele'nin önemli kahramanlarından Kazım Karabekir Paşa'nın kızı Timsal Karabekir ve Kazım Karabekir Paşa Vakfı yöneticilerinin Milli Mücadele Müzesini ziyaret etti. Erciyes Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerini kazanarak Kayseri'ye ilk kez gelen ve Kredi Yurtlar Kurumu Gevher Nesibe Kız Öğrenci Yurdunda kalan öğrencilerimizin müzemizi ziyaretçileri arasındaydı. Ayrıca Hisarcıklıoğlu Fen Lisesi öğrencileri ve Yaman Dede Anadolu İmam Hatip Lisesi de müzemizi ziyaret eden öğrenciler oldular.

"Sevgili Doktor" Sahnelendi

Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri kapsamında "Sevgili Doktor" adlı oyun Şehir Tiyatrosu'nda sahnelendi. Tiyatro severler Şehir Tiyatrosu'nu tamamen doldurdu.

Büyükşehir Belediyesi kültür sanat etkinlikleri "Sevgili Doktor" adlı oyunla devam etti. Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen oyuna büyük ilgi gösterildi.

Neil Simon uyarlamasıyla Anton Çehov'un kısa oyun ve öykülerinden yola çıkılarak yazılan "Sevgili Doktor" Tiyatro Lika oyuncularından sahneye konuldu. Oyunda birbirinden bağımsız altı öykü canlandırıldı.

Oyunda, insan hakları, sınıfsal ayrım, sömürü gibi konulara mizahi bir dille yaklaşıldı.

Macar Sanatçı Majda Maria, ERÜ'de Konser Verdi

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen akademik yıl açılış etkinlikleri kapsamında Macar Sanatçı Majda Maria konser verdi.

Sabancı Kültür Sitesi'nde düzenlenen konserde Türkçe Türküler seslendiren Macar Sanatçı Majda Maria, dinleyicilerden alkış aldı.

Konser sonunda ise Macar sanatçı Majda Maria'ya, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Karamehmet Yıldız tarafından plaket ve çiçek takdim edildi.

Flüt ve Piyano Sanatçıları Ayla Caymaz ile Talia Özlem Baltacılar Konseri

Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen akademik yıl açılış etkinlikleri kapsamında flüt ve piyano sanatçıları Ayla Caymaz ile Talia Özlem Baltacılar konser verdi.

Sabancı Kültür Sitesi'nde düzenlenen etkinlikte, Ayla Caymaz flüt, Talia Özlem Baltacılar da piyano konseri verdi.

Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Karamehmet Yıldız, konser sonunda sanatçılara plaket ve çiçek takdim etti.

15 Temmuz'u Unutmayacağız

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 15 Temmuz Sanal Gerçeklik Tırısı'nı Kayseri'ye getirdi. Sanal Gerçeklik Tırısı, 14-20 Ekim tarihleri arasında ihanet gecesinde yaşananları ve milletimizin göstermiş olduğu kahramanlığı bir kez daha ortaya koydu.

Büyükşehir Belediyesi ve Tuzla Belediyesi'nin işbirliğiyle 14-20 Ekim tarihleri arasında 15 Temmuz Sanal Gerçeklik Tırısı Kayseri'deydi. 15 Temmuz'da yaşananlar ve kahraman Türk milletinin ihanete karşı direnişi 360 derece sanal gerçeklik tırısı ile izlendi.

15 Temmuz Sanal Gerçeklik Tırısı, 14 Ekim Cumartesi günü Kayseri'deki ilk gününde Belsin Genç KAYMEK yanında yer aldı. 15 Ekim Pazar günü Cumhuriyet Meydanı'nda ziyaretçilerle bir araya geldi. Sanal Gerçeklik Tırısı, 16 Ekim Pazartesi günü Hacılar Kadın ve Gençlik Merkezi'nde, 17 Ekim Salı Günü Genç KAYMEK Ziya Gökalp Tesisi'nde, 18 Ekim Çarşamba günü Genç KAYMEK Yeşilmahalle Tesisi'nde, 19 Ekim Perşembe günü Genç KAYMEK Toki Tesisi'nde, 20 Ekim Cuma günü ise Genç KAYMEK Talas Tesisi'nde Kayserililerle buluştu.

17 Aralık Şehitleri İçin Anıt Durak

Büyükşehir Belediyesi 17 Aralık şehitleri için anıt durak yapıyor. Mustafa Çelik, 17 Aralık 2016 tarihinde Erciyes Üniversitesi önündeki durakta meydana gelen hain terör saldırısı sonucu şehit olan 15 askerimizin anısının anıt durakla yaşatılacağını söyledi.

Başkan Mustafa Çelik, 17 Aralık 2016 tarihinde gerçekleşen hain terör saldırısında şehit olan 15 vatan evladı anısına anıt durak projesi hazırlandığını belirtti. Projenin patlamanın gerçekleştiği Talas Bulvarı üzerindeki Erciyes Üniversitesi durağının yerinde uygulanacağını ifade eden Başkan Çelik, şehitlerimizin anısının bu projeyle yaşatılacağını kaydetti.

Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmına önümüzdeki hafta başlanacak olan anıt durak, şehitlerimizi temsil eden taş bloklardan oluşacak. Anıtı oluşturan 15 taş bloğun her birisine şehitlerimizin isimleri, doğum tarihleri ve doğum yerleri yazılacak. Taş bloklar arasında kalan bölümlere özel aydınlatma elemanları yerleştirilecek. Tüm anıt taşlarını kapsayan ve durak alanına saçak oluşturan son taştan ise gerçekleşen hain olayı anlatan bir metin bulunacak. Oturma birimleri şehitlerimizin anısına saygı nedeniyle durak önünde değil yanında yer alacak.

Kayseri'de 17 Aralık 2016 tarihinde izne çıkan 1. Komando Tugayı askerlerini taşıyan otobüse Talas Bulvarı üzerinde bombalı araçla haince saldırılmış ve terör saldırısında 15 askerimiz şehit olmuştu.

AGÜ Mimarlık Öğrencilerinden Kerpiç Atölyesi

Geçmiş medeniyetler açısından çok önemli bir yapı malzemesi olan kerpiç yeniden ele alınıyor. Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) Mimarlık Bölümü ikinci sınıf öğrencileri, gerçekleştirdikleri Kerpiç Atölyesinde ve çalıştayda kerpiç tuğlalar üretti. Kerpiç Atölyesi ve çalıştay, "ARCH 221 Elements & Components 1" ve "Lecture Free Week" dersleri ve etkinliği kapsamında "Adobe Construction Workshop.01: adobe bricks for a cat shelter" adıyla düzenlendi.

Mimarlık Fakültesi Ar-Ge Projeleri Geliştirme Danışmanı ve Ziyaretçi Öğretim Üyesi Dr. Buket Metin'in, AGÜ Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığından Abdurrahman Tekin ve Mimarlık Fakültesinden Uzman Mehmet Gören'in malzeme ve ekipman temini sürecinde destekleri ile düzenlediği etkinlik, AGÜ Serasında gerçekleştirildi.

Birbiri ile ilişkili üç çalıştaydan ilki olan etkinlik kapsamında öğrenciler, kendilerine verilen kerpiç reçetesini ve yönergeleri izleyerek gruplar halinde çok sayıda kerpiç tuğla üretti.

Ders içeriği ile uyumlu olacak şekilde güz dönemi boyunca gerçekleştirilmesi planlanan çalıştaylar serisinin devamında, üretilen tuğlalar kullanılarak bir kedi kulübesinin duvarları inşa edilecek, çatı konstrüksiyonunun üretilmesi ve yapıya eklenmesiyle etkinlikler güz dönemi sonunda tamamlanacaktır. Böylece öğrencilerin ders kapsamında malzeme ve bileşen üretiminden yapım sürecine uzanan bütüncül bir yaparak öğrenme deneyimi yaşaması hedefleniyor.

Beş Yıldızlı Gençlik Merkezi

Büyükşehir Belediyesi, Talas'taki tarihi Amerikan Koleji binasını restore ettirerek Türkiye'de örneği olmayan bir gençlik merkezi haline getirdi. Başkan Çelik, buradaki misyonlarının vatanını ve milletini seven, bayrağına ve ezanına sahip çıkan gençler yetiştirmek olduğunu söyledi.

Büyükşehir Belediyesi'nin Talas'ta açtığı Gençlik Merkezi basına ve kamuoyuna tanıtıldı. Kayseri'yi en güzel gören yerdeki tarihi bir binayı gençliğin hizmetine sunan Büyükşehir Belediyesi, burada Türkiye'de örneği görülmemiş bir çalışma başlattı.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'in de katıldığı tanıtım toplantısında tarihi binada yapılan restorasyon çalışmaları hakkında da bilgi verildi. Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Elcuman, restorasyon çalışmalarının binanın orijinaline sadık kalarak yaptıklarını belirtti ve binanın 4 yıldızlı bir otel çehresine kavuştuğunu söyledi.

"Öğrencilere VIP Hizmeti"

Mustafa Çelik de binada verilen hizmetleri aktardı. Amerikan Koleji'nin

2013 yılında bir protokolle Büyükşehir Belediyesi'ne geçtiğini ifade eden Başkan Çelik, "Yıkılmak üzere olan binayı restorasyon ile ayağa kaldırdık. Burası Meclisimizin kararı ile KAYMEK şirketimize devredildi. Burada hafta sonları başarılı öğrencilerimizi iki günlük kampa alıyoruz. Ayrıca şehrimizdeki lise öğrencilerinden başarılı olan ve gelecek vadeden her yıl 20 öğrenciyi burada misafir edeceğiz. Öğrencilerimize VIP

Burada yetişen çocuklarımız ilerde en iyi mesleklerin sahipleri olacak" dedi.

Gençlerimizin yetişmesi için alanların boş bırakılması halinde bu alanların kötü niyetli kişilerce kullanıldığını ve gençlerin bizlerden alındığını vurgulayan Başkan Çelik, "Bu tesisimiz belediyemizin şirketi KAYMEK tarafından işletilecek. Burası herhangi bir vakfa, derneğe verilmedi" diye konuştu.

Büyükşehir Belediye Başkanı Çelik, açıklamalarının ardından basın mensuplarına Talas Gençlik Merkezi'ni gezdirdi. Bina'nın kimliğine uygun bir şekilde dekora bulunan okuma salonları, dijital kütüphaneler, etüt salonları, oyun salonları, konferans salonları, yatakhaneler gibi birimleri tanıtan Başkan Çelik, halen 21 öğrencinin gençlik merkezinde kaldığını belirtti. Şehrimize gelen önemli isimlerle gençlik merkezinde kalan gençlerin sohbet etmesine de imkan sağladıklarını ifade eden Başkan Çelik, Kitap Fuarı için Kayseri'ye gelen Yazar Bekir Develi ile yapılan sohbete basın mensuplarıyla katıldı.

Başkan Çelik, Talas Gençlik Merkezi'nin

hizmeti vereceğiz. Gündüz okullarına gidecek olan öğrencilere ilave eğitimle yabancı dil ve sosyal bilimler dersleri vereceğiz. Onlarla yakından ilgileneceğiz. Ayrıca yazın yaz kampları yapacağız.

misyonunu da açıkladı. Başkan Çelik, "Buradaki tek misyonumuz vatanını milletini seven, ezanına ve bayrağına sahip çıkan gençler yetiştirmek" diye konuştu.

KAYMEK'ten Yeni Dönem Öncesi "Başarı"Semineri

KAYMEK, yeni dönem başlamadan önce tüm eğitimcilerine bir seminer verdi. Eğitimci-Yazar Mümin Sekman tarafından verilen seminerde "Başarı" üzerinde duruldu.

Sanat ve mesleki eğitimde Anadolu'nun markası haline gelen KAYMEK, bünyesindeki Genç KAYMEK ve Huzur Çınarı ile birlikte yeni eğitim öğretim dönemine Ekim ayında başlıyor. Yeni dönem öncesi KAYMEK idareci ve eğitimcileri Şehir Tiyatrosu'nda bir araya geldi.

KAYMEK, Genç KAYMEK ve Huzur Çınarı eğitimci ve aile danışmanlarına yönelik eğitim seminerine Eğitimci-Yazar Mümin Sekman katıldı. Yaklaşık 150 eğitimcinin iştirak ettiği "Başarı" seminerinde öğrenme çeşitlerini ve başarının yollarını anlatan Sekman, başarının ilk kuralının her şeyde başarılı olunamayacağını bilmek ve bir konuda en iyi olabilmek olduğunu belirtti. İsteklerimiz, hayallerimiz, söylemlerimiz kadar başarılı olamayacağımızı vurgulayan Mümin Sekman, başarının ölçütünün sonuç olduğunu dile getirdi ve sonuçlar kadar başarılı olunabileceğini kaydetti.

Mümin Sekman, sabah ve öğleden sonra olmak üzere iki oturumda yapılan eğitim seminerinde KAYMEK eğitimcilerine detaylı bilgiler vererek sorularını cevaplandırdı.

Kültür Yolu'nda Kültür Gezisi

Büyükşehir Belediyesi, yeni sezon kültür sanat etkinlikleriyle birlikte Profesyonel Fotoğraf Eğitimi ve Uygulama Gezisi'ni de başlattı. Yeni sezonun ilk gezisi Kültür Yolu'nda yapıldı.

Büyükşehir Belediyesi'nin Kültür Yolu'nda gerçekleştirdiği Profesyonel Fotoğraf Eğitimi ve Uygulama Gezisi Selçuklu Uygarlığı Müzesi'nde başladı ve Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nde sona erdi. Geziye katılan fotoğrafçılar öncelikle Kültür Yolu'nun ilk durağı olan Selçuklu Uygarlığı Müzesi'ni gezdiler. Geziye katılanlara müze, medresenin yapısı ve geçmişte üstlendiği işlevlerle ilgili bilgiler de verildi.

Fotoğrafçılık eğitimi kapsamında yapılan Kültür Yolu gezisine katılanlar Selçuklu Uygarlığı Müzesi'nin ardından Sahabiye Medresesi'ne geçtiler. Sahabiye Medresesi ve Cumhuriyet Meydanı'ndaki tarihi eserler hakkında bilgilenen katılımcılar, Kayseri Kalesi ve Hunat Camii'ni takiple Kültür Yolu gezisine devam ettiler. Güzer-gah boyunca tarihi eserleri fotoğraflayan katılımcılar, Kışıkapı'daki Meryem Ana Kilisesi'nin ardından Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'ne geçtiler.

Profesyonel Fotoğrafçılık Eğitimi ve Uygulama Gezisi Kayseri Lisesi Milli Mücadele Müzesi'nde sona erdi.

"Festivallere Destek Olacağız"

Mustafa Çelik, Dadaloğlu Şenlikleri'ni düzenleyen tertip komitesi ile Kayseri Kafkas Derneği yönetiminin ziyaretlerinde festival ve şenliklerin önemini vurguladı. Başkan Çelik, milli bağları güçlendiren her organizasyonun içinde olduklarını ve olmaya da devam edeceklerini söyledi.

Tomarza Belediye Başkanı Fahrettin Işık, Dadaloğlu derneği ve Vakfı Başkanları ile Dadaloğlu Şenlikleri'nin tertip komitesi üyeleri Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i ziyaret ettiler. İlçe Belediye Başkanı Işık, şenliklerle yapmış olduğu destekler nedeniyle Başkan Çelik'e teşekkür etti.

Başkan Çelik de dostluk ve kardeşliği geliştiren, milli bağları güçlendiren bu tür organizasyonların hep içinde olduklarını ve olmaya da devam edeceklerini belirtti. Önümüzdeki yıl Dadaloğlu Şenlikleri'ne daha fazla destek vereceklerini ifade eden Başkan Çelik, "Etkinlik alanının fiziki şartlarının düzenlenmesi ile ilgili önümüzdeki yıl şenliklerden önce bir çalışma gerçekleştireceğiz. O güçte ve o büyüklükteki organizasyona yakışır bir alan yapacağız. Önemli olan bu organizasyonların dostluğa ve kardeşliğe yakışır bir şekilde yapılması" dedi.

Sosyal Belediyecilikte Anadolu'nun Markası

Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki şirketler ve yatırımcı daire başkanlıklarının tanıtıldığı toplantılar KAYMEK ile devam etti. Sosyal belediyecilik ve mesleki eğitimde Anadolu'nun markası olan KAYMEK'in tanıtım toplantısı beş yıldızlı Gençlik Merkezi haline getirilen Talas'taki eski Amerikan Koleji'nde yapıldı.

KAYMEK'in tanıtım toplantısına Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de katıldı. Başkan Çelik, sözlerine Kayseri basınının önemli isimlerinden Ali Ceran'ı anarak başladı ve başsağlığı dileklerini iletti.

400'den Fazla İhale, 700 Ayrı Şantiye

Çok yoğun bir tempo ile çalıştıklarını ve bunu da en iyi basın mensuplarının bildiğini ifade eden Başkan Çelik, "Bu yıl 400'den fazla ihale yaptık. Bu ihaleler sonucu 700 ayrı noktada şantiyemiz var ve belediyemizin levhası dikili. Hem şehir merkezi hem de ilçelerde çalışıyoruz. Cari harcamalar ve ihalelerden dolayı Kayseri piyasasına verdiğimiz para miktarı 1 milyar TL'yi geçti. Projelerimizin birçoğuna tören yapmadan başlıyor ve tören yapmadan hizmete açıyoruz. Yaptığımız işlerin olumlu dönüşümlerini aldıkça bu bize şevk veriyor" dedi.

"Gönülleri de İmar Ediyoruz"

Şehri imar ederken insanımıza ihmal etmediklerini ve gönülleri de imar etmek için çalıştıklarını ifade eden Başkan Mustafa Çelik, KAYMEK şirketinin de bu anlamda çok önemli çalışmalar yaptığını söyledi. Başkan Mustafa Çelik, KAYMEK, Genç KAYMEK ve Huzur Çınarı ile yüz binlere ulaştıklarını vurguladı.

Konuşmasında KAYMEK'in önümüzdeki günlerde ses getirecek bir çalışma daha yapacağını dile getiren Başkan Mustafa Çelik, "Seferden Zafere Türk Kadını" defilesinde tarihimize önemli kadınların kıyafetlerinin tiyatral bir gösteriyle sunulacağını belirtti. Başkan Çelik, ilk kez kamuoyuna açıkladığı bu defile için Cumhurbaşkanımızı davet ettiklerini ve tarihini Cumhurbaşkanımızın belirleyeceğine kaydetti.

40'a Yakın Tesis 22 Bin Kursiyer

Tanıtım toplantısında daha sonra Büyükşehir Belediyesi İştirakler ve İşletmeler Daire Başkanı ve KAYMEK Genel Koordinatörü İlyas Yıldırım bir sunum yaptı. Sözlerine Gazeteci Ali Ceran'a rahmet dileklerinde bulunarak başlayan Yıldırım, KAYMEK faaliyetlerine destek veren Başkan Mustafa Çelik'e ve yapılan

faaliyetleri kamuoyuna aktaran basın mensuplarına teşekkür etti.

2004 yılından bugüne eğitim, kültür ve sanat alanında vatandaşa doğrudan hizmet ulaştırdıklarını ifade eden İlyas Yıldırım, "Kayseri Mesleki ve Kültür A.Ş. (KAYMEK) sosyal belediyecilik anlayışının önemli bir aktörüdür. 450 personel, 40'a yakın tesis, 22 bin kursiyer ve 26 milyon TL bütçe ile yüz binlere hizmet vermekteyiz. Sanat ve mesleki eğitim kursları, Genç KAYMEK Gençlik Merkezleri, Huzur Çınarı aile danışmanlığı ve rehberlik hizmetleri, ilçelerde açmış olduğumuz Kadın ve Gençlik Merkezlerinde yapmış olduğumuz hizmetler, Büyükşehir Meslek Akademisi ve Mesleki Sınav Merkezimiz ve kardeş şehrimiz Mostar'da açmış olduğumuz kurslarla faaliyetlerimizi sürdürüyoruz.

2016-17 eğitim öğretim döneminde 14 merkezde ve 105 branşta 20 bin kursiyere MEB onaylı sertifika verdik. Girişimcilik kurslarında 1300 kişiye

eğitim imkanı sunduk. İşçi ve işverenin buluşturulduğu Kariyer Merkezimize 2017'de 11 bin 534 kişi başvurdu. Bu kişilerden 8 bin 467 kişi bir işe yönlendirildi ve 515 kişi işe başladı. 2006 yılından beri Yunus Emre Enstitüsü ile kardeş şehrimiz Mostar'da başlattığımız kurslarda geçen yıl 1000 kişiye hizmet verildi. Herkesin bir şekilde yolu KAYMEK ile kesişiyor. Bu anlamda çok önemli bir

rol üstleniyoruz. KAYMEK'in yanı sıra Genç KAYMEK ile yeni nesillerin daha iyi yetişmesi için çalışıyoruz. 2016-17 eğitim öğretim döneminde 12 merkezde 8 bin 500 öğrenciye hizmet verildi. Yine geçen dönem 50 bin adet kaynak kitap dağıtıldı, 17 bin aile öğretmenlerimiz tarafından ziyaret edildi. Huzur Çınarı birimimizde ise 12 aile danışmanı kent merkezi ve ilçelerde çocuklarımıza ve ailelerimize katkı sağlıyorlar. Uçurum kenarından aileler ve gençlerimizi kurtardığımız oldu. Huzur Çınarı; aile içi eğitim seminerleri, bireysel danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, sağlık günleri, grup rehberlikleri, apartman toplantıları, aile akademisi, anne akademisi, hamilelik okulu ve okul seminerleriyle hizmet veriyor. Ayrıca ilçelerimizde açılan kadın ve gençlik merkezlerimizde çalışmalarımız devam ediyor. Pınarbaşı ve İncesu Kadın ve Gençlik Merkezi'nin de tamamlanmasıyla kadın ve gençlik merkezi sayımız 14'e ulaşacak" dedi.

KELİME AVI

E A U T X M K Z K Q V N C L M Z G T Z G
 L D X I L X G M R A J C G W J L P F P B
 L P I V E J X R Z A İ P Y X K Y Z U O C
 N L G H P G G L X V G S Z G I I V H H W
 Z G R Ü U O X W N N F J E L J D A D Y D
 Z U S K V T V F H Z J G H R C R H A F D
 E D R N I E D H O Q Ö Z F K İ D B M V P
 L W P A Q R R O N P W G U X Q A T H B S
 L Q G C X L I C N L H C A F N Q G O S Q
 E C V E J Y Q Z İ W I S V L T S O S E E
 R B H M R D N P A N Q X U F E C V U M T
 I V F İ K M J G Y P L P U B F Y N Z Z E
 D R U L L L İ W N X A İ M O O Y V M I F
 I N Q B W I O R F Z R F K K E Z R G A X
 H O N A E U Y S A N R I Ğ A R Z J E F U
 O U I B L J T R G V W S B N W I F N V C
 G P L A R Q I H J E N P B T I N A D G M
 A M E J O S F J O F T W M J J L X U R G
 S U F W O C V F X V O F S W V V L O X N
 S P V N Z A B A B U C N U M O S X Q F G

Harflerin arasına Kayseri ile ilgili çeşitli kelimeleri sakladık. Bakalım bulabilecek misiniz?

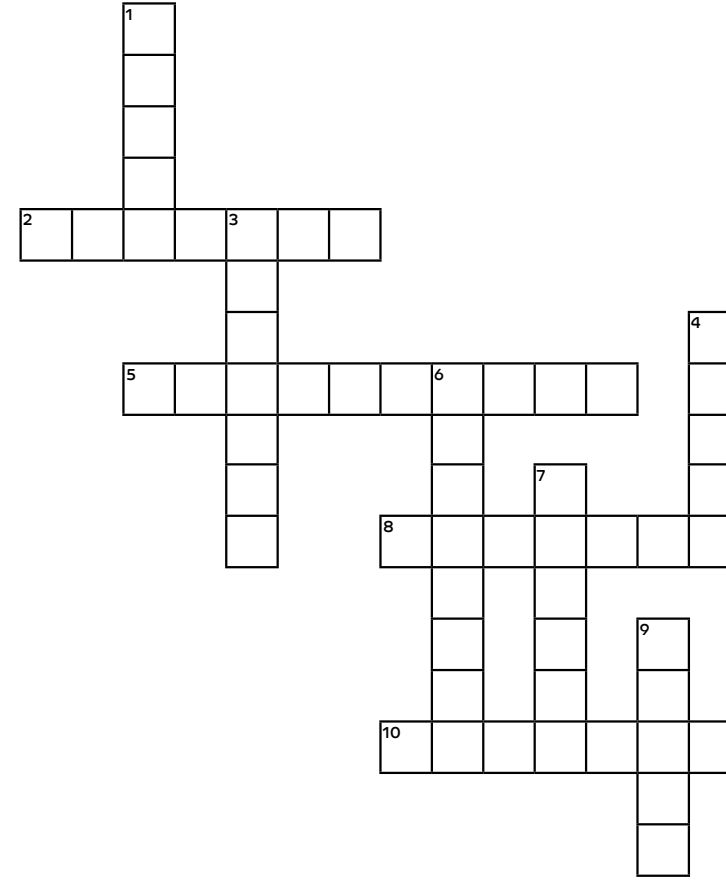
AĞIRNAS
SOMUNCUBABA
YABANLUPAZARI
ELAGÖZ

HIDIRELLEZ
GERMİR
CEMİLBABA
GÜVERCİNLİK

PAZIRIK
KAİSERİA

BULMACA

Kayseri'yi ne kadar tanıyorsunuz?

YATAY

2) Kayseri'nin soğuk kış gecelerinde hamuruyla birlikte yenilen tavuklu yöresel çorba.

5) Şehir merkezinin güneybatısında bulunan, 1134-1143 yılları arasında Kayseri'yi devletine başkent yapan Danışmedliler'in üçüncü hükümdarı Melik Mehmed Gazi tarafından yaptırılmış, halk arasında "Sultan Camisi" olarak da bilinen camimiz.

8) Eski adı Dörtdukkanönü olan, Kayseri'nin önemli merkezi semtidir. Ticaret alanlarından olan bu yer; tarihi Camiikebir, Hasbek, Güllük Mahalleleri ortasında ve yolların kavşak noktasındadır.

10) Doğusunda Pınarbaşı, batısında Sarıoğlan, kuzeyinde Gemerek, güneyinde Pınarbaşı ve Bünyan ilçelerinin yer aldığı ilçemiz.

DİKEY

1) Sarıoğlan ilçesinin güneybatısında, Palas Ovası'nda, deniz seviyesinden 1123 m. yüksekte yer alan, ince uzun görümlü, sularından tuz elde edilen gölümüz.

3) Geceler, Anam, Gönül, Ey Sevdüğüm, Bu Gece isimli kasetleri bulunan, Recep isimli ses ve saz sanatçımızın soyadı.

4) Şehir merkezine 4 - 5 km. uzaklıkta, güneyde yer alan, Hisarcık Yolu üzerindeki bağ semti. Tavşan yavrusu anlamına da gelen kelime.

6) Ali Dağı'nın arkasında, Kayseri merkeze 13 km. mesafede, Talas ilçesine bağlı bir köydür.

7) Erciyes'te sıkça karşımıza çıkan tarla faresinin yöresel ismi.

9) İçine bulgur, nohut, un, patates vb. yiyecekler konulan, çoğunlukla kapaklı ve kulplu samandan örülmüş kap.

SUDOKU

Sudoku Nasıl Oynanır

Toplamda 9×9=81 kare olan kümelere 1'den 9'a kadar rakamlar yerleştirilir. Her bir rakam, her bir satırda ve her bir sütunda sadece bir kez kullanılabilir. Her bir rakam, 3×3=9 kareden oluşan bloklarda da sadece bir kez kullanılabilir. Bulmacayı tamamlamak için tabloyu öyle bir şekilde doldurmalısınız ki dokuz kareden oluşan her satır, her sütun ve her blok 1'den 9'a kadar bütün rakamları içersin, hiçbir rakam tekrarlanmasın ve eksik kalmasin. Bazı rakamlar bulmacaya zaten yerleştirilmiş olacaktır. Bu rakamlar ne kadar artarsa bulmaca o kadar kolaylaşır.

Zorluk: ★★

4		3	9	5		6	8	7
5					2			1
	1	6	4		7		5	
	7	1		8	4		6	2
2		5	6		9			8
9			7			5		4
1	5		3			7	4	
6			2		5		9	3
7	3		1	4				5

Zorluk: ★★★★★

							1	
3		2	1		6			
	6		5			2		8
		1	6	5		7		3
	2			9		8	6	
6								5
		6			5			7
	8		7			1		
	1	3	8	2				

Cevaplar sayfa 93'de...▼

İBRAHİM TENNURİ

hayatı ve eserleri

ikinci baskı

/kultursanat kayseri

/kultursanat kbb

/kultursanat kbb

CEVAPLAR

KELİME AVI

E A U T X M K Z K Q V N C L M Z G T Z G
L D X I L X G M R A J C G W J L P F P B
L P I V E J X R Z A I P Y X K Y Z U O C
N L G H P G G L X V G S Z G I I V H H W
Z G R Ü U O X W N N F J E L J D A D Y D
Z U S K V T V F H Z J G H R C R H A F D
E D R N I E D H O Q Ö Z F K I D B M V P
L W P A Q R R O N P W G U X Q A T H B S
L Q G C X L I C N L H C A F N Q G O S Q
E C V E J Y Q Z I W I S V L T S O S E E
R B H M R D N P A N Q X U F E C V U M T
I V F I K M J G Y P L P U B F Y N Z Z E
D R U L L L I W N X A I M O O Y V M I F
I N Q B W I O R F Z R F K K E Z R G A X
H O N A E U Y S A N R I G A R Z J E F U
O U I B L J T R G V W S B N W I F N V C
G P L A R Q I H J E N P B T I N A D G M
A M E J O S F J O F T W M J J L X U R G
S U F W O C V F X V O F S W V V L O X N
S P V N Z A B A B U C N U M O S X Q F G

BULMACA

T
U
Z
L
A R A B A Ş I
L
E
C A M I I K E B İ R
D
A
R
D Ü V E N Ö N Ü
R
L
Ü
N
A K K I Ş L A
L
Ü
K

SUDOKU

4	2	3	9	5	1	6	8	7
5	9	7	8	6	2	4	3	1
8	1	6	4	3	7	2	5	9
3	7	1	5	8	4	9	6	2
2	4	5	6	1	9	3	7	8
9	6	8	7	2	3	5	1	4
1	5	2	3	9	8	7	4	6
6	8	4	2	7	5	1	9	3
7	3	9	1	4	6	8	2	5

Zorluk: ++

8	7	4	9	3	2	5	1	6
3	5	2	1	8	6	4	7	9
1	6	9	5	4	7	2	3	8
9	4	1	6	5	8	7	2	3
5	2	7	3	9	4	8	6	1
6	3	8	2	7	1	9	4	5
2	9	6	4	1	5	3	8	7
4	8	5	7	6	3	1	9	2
7	1	3	8	2	9	6	5	4

Zorluk: +++

“Cebinize ve doğaya zarar vermez.”

Doğa dostu yönetim politikası ve
ekonomik enerji tüketimini benimsemiş
yenilikçi bir anlayış ile yanınızdayız.
BİZİ TERCİH ETTİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

/kepsas

/kepsaskayseri

www.kepsas.com.tr

TURKISH
AIRLINES

BİZİ SEÇTİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

2017 SKYTRAX PASSENGERS CHOICE ÖDÜLLERİ'NDE ÜST ÜSTE ÜÇÜNCÜ KEZ
"EN İYİ BUSINESS CLASS LOUNGE İKRAMI" ÖDÜLÜNE,
ÜST ÜSTE İKİNCİ KEZ "EN İYİ BUSINESS CLASS İKRAMI" ÖDÜLÜNE VE
"EN İYİ BUSINESS CLASS LOUNGE" ÖDÜLÜNE LAYIK GÖRÜLDÜK.

